

İşgücü Piyasası Analizi

DİYARBAKIR - 2012

DİYARBAKIR İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ 2012

HAZIRLAYANLAR

Cengiz ÇELEBİ-Uzman
Vedat AKGÜL-Vhki

**TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU DİYARBAKIR İL MÜDÜRLÜĞÜ**

Aziz Mahmutog ulları Cad.No.32 Yenişehir/Diyarbakır
Tel: 444 75 87 - 0412 224 47 25-26 **Fax:** 0412 224 27 87
diyarbakir@iskur.gov.tr

Bu kitabın yayın hakları, fikir ve sanat eserleri yasası gereğince Türkiye İş Kurumu'na aittir. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

İÇİNDEKİLER

VALİ SUNUŞU	3
ÖNSÖZ	5
TABLolar LİSTESİ.....	6
KISALTMALAR	8
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	9
GİRİŞ	13
1.İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN	15
1.1 Ekonomik Veriler.....	15
1.2 Nüfus Göstergeleri.....	17
1.3 Eğitim Göstergeleri.....	20
2.DİYARBAKIR İLİ İŞGÜCÜ PİYASASI.....	23
2.1 İşgücüne Katılım.....	24
2.2 İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus	25
2.3 İstihdam	26
2.4 Kayıtdışı İstihdam	30
2.5 İşsizlik	32
2.6 İşgücü Piyasasında Kadınlar	35
2.7 İşgücü Piyasasında Gençler	37
2.8 İşkur’da Kayıtlı İşgücü Göstergeleri	38
3.İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI	49
4.1 İşyerleri ve Mevcut İstihdam.....	49
4.2 Mevcut istihdam dağılımı	50
4.3 Açık İşler	56
4.4 Temininde güçlük çekilen meslekler	62
4.5 2012 Yılında İşe Giriş-Çıkışlar	65
4.6 Gelecek Dönem İstihdam Beklentisi	65
4.SONUÇ	70
KAYNAKÇA.....	74
Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu	75
Ek 2. Araştırma Yöntemi	85
Ek 2a: Örneklem Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları	87
Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü	88
Ek 4- Ek Tablolar.....	94

SUNUŞ

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nce organize edilip Diyarbakır İl Müdürlüğü personeline yürütülen Diyarbakır İli İşgücü Piyasası Talep Araştırması' neticesinde elde edilen verilerle Diyarbakır'ın mevcut işgücü piyasasını daha iyi anlayabilmek için yapılan analizler sonucu bir rapor yazılmıştır. Böylelikle ilimizde sektörel bazda ihtiyaç duyulacak meslekler belirlenecek, istihdam artışı veya azalışı beklenen mesleklerin piyasadaki muhtemel değişme ve gelişmeleri projeksiyon yapılarak izlenecektir. Böylece, alınması gereken önlemler alınmış olacaktır.

Günümüz dünyasının en önemli problemlerinden biri kuşkusuz işsizlik sorunudur. İşsizlik aynı zamanda sosyo-psikolojik sorunları ve huzursuzlukları da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle istihdam artırıcı yatırım ve politikalara ağırlık vermek gerekliliği bulunmaktadır. Bu bakımdan ülkemizde özellikle son on yılda bir çok alanda büyük atılımlar ve yatırımlar yapılarak, istihdamda ciddi artışlar gözlenmiştir. Bu süreci daha etkin yürütebilmek ve etkili istihdam politikaları oluşturabilmek amacıyla işgücü piyasasının talep ve isteklerini detaylı bir şekilde inceleme gerekliliği de kaçınılmazdır.

Son yıllarda, Diyarbakır 'da eğitimden, sağlığa, ulaşımdan turizme, tarımdan sanayiye bir çok sektörde artan bir büyüme devam etmektedir. Yaşanılan olumlu gelişmeler, işgücü ve istihdam piyasasına da olumlu yansımaktadır. Bu durumun doğal sonucu olarak ilimiz, işgücüne katılma ve istihdama katılım açısından önemli derecede yol katederken, işsizlik oranında kaydadeğer bir düşüş gözlenmektedir. Diyarbakır İŞKUR İl Müdürlüğü tarafından da yürütülen eğitim programları ve stratejilere ilişkin istatistikler de göz önüne alındığında, ortaya çıkan veriler de bu durumu teyit etmektedir.

Bu araştırma kitabının hazırlanmasında emeği geçen herkesi tebrik ediyor, Diyarbakır İli İşgücü Piyasası Talep Araştırması Analiz Çalışması'nın ilimiz ve tüm ilgililer için yararlı olmasını diliyorum.

Mustafa TOPRAK
Vali

ÖNSÖZ

Ülkemizde son 10 yıllık dönemde yaşanan ekonomik, sosyal ve politik dönüşümün ulusal işgücü piyasalarını, istihdamın yapısını ve sektörel dağılımlarını da etkilediği herkesin malumudur. Yapısal değişim eş zamanlı olarak kentleşmeyi desteklerken buna bağlı olarak imalat ve hizmet sektörleri de kent merkezli olarak ortaya çıkmaktadır. Bu değişim süreci bir yandan daha rekabetçi ekonomi ve piyasa odaklı bir model geliştirirken, öte yandan kamunun sistemdeki ağırlığının azaldığı, tarımın göreceli öneminin kaybolduğu ve küresel rekabetle bütünleşmiş bir yapının gelişmesine zemin hazırlamıştır. Üretkenliği sınırlı, rekabete kapalı ve esnekliği olmayan bir işgücü piyasasından küresel rekabete ayak uydurmaya çalışan işletmelerin beklentilerine uygun işgücünün yetiştirilmesi çok büyük önem arz etmektedir.

İşsizlik aslında, modern çağın ekonomik ve sosyal bir olgusu olarak gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ekonomiler için önemli bir sorun kaynağı konumundadır. Özellikle küresel krizin yarattığı işsizlik dalgası problemin alanını daha da genişletmektedir. İşsizlik, bireylerin ekonomik olarak refah seviyelerini etkilerken, aynı zamanda sosyal açıdan çok ciddi sosyal ve psikolojik etkiler de yaratmaktadır. Ayrıca işsiz kitleler toplumu huzursuz edebileceği gibi politik açıdan da demokratik rejimleri tehdit etme potansiyeline sahiptirler. Özellikle küresel kriz dalgasının yaratmış olduğu işsizlik baskısı sorunun istihdam odaklı bir zeminde ele alınmasını zorunlu kılmış, aktif işgücü piyasası politikaları girişimleri ön plana çıkarmıştır. Tam bu noktada yukarıda bahsedilen ve işsizliğin olumsuz yönlerini büyük ölçüde önleyen ve hatta işsizlik oranlarının ciddi seviyede düşmesine neden olan Kurumumuz aktif işgücü politikalarının (Kurslar, TYÇP, İşbaşı eğitim, girişimcilik, vb.) etkisini göz ardı etmek, bu yöndeki yapılan çalışmaları görmezden gelmek, başta Kuruma ve özveriyle bir şekilde çalışan personeline yapılan en büyük haksızlık olacaktır. Ayrıca hedeflere dayalı bir istihdam stratejisi yürüten Kurumumuzun ülkemizde işsizliğin çözümüne ve istihdamın genişletilmesine dönük kamusal odağı arttıracak çalışmalar içinde olduğu da yadsınamaz bir gerçek olarak ortada durmaktadır.

Bu bağlamda, çalışma sonucunda elde edilen veriler ve bu verilerin ülkemiz istihdam kurumu olan İŞKUR'un birikim ve tecrübeleri ile yorumlanarak ortaya çıkartılacak sonuçlara getirilecek çözüm önerilerinin, bundan sonraki süreçte ülkemizin ekonomi, istihdam ve sosyal geleceğine olumlu yönde etkiler kazandıracak inancıyla hayırlı olmasını temenni ederken, bu çalışmanın hazırlanmasında emeği ve desteği olan bütün taraflara şükranlarımı sunarım.

Nusret BAŞTAŞ

İl Müdürü

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Ana Sektörlere Göre GSKD Yıllık ve 2004-2008 Artış Hızları (%)	15
Tablo 2. Kamu Yatırımlarında İlin Yeri – Türkiye Geneli ve Diyarbakır (Bin TL-2011).....	16
Tablo 3. Kurulan, Kapanan Şirket İstatistikleri	17
Tablo 4. Yıllara Göre Nüfus, Alınan Göç, Verilen Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı.....	20
Tablo 5. Ortaöğretimde Okuyan Toplam Öğrenci Sayısı, Diyarbakır, 2010-2012	21
Tablo 6. İlk ve Ortaöğretimde Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayısı, Türkiye ve Diyarbakır, 2010-2012.	22
Tablo 7. TRC2 15+Nüfus,İstihdam ve İşsizlik Oranları % (2009-2010-2011)	23
Tablo 8. Geniş Yaş Grubu ve Eğitim Durumuna Göre Sivil Nüfus ve İşgücü, Türkiye ve TRC2,2011.....	24
Tablo 9. Yıllar İtibariyle İstihdam Oranları.	27
Tablo 10. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı (%), TRC2 Bölgesi, 2011	28
Tablo 11. TRC2 Bölgesinde Geniş Yaş Grubuna Göre Kadınlara Ait İşgücü Piyasası Göstergeleri (15+ yaş), 2011.	35
Tablo 12. Geniş Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre İşsizlik Oranı (%), TRC2 Bölgesi, 2011	37
Tablo 13. Eğitim Durumuna göre İşgücüne Katılma,işsizlik ve istihdam Oranı (%), 15-24 Yaş Grubu TRC2, 2011.....	37
Tablo 14. Başvuru ve İşe Yerleştirme İstatistikleri, Diyarbakır, 2011-2012.....	39
Tablo 15. Tarım ve Tarım Dışı Açık İşler, Türkiye Geneli ve Diyarbakır İli, 2011.....	40
Tablo 16. Tarım ve Tarımdışı İşe Yerleştirilenler, Türkiye ve Diyarbakır ili, 2011	40
Tablo 17. Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirmeler, Türkiye ve Diyarbakır İli, 2011-2012.....	41
Tablo 18. Eğitim durumuna Göre İşe Yerleştirmeler, Türkiye ve Diyarbakır İli, -2012.....	42
Tablo 19. İşgücü Piyasası Faaliyetleri, Diyarbakır, 2012.	42
Tablo 20. Meslekere göre İşe Yerleştirme ve Kayıtlı İşsizler(20 meslek),2012	43
Tablo 21. İşgücü Yetiştirme Kursları, Türkiye ve Diyarbakır, 2012.....	44
Tablo 22. İşgücü Yetiştirme Kursları, Türkiye ve Diyarbakır , 2012.	45
Tablo 23. 2012 Yılı İçerisinde Kursların Kurs Türlerine Göre Dağılımı,Diyarbakır	46
Tablo 24. İstihdam Garantili Kurslar, Diyarbakır, 2012	46
Tablo 25. Engellilere Yönelik Kurslar, Diyarbakır, 2012	47
Tablo 26. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneği Bilgileri, Türkiye ve Diyarbakır , 2012.	48
Tablo 27. Öğrenim Durumlarına Göre İşsizlik Ödeneği Bilgileri (2012).....	48
Tablo 28. Sektörlere Göre Erkek-Kadın Çalışan Oranları, Diyarbakır, 2012.....	52
Tablo 29. Sektöre Göre Çalışan Oranları, Türkiye ve Diyarbakır , 2012.	53
Tablo 30. Mesleklere Göre İstihdam, Türkiye ve Diyarbakır.....	55
Tablo 31. Diyarbakır İli İçin Sektörlere Göre Açık İş Sayısı, Açık İş Oranları.....	57
Tablo 32. Meslek Bazında Açık İş Sıralaması, İlk 10 Meslek.....	58
Tablo 33. En Çok Talep Edilen İlk 10 Meslekte Talep Edilen Eğitim Düzeyleri	1
Tablo 34. Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Meslekler.....	62
Tablo 35. Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	63
Tablo 36. İstihdam Artışı Beklenen İlk 5 Meslekler- 31 Aralık 2012.....	66
Tablo 37. İstihdam Artışı Beklenen İlk 5 Meslekler- 30 Haziran 2013	66
Tablo 38. İstihdam Azalışı Beklenen İlk 5 Meslekler- 31 Aralık 2012	67
Tablo 39. İstihdam Azalışı Beklenen İlk 5 Meslekler- 30 Haziran 2013.....	68
Tablo 40. Diyarbakır İli İçin Sektörlere Göre Açık İş Sayısı, Açık İş Oranları, Yıl Sonu ve Haziran 2013 İtibariyle Net İstihdam Değişim (NİD) Oranları (%)	69
Tablo 41. Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Başvurular, Türkiye ve Diyarbakır ili, 2011-2012.....	94
Tablo 42. 2012 Yılında Sektör Bazında Göre Çıkartılan ve Alınan Eleman Sayısı.	95
Tablo 43. En Fazla Talep Edilen Meslekler Sıralaması-Türkiye	96
Tablo 44. En Fazla Talep Edilen Meslekler ve Yer Aldığı Sektörler-Türkiye	97
Tablo 45. Nüfus ve Konut Araştırması Kapsamında İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri	98

ŞEKİLLER LİSTESİ

Grafik 1. Gayri Safi Katma Değer – Diyarbakır , Şanlıurfa (TRC2), 2004-2008	15
Grafik 2. Diyarbakır İli Yaş Grubuna göre Nüfus Dağılımı, 2011	18
Grafik 3. Çalışma Yaşı ve Cinsiyete Göre Nüfus, Diyarbakır 2011.	18
Grafik 4. Yerleşim Yerlerine Göre Nüfus, Diyarbakır 2011.....	19
Grafik 5. İlçeler Şehir-Köy Nüfus Yüzde Oranı, Diyarbakır 2011	19
Grafik 6. Çalışma Yaşı Nüfusun Bitirilen Eğitime Göre Dağılımı, Diyarbakır , 2011.	21
Grafik 7. İşgücü, İşsizlik ve İşgücüne Katılım Oranları, Diyarbakır -Türkiye(2009-2010-2011).....	24
Grafik 8. Geniş Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre İşgücüne Katılım Oranı (%), TRC2 bölgesi, 2011	25
Grafik 9. Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Dahil Olmayanların Oranı, TRC2 bölgesi (%)	26
Grafik 10. Cinsiyet ve Yaşa Göre İstihdam Oranı (%), TRC2 Bölgesi, 2011.....	27
Grafik 11. Yıllara Göre İktisadi Faaliyet Koluna Göre İstihdam Oranı (%), Türkiye ve TRC2 Bölgesi.....	28
Grafik 12. İşteki Duruma ve İktisadi Faaliyet Koluna Göre İstihdam Edilenler (bin), TRC2 Bölgesi, 2011	29
Grafik 13. TRC2 Bölgesi yıllara göre İstihdamın sektörel dağılımı (bin), 2010- 2011	29
Grafik 14. İşyeri Büyüklüğüne Göre İstihdam (tarım dahil), TRC2 Bölgesi, 2011.....	30
Grafik 15. İktisadi Faaliyet ve Kayıtlılık Durumuna Göre İstihdam Oranı, Türkiye ve TRC2, (2011)	30
Grafik 16. Yıllar İtibariyle Kayıtlılık Durumuna Göre İstihdam Oranı Türkiye ve TRC2 (2010-2011).....	31
Grafik 17. Eğitim Seviyesine Göre İstihdamda Kayıtlılık Durumu, Türkiye ve TRC2, (2011).....	31
Grafik 18. İşteki Duruma Göre Kayıtdışı İstihdam Oranı (%), TRC2, 2011	32
Grafik 19. Yaş ve Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılık Dur.Göre İstihdam, Türkiye ve TRC2 Bölgesi, (2011).....	32
Grafik 20. Yıllar İtibariyle İşsizlik Oranları Türkiye(%), TRC2, AB-27, Diyarbakır.	33
Grafik 21. Geniş Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre İşsizlik Oranı (%), TRC2 Bölgesi, 2011	33
Grafik 22. Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre İşsizlik Oranı (%), TRC2 Bölgesi, 2011.....	34
Grafik 23. Bekleme Sürelerine Göre İşsizler (bin), TRC2 bölgesi, 2011.	34
Grafik 24. TRC2 Bölgesinde Kadınların İşgücü Piyasasına Dahil Olmama Nedenleri (15+ yaş-%), 2011.	36
Grafik 25. Tarım ve Tarım Dışı Sektörlerde Cinsiyete Göre Kayıtdışı İstihdam Oranı (%), TRC2, 2011.....	36
Grafik 26. Cinsiyete Göre 15-24 Yaş Arası İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri.....	38
Grafik 27. Geniş Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre İşsizlik Oranı (%), TRC2 Bölgesi, 2011	38
Grafik 28. Diyarbakır ve Türkiye'deki İşyerlerinin Sektörel Dağılımı, Diyarbakır, 2012.	49
Grafik 29. Sektörlere Göre Erkek-Kadın Çalışan Oranları (%), Diyarbakır, 2012.....	51
Grafik 30. Kadınların En Fazla İcra Ettiği (ilk 10) Meslekler, Diyarbakır , 2012.....	54
Grafik 31. Meslek Grubuna Göre İstihdam (%), TRC2 bölgesi	55
Grafik 32. Diyarbakır 'da 10+ İstihdamlı İşyerlerinde En Çok Çalışılan 10 Meslek.(KİŞİ).....	56
Grafik 33. 9 Ana Meslek Grubunda Açık İş Oranları (%)	58
Grafik 34. Ana Mesleklerde İhtiyaç Duyulan Kişi Sayısı.....	59
Grafik 35. En Fazla Talep Olan İlk 10 Meslek ve İstenilen Eleman Sayıları	60
Grafik 36. Talep Edilen Eğitim Düzeyi, Türkiye ve Diyarbakır.....	60
Grafik 37. Açık İş Arama Kanalları, Türkiye ve Diyarbakır	61
Grafik 38. Temininde En Fazla Güçlük Çekilen Meslekler ve Eleman Sayıları	63
Grafik 39. Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri, Türkiye ve Diyarbakır	64

KISALTMALAR

KISALTMA	AÇIKLAMA
GSKD	Gayri Safi Katma Değer
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
NUTS	İstatistikî Bölge Birimi
TRC2	Diyarbakır, Şanlıurfa
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TMS	Türk Meslekler Sözlüğü
ISCO	International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Standard Meslek Sınıflaması)
NACE	European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği'nde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması)
İPA	İşgücü Piyasası Analizi
EUROSTAT	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
ILO	International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
İÖ	İşsizlik Oranı
İKO	İşgücüne Katılma Oranı
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
TİPA	Türkiye İşgücü Piyasası Analizi
NİDO	Net İstihdam Değişim Oranı
NİDO	Türk İşveren Sendikaları Konfederasyonu
STSO	Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TYÇP	Toplum Yararına Çalışma Programı

YÖNETİCİ ÖZETİ

Diyarbakır ilinin içerisinde yer aldığı TRC2 bölgesinde genel ekonomik duruma bakıldığında, sektör- lere göre Gayri Safi Katma Değer olarak (GSKD) ilk sırada %61,8'lik bir oranla hizmetler sektöründe gel- mekte, bu sektörü tarım ve sanayi sektörleri takip etmektedir. Bölge içinde sanayi sektörünün ağırlığı GSKD içinde en düşük ağırlığa sahip olup %16,6 ile Türkiye genelindeki sanayi sektörü payı dağılımının 10 puan altındadır. TRC2 bölgesi 2004-2008 yılları arasında GSKD'ye göre %54'lük bir gelişme hızı göstermiştir. Bölgede kişi başına GSKD artışı Türkiye'ye oranla 2004-2008 yılları arasında daha düşük artmış, buna pa- ralel, bu oran 4,470 TL ile Türkiye ortalamasından düşüktür. Diyarbakır ili yatırım teşviklerinden aldığı pay açısından yıllar içerisinde inişli çıkışlı bir tablo çizmektedir. Son 11 yılda sabit yatırımın 624,2 milyon TL ile en yüksek miktara çıktığı yıl 2011'dir. 2011 yılında sabit yatırımların miktarı sıralamasında Diyarbakır ili Tür- kiye genelinde 42. sırada yer almaktadır. Kamu yatırımları açısından ise il 2011 yılında Türkiye genelinde 4. sırada bulunmaktadır.

Diyarbakır ilinde kurulan ve kapanan şirket istatistiklerine bakıldığında 2012'nin ilk on ayında 2011 yılına göre kurulan şirket sayısı % 35 (221), kapanan şirket sayısında ise % 12 (10) azalma olmuştur. 2012 yılı mevcut verilerine göre en fazla değişim, kapanma oranında ki %600 azalışla gerçek kişi işletmelerinde gerçekleşmiştir.

Türkiye geneline bakıldığında kurulan şirket sayısına göre 2011'de 13'üncü sırada olan Diyarbakır ili- nin 2012 yılının ilk 10 ayında bir basamak yükselerek 12'nci sıraya yükseldiği görülmektedir. Kapanan şir- ket sayısına göre ise 2011 yılında 21'inci sırada olan Diyarbakır ili 2012 yılının ilk 10 ayında 22'nci sıraya çıkmıştır

Diyarbakır ilinin demografik özelliklerine bakıldığında, 2011 yılı itibariyle, ilin toplam nüfusu 1.570.943 kişidir. Nüfusun %49,3'ü erkek, %50,7'si kadınlardan oluşmaktadır. Diyarbakır ilinde çalışma ya- şındaki (15-64) nüfus 939.414 kişidir. Bu grubun ilin toplam nüfusu içindeki oranı %59,8'dir. Diyarbakır ilinde toplam nüfusun %72'si il veya ilçe merkezlerinde, %28'i ise belde veya köylerde yaşamaktadır. 2010- 2011 döneminde Diyarbakır ilinde %27 olarak gerçekleşen nüfus artış hızı, Türkiye ortalaması olan %13,5'in yaklaşık iki katıdır. Göç oranlarına bakıldığında Diyarbakır 'ın göç veren bir il olduğunu söylemek müm- kündür. 2010-2011 yılında Diyarbakır 'dan göç eden insanların net sayısı 10.212'dir. Diyarbakır ilinde ça- lışma yaşı nüfusu oransal olarak Türkiye genelinden düşük olup, ildeki çocukların (0-14 yaş nüfus) oranı, Türkiye genelinden yüksek; yaşlıların (65 yaş üzeri nüfus) oranı ise Türkiye genelinden düşüktür. Dolayı- sıyla yaşlı bağımlılık oranı %67 ile %48,4 olan Türkiye genelinden yüksektir. Diyarbakır ilinde yaş bağım- lılık oranı son 2010 yılında cüz'i oranda 2011 yılında ise 2,5 puan oranında düşüş göstermiştir; bağımlılık oranının yüksek olması kalkınmayı olumsuz etkileyeceği için, böyle bir düşüş trendi olumludur.

Diyarbakır ilinde çalışma yaşı nüfusa ilişkin eğitim istatistiklerine bakıldığında, en çarpıcı nokta bu grup nüfusun büyük bölümünün (%78,4) lise altı eğitimlilerden oluşmasıdır. Çalışma yaşındaki nüfusun en büyük oranda (%35,8) okuma-yazma bilen ancak bir okul bitirmeyen kişilerden oluştuğu görülmektedir. Bunu ilk- öğretim ve ortaokul veya dengi okul mezunları (%32,5) ile lise veya dengi okul mezunları (%13,1) izlemek- tedir. Yüksek okul/üniversite ve yüksek lisans/diploma sahibi çalışma yaşı nüfus ise toplam içerisinde sadece %5,1'lik bir orana sahiptir. Türkiye genelinde olduğu gibi Diyarbakır ilinde de çalışma yaşındaki kadınlar ile çalışma yaşındaki erkekler arasında eğitim açısından kadınlar aleyhine bir eşitsizlik bulunmaktadır. Diyarbakır ilinde 2011/2012 öğrenim yılında genel ortaöğretimde okuyan toplam öğrenci sayısı 79.182 iken mesleki ve teknik ortaöğretimde okumakta olan toplam öğrenci sayısı 29.697'dir.

İşgücü arzına ilişkin mevcut veriler büyük ağırlıkla TRC2 bölgesini kapsamaktadır. TRC2 bölgesinde geniş yaş grubu (15-55+ yaş) toplam nüfus 1.608.000 kişidir. 663.000 kişilik nüfus işgücü piyasasında ça- lışan veya işsiz olarak yer almakta, 945.000 kişi ise işgücü içerisinde yer almamaktadır. İşgücünün içinde ve dışında bulunan en ağırlıklı nüfusun eğitim durumu lise altı derecesindedir.

TRC2 bölgesinde işgücüne katılım oranlarına cinsiyete göre bakıldığında, kadınların işgücüne katılım

oranı %7.9 iken, bu oran erkekler için %59.6'dır. Yaş açısından bakıldığında işgücüne katılımın 25-54 arası yaş gruplarında ağırlık kazandığı görülmektedir. Kadınlarda işgücüne katılımın en yüksek olduğu yaş aralığı 25-34, erkeklerde ise 35-54 yaş aralığı en yüksek oranı oluşturmakla birlikte 25-34 yaş aralığı da önemli bir orana sahiptir. İşgücünün ağırlıklı bölümünü %65'lik bir oranla lise altı derecede eğitilmişler oluşturmakta, bunu %15'lik bir oranla lise ve dengi meslek okulu derecesinde eğitilmişler takip etmektedir. Diyarbakır ili özelinde ise 2010 yılında itibariyle işgücüne katılım oranı %31.8 olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında bu oran TRC2 bölgesi olarak %32.8 oranı ile Türkiye ortalamasının altında gerçekleşmiştir.

TRC2 bölgesinde nüfusun % 67'si işgücü piyasası dışındadır. İşgücü dışında kalan kadınların oranı % 71 erkeklerin oranının %29 iki katından daha fazladır. Veriler, eğitim düzeyi ile işgücüne katılım arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu durum erkekler ve kadınlar için yüksek öğrenim seviyesinde hayli belirgindir. Yüksek öğrenim diploması olan kadınların %1.1'i ve erkeklerin %10.1'i işgücü piyasası dışındadır. Yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyine göre işgücü dışında bulunma oranı ve nedeni değişmektedir. 2011 yılı itibariyle nedene ve yaşa göre işgücüne dahil olmayanlara bakıldığında TRC2 bölgesinde ilk sırada gelen nedenin ev işleri ile meşgul olmak (%57.5) olduğu anlaşılmaktadır. İkinci sırayı öğrenci olmak (%16.9) üçüncü sırayı %9 oranı ile engelli, yaşlı veya hasta olmak nedeni, İŞ BULMA ÜMİDİ YOK nedeni ile birlikte paylaşmaktadır. 20-54 yaş grubu açısından en büyük sebebin ev işleri ile meşguliyet olması, işgücüne katılanların büyük ölçüde kadınlar olduğunu göstermektedir.

Diyarbakır ili istihdam oranı 2010 yılı itibariyle %27.5'tir. Bu oran 2009 yılından bu yana TRC2 bölgesi ve Türkiye geneline paralel olarak, bir artış göstermektedir. Bu kısmi artışa rağmen 2010 yılı itibariyle Diyarbakır ili Türkiye'de istihdam oranına göre il sıralamasında 81. sıra ile son sırada bulunmaktadır. Bu durum Diyarbakır'ın istihdam oranı açısından Türkiye geneline göre oldukça düşük rakamlarda seyrettiğini göstermektedir. 2011 itibariyle TRC2 bölgesinin istihdam oranı %30.1'dir. İstihdamın en yüksek olduğu yaş grubu hem erkekler, hem de kadınlar için 25-54'tür. 2011 yılı itibariyle, TRC2 bölgesindeki istihdamın %8.1'ini okuma-yazma bilmeyenler, %12'sini yüksek eğitilmişler, %14.4'ünü lise ve dengi okul mezunları, %65.5'ini ise lise altı eğitilmişler oluşturmaktadır. Okuma yazma bilmeyen işgücünün tarımda %92.6 yüksek öğrenim mezunu işgücünün ise hizmet sektöründe %88,3 yoğunlaştığını görmek mümkündür. 2011 yılı için TRC2 bölgesinde eğitimle istihdam arasında doğrusal bir korelasyon olduğu görülmektedir. Veriler bölgede eğitim seviyesi arttıkça, istihdam edilme olasılığının da arttığını göstermektedir. Toplam işgücü içerisinde okuma-yazma bilmeyenlerin istihdam oranı %10.7 iken, lise altında istihdam oranı %33.4'e, lise ve dengi meslek okulu mezunlarında %36.6'ya ve son olarak da yükseköğretim mezunlarında %70.5'e yükselmektedir. Kadınlarda yüksek eğitilmişlerin istihdam oranı (%51.2) okur-yazar olmayan kadınların istihdam oranından %6 yaklaşık 8.5 kat fazladır.

İstihdamın sektörlere göre dağılımına bakıldığında TRC2 bölgesinde istihdamın, Türkiye genelinde görülen eğilim olan hizmetler sektörüne paralel olarak bu sektörde yoğunlaştığı görülmektedir. İstihdamın iktisadi faaliyet koluna, yani sektörlere, göre dağılımına bakıldığında TRC2 bölgesindeki istihdamın, Türkiye genelindekine paralel olarak hizmetler sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sektör (Hizmetler) TRC2 bölgesinde toplam istihdamın %53.3unu kapsamakta, bunu %28.1'lik istihdam yaratma oranıyla Tarım sektörü ve %18.6 ile sanayi sektörü izlemektedir. Yıllar içinde bakıldığında tarım sektöründe istihdam oranının belli bir oranı koruduğunu, sanayide çok cüz'i de olsa artış görüldüğü, toplam istihdamın ağırlığını oluşturan Hizmetler sektöründe 2011 yılında yine cüz'i oranda azalma görülmektedir.

İşteki durum değişkeni açısından bakıldığında ücretli veya yevmiyeli çalışanların hizmet sektöründe, ücretsiz aile işçisi olarak çalışanların ve işveren veya kendi hesabına çalışanların ise tarım sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. Tarım ve tarım dışı sektörleri olarak işteki duruma bakıldığında, tarım sektöründe ücretsiz aile işçiliğinin, Hizmetler sektöründe ise ücretli/yevmiyeli grubun hakim olduğu görülmektedir. Meslek gruplarına göre istihdama bakıldığında TRC2 bölgesinde istihdamın ağırlıklı olarak %27 oranıyla Nitelik Gerektirmeyen işlerde çalışanlardan oluştuğu görülmektedir. Bunu %16.5 oranıyla nitelikli tarım ormancılık ve su ürünlerinde çalışanlar, %13.65'lik bir oranla hizmet ve satış elemanları ve %12.8 oranıyla sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar izlemektedir.

TRC2 bölgesinde tarım dahil istihdamın işyeri büyüklüğüne göre dağılımına bakıldığında ise Türkiye genelindeki durumu yansıtan bir şekilde istihdamın çok büyük oranda (%68.4) 1-9 kişi çalıştıran işyerlerinde yoğunlaştığını, bunu %14.5'lik bir oranla 25-49 arası kişi çalıştıran işyerlerinin izlediği görülmektedir. İşyeri büyüklüğüne göre istihdamın en az olduğu işyerleri ise 10-24 ve 50+ kişi çalıştıran işyerleridir.

TRC2 bölgesinde istihdamın %60.7'si kayıt dışındadır. TRC2 bölgesindeki kadınların %68.7'si, erkeklerin ise %59.4'ü kayıtdışı çalışmaktadır. Yine de kayıtdışı çalışmada yıllar içerisinde bir iyileşme olduğunu söylemek mümkündür. TRC2 bölgesinde 2010 yılında %63,7 olan kayıtdışılık oranı, 2011 yılında %60.7'ye düşmüştür. 2011 yılı verilerine göre hizmetler sektöründeki istihdam TRC2 bölgesindeki toplam istihdam içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu sektörde kayıtlı istihdam %56 oranıyla en fazla kayıtlı istihdamın olduğu sektördür. Buna karşılık tarım ve sanayi sektöründe ise kayıtdışılık çok yüksek rakamlarda seyretmektedir. TRC2 bölgesi hem genel olarak hem de sektörel bazda Türkiye ortalamasına göre kayıtdışılığın çok yüksek oranlarda seyrettiği bir bölgedir. Eğitim seviyesine göre istihdamda kayıtlılık durumuna bakıldığında Türkiye genelinde olduğu gibi toplam okuma yazma bilmeyenlerin %90'ından fazlası kayıtdışı çalışmaktadır. Bunu sırasıyla lise altı eğitimliler %73 lise ve dengi meslek okulları mezunları %37 ve yüksek öğretim mezunları %6.5 izlemektedir. Yani eğitim seviyesi yükseldikçe kayıtdışı çalışma da azalmaktadır. TRC2 bölgesinde 2011 yılı itibarıyla işteki duruma göre kayıtdışılık oranlarına bakıldığında en düşük kayıtdışı istihdamın ücretli ve yevmiyeli çalışanlar %48.7 arasında olduğu görülmektedir. Ücretsiz aile işçilerinin %98.2'si, işveren ve kendi hesabına çalışanların da %75'i kayıtdışı çalışmaktadır. 2011 verileri ışığında TRC2 bölgesinde yaş ve kayıtlılık ilişkisine bakıldığında, Türkiye genelini yansıtan bir şekilde, en fazla kayıtsız çalışan yaş grubunun 15-19 yaş grubu %93.6 olduğu, bunu 55 ve üstü yaş grubunun %70.8 izlediği görülmektedir. Diğer yaş aralıklarında kayıtsız çalışma oranları da en düşük %51.8 ile 35-54 yaş grubunda oluşmuştur.

2011 istatistiklerine göre TRC2 bölgesinde işsizlik oranı %8.4'tür. İşsizlik oranı bölgedeki kadınlar açısından %2.44 erkekler açısından %8.1'dir. Aslında 2010 rakamlarına göre TRC2 bölgesi illeri işsizlik oranları bakımından hem Türkiye, hem de AB-27 ortalamasının altında kalmaktadır. 2010 yılında TRC2 bölgesindeki toplam işsizlik %13.1 iken, tarım dışı işsizlik %14.5'tir. Yani işsizliğin tarım yoğun kırsal alanlara kıyasla, kentsel alanlarda daha yaygın olduğu söylenebilir. 2011 yılı verileri ışığında TRC2 bölgesinde geniş yaş grubuna göre kayıtlı işsizlere bakıldığında, işsizliğin en yüksek olduğu yaş grubu kadınlar %4.1 ve erkekler %14.8 için 20-24 yaş grubudur. Kadın işsizliği açısından ikinci sırada %4'lük bir oranla 35-54 yaş aralığı gelirken, erkek işsizliği açısından ikinci sırayı %11.9'luk oranla 15-19 yaş grubu almaktadır. Hem kadınlar %0 hem de erkekler %3.1 açısından işsizlik oranının en düşük olduğu yaş grubu ise 55 ve üstü yaş grubudur; bu grubun toplam işsizlik oranı TRC2 bölgesi için %2.8'dir. TRC2 bölgesinde 2011 yılı itibarıyla en yüksek işsizlik %9.7 lise altı eğitimlilerde görülmektedir. Bekleme sürelerine göre işsizliğe bakıldığında, Türkiye geneline paralel olarak, TRC2 bölgesinde bir yıldan az süredir iş arayanların sayısı bir yıl ve daha uzun zamandır iş arayanların sayısından çok daha fazla olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde bu iki grup %72.5 (1 yıldan az) ve %26.5 (1 yıl ve daha fazla) oranlarında iken TRC2 bölgesinde bu oran %85.5 ve %14.4 olarak oluşmuştur. Uzun süreli işsizlik cinsiyet bazında incelendiğinde, kadınların tamamının 1 yıldan az sürede yer aldıkları görülürken, erkeklerin %85'i bir yıldan az grubunda %15'i ise 1 yıl ve daha çok grubunda iş aramayı sürdürmektedir.

İŞKUR verileri ve işe yerleştirme istatistikleri örnek sayıları da göz önüne alınarak beraber incelendiğinde, başvuran erkeklerin %12'si 2011 yılında işe yerleştirilebilmişken bu oran 2012 yılında %12.7 olarak gerçekleşmiştir. Erkeklerde 25 yaş altı grupta işe yerleşme oranı 2011 yılında %22 iken bu oran da 2012 yılında düşüş gözlemlenmiş ve %19 olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılının mevcut verilerine göre ilköğretim mezunu işe yerleşme oranında ciddi bir artış gerçekleşmiştir. Bu oran 2011 yılında %30 iken 2012'de %54'e ulaşmıştır.

Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'ne ait 2012 yılına ilişkin işgücü piyasası faaliyetlerine ilişkin verilere bakıldığında, bu dönemde Diyarbakır ilinde toplam 49.407 başvuru olduğu görülmektedir. Alınan açık iş sayısı 6.468 iken, toplam işe yerleştirme 5.471 kişi olarak gerçekleşmiştir. İşe yerleştirmeler ağırlıklı olarak kamu sektöründe gerçekleşmektedir. Söz konusu sektör işe yerleştirmelerinin tamamı TYÇP

kaynaklı Kurum uygulamalarıdır. Toplam başvuru içerisinde işe yerleştirilebilenlerin oranının %12 civarında olması ve bu işe yerleştirmelerin büyük ölçüde TYÇP ve istihdam garantili kurslar gibi Kurum kaynaklı uygulamalardan oluşması, işgücü piyasasına hakimiyet ve etki açısından yetersiz olunduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

2012 İşgücü Piyasası Talep Araştırması sonuçlarına göre, Diyarbakır ilindeki açık iş oranı %2.2 ile Türkiye açık iş oranından %3.3 düşüktür; oransal olarak en fazla açık iş bulunan sektörler sırasıyla kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor faaliyetleri %42.4 gayrimenkul faaliyetleri %8.2 ve imalat %7.9 sektörleridir. Meslekler bazında açık iş sayısına göre yapılan sıralamada Diyarbakır 'da ilk üç sırayı sırasıyla, güvenlik görevlisi, pazarlamacı (satış temsilcisi) ve mermer ocakçısı almıştır.

Ana meslek gruplarında ihtiyaç duyulan eleman sayılarına göre, sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar, teknisyenler, tekniker ve yardımcı profesyonel meslek mensupları ve tesis ve makine operatörleri ve montajcılar mesleklerinde çalışabilecek olanlar ilk üç sırada gelmektedir. Meslek bazında inceleme sonucunda en fazla talep edilen meslekler güvenlik görevlisi, pazarlamacı (satış temsilcisi), mermer ocakçısı, hemşire ve mermer işçisidir.

Diyarbakır ilinde temininde güçlük çekilen meslekler, zihinsel engelliler öğretmeni (özel eğitim), pazarlamacı (satış temsilcisi), güvenlik görevlisi, mermer işçisi ve ağır kamyon şoförü şeklinde sıralanmaktadır.

Temininde güçlük çekilen eleman sayılarının sektörlerle göre dağılımına bakıldığında ise Diyarbakır için eleman temininde en fazla güçlük çekilen ilk üç sektör sırasıyla imalat, toptan perakende ticaret ve inşaat'tır. Bu ilk üç sektörün eleman ihtiyacı sayısı toplam talebin % 51.8'idir.

Bir takım mesleklerin temininde güçlük çekilmesinin nedenine ilişkin sonuçlara göre, ön sıralarda yoğunlukla yeterli beceri ve niteliğe sahip eleman olmamasından, meslekte çalışacak eleman olmamasından ve yeterli iş tecrübesine sahip eleman olmaması sebepleri gelmektedir. Eğitim düzeyleri bağlamında, işverenlerin % 12'si için eğitim seviyesi önem teşkil etmemekte, % 12'si için genel ve meslek lisesi mezunu olması yeterli, % 16.8 için lise altı dereceye sahip olması ve % 9'u lisans derecesine sahip eleman talep etmektedir.

Diyarbakır İli İşgücü Piyasası Talep Araştırması sonuçlarına göre Aralık 2012 itibarıyla net istihdam artışı beklentisi % 1,1 iken, bu beklenti Haziran 2013 itibarıyla % 2.6'ya yükselmektedir. 2012 yıl sonu itibarı ile en yüksek net istihdam artışı beklentisi sektörel oranlara göre %25.5 ile kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor faaliyetleri, %8.9 ile gayrimenkul faaliyetleri ve %4.1 ile mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörlerindedir. Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor faaliyetleri ile mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörlerinde istihdam artış beklentisi 2013 yılında da artan ivmeyle devam etmektedir; ancak gayrimenkul faaliyetleri 2013 yılının ilk yarısında 2012 yıl sonuna göre %3.6 ile daha az artış beklenmektedir.

GİRİŞ

Diyarbakır İşgücü Piyasası Analizi'nin amacı illerde istihdam ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik işgücü yapısı ile sektörler bazında personel, eğitim, nitelik gibi ihtiyaçların belirlenmesine yönelik güncel bilgi derlenmesini sağlamaktır. Bu raporda il düzeyinde işgücü arzı ve talebine ilişkin temel veriler sunulacaktır. Diyarbakır İli İşgücü Piyasası Talep Araştırması'nın amacı tüm ilçe ve köylerini de kapsayacak biçimde Diyarbakır ilinde işsizliğin indirgenmesi ve iller bazında sektörlere göre istihdam politikalarının oluşturulması için işverenlerin işgücü talebini değişik boyutlarıyla tespit etmek, ve işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemeye katkıda bulunmaktadır. Böyle bir talep Araştırması ile desteklenen Diyarbakır İşgücü Piyasası Analizi'nin özellikle işgücünün talep açısından ve gelecek kısa dönemde eğilimlerinin ölçülmesi, ihtiyaç duyulan işgücünün eğitim ve becerilerinin tespit edilmesi, işgücü arzı ve talebi arasındaki dengesizliğin hangi koşullarda ortadan kalkabileceğinin belirlenmesi ve bu dengesizliğin giderilmesine yardımcı olacak politika ve önerilerin geliştirilmesi gibi hedefleri vardır. Bir bütün olarak bu rapor, işgücü politikalarının tümüne veri sağlayabilecek bir çalışma olarak değerlendirilebilir.

Diyarbakır İşgücü Piyasası Analizi raporu dört temel bölümden oluşmaktadır. İşgücü piyasasını etkileyen unsurlardan genel ekonomik yapı, demografik özellikler ve eğitim durumu raporun ilk kısmını oluşturmaktadır. Raporun ikinci bölümünde Diyarbakır ili işgücü piyasasını arz açısından analiz etmeye yarayacak bileşenler incelenmektedir. Bu bileşenler işgücüne katılım, işgücü dışı nüfus istihdam, kayıtdışı istihdam ve işsizlik başlıkları altında toplanmaktadır. Bu bölümde ayrıca işgücü piyasasında çoğunlukla dezavantajlı gruplar olarak adlandırılan kadınlar ve gençlerin durumuna da ayrı başlıklar altında bakılmaktadır. Raporun üçüncü bölümü Diyarbakır ili özelinde en son veriler ışığında İŞKUR kapsamında gerçekleşen arz ve talep eşleştirmelerine bakmakta, bu çerçevede Diyarbakır ilinde açık işlere yapılan başvurular, bu işlere yapılan yerleştirmeler ve işgücü yetiştirme çabalarını özetlemektedir. Raporun son bölümü olan dördüncü bölüm ise Diyarbakır ili işgücü piyasasına talep yönünden bakmakta ve Diyarbakır ili İşgücü Piyasası Talep Araştırmasının sonuçlarını derlemektedir. Bu çerçevede işyerlerinin dağılımı, çalışanların dağılımı, 2012 yılında işe giriş-çıkışlar, açık iş, temininde güçlük çekilen meslekler, işverenlerin gelecek istihdam beklentisi gibi bileşenlere ait veriler özetlenmektedir. Raporun değerlendirme ve sonuç bölümünde ise işgücü piyasanın önemli unsurları arasındaki ilişkilerden yola çıkarak işgücü arzı ve talebi açısından karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmakta ve politika önerileri sunulmaktadır.

Diyarbakır İşgücü Piyasası Analizi raporunda çeşitli kaynaklardan derlenen veriler kullanılmıştır. İlk iki bölüm çerçevesinde genel ekonomik durum, demografik yapı ve eğitim durumuna ait verilerle, Diyarbakır ili işgücü piyasasında işgücü arzına ait veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hazırlanan Genel Nüfus Sayımları ve Hanehalkı İşgücü Anketlerine dayanmaktadır. Bu verilerden bir kısmı Diyarbakır iline özel olsa da, işgücü arzına ait birçok veri il bazında değil NUTS2 bölgelendirme sistemi çerçevesinde Diyarbakır ilinin yer almış olduğu TRC2 bölgesi (Şanlıurfa ve Diyarbakır) geneline ait verilerdir. Bu verilerin büyük çoğunluğu 2011 yılına aittir. Diyarbakır iline özel kayıtlı işgücü ve kayıtlı işsizlere ilişkin en yeni veriler Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından temin edilmiştir. Raporun işgücü talebi ile ilgili bölümünde ise İşgücü Piyasası Talep Araştırması'nın sonucunda elde edilen veriler kullanılmaktadır. Araştırma çerçevesi Diyarbakır ilinde 10 ve daha fazla kişi çalışanı olan yerel birim işyerleri¹ ile sınırlıdır. İşyerleri listesi TÜİK'in 2011 yılı İşyeri Kayıt Sistemi listesinden oluşturulmuştur². İktisadi faaliyetlerin sınıflamasında Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetler Sınıflaması

¹ Yerel birim coğrafi olarak tanımlanan bir yerdeki mal ve hizmetlere ilişkin faaliyetleri ya da bunların bir kısmını yürüten bir girişim ya da girişimin bir parçasıdır. Yerel birim girişimin; merkez, büro, mağaza, büfe, fabrika, atölye, maden ocağı, şantiye, otel, lokanta, kafe, okul, hastane, depo gibi adresi coğrafi olarak tanımlanabilen bir yerdeki yerleşik olan bölümdür. Bu yerde ekonomik faaliyet tek bir girişim için bir ya da daha çok kişinin tam gün ya da kısmi olarak çalışmasıyla yürütülür. Girişim merkezinin bulunduğu yer de bir yerel birimdir.

² Çeşitli nedenlerle görüşilemeyen işyerleri için işyeri cevapsızlık formu doldurulmuştur.

NACE Rev.2 kullanılmış ve sınıflamada yer alan 21 ana sektörden 17'si³ kapsama dahil edilmiştir⁴. Diyarbakır için İşgücü Piyasası Talep Araştırması'nın alan uygulaması 10 Eylül-31 Ekim 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş, araştırmada yüz yüze görüşme yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar içerisinde işyeri cevap durumlarına göre ağırlıklandırma yapılmıştır. Alan uygulaması sırasında alanda kapanan, faaliyeti kapsam dışına çıkan, mükerrer olan ve referans yılında faaliyette bulunmayan birimler kapsam dışında değerlendirilmiş, birimin cevap vermeyi reddetmesi, alanda bulunamaması, el değiştirmesi gibi cevapsızlık durumunun oluşması halinde cevapsızlık düzeltilmesi⁵ yapılmıştır. Bu yolla değişkenler bazında elde edilen sonuçların cevapsızlık nedeniyle ortaya çıkacak yanlılık etkileri giderilmiştir.

Tüm iller ve Türkiye Geneli için ayrı ayrı hazırlanan İşgücü Piyasası Analizi Raporlarına **www.iskur.gov.tr** adresi üzerinden erişebilirsiniz

³ Madencilik ve taşocakçılığı; İmalat; Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı; Su temini, kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri; İnşaat; Toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı; Ulaştırma ve depolama; Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri; Bilgi ve iletişim; Finans ve sigorta faaliyetleri; Gayrimenkul faaliyetleri; Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler; İdari ve destek hizmet faaliyetleri; Eğitim; İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri; Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor; ve Diğer hizmet faaliyetleri.

⁴ Kapsama dahil edilmeyen sektörler Tarım, orman, balıkçılık; Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik; Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri (Hanehalkları tarafından kendi kullanımlarına yönelik olarak ayırım yapılmamış mal ve hizmet üretim faaliyetleri); Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri.

⁵ Cevapsızlık düzeltilmesi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

R@= cevapsızlık düzeltilmesi

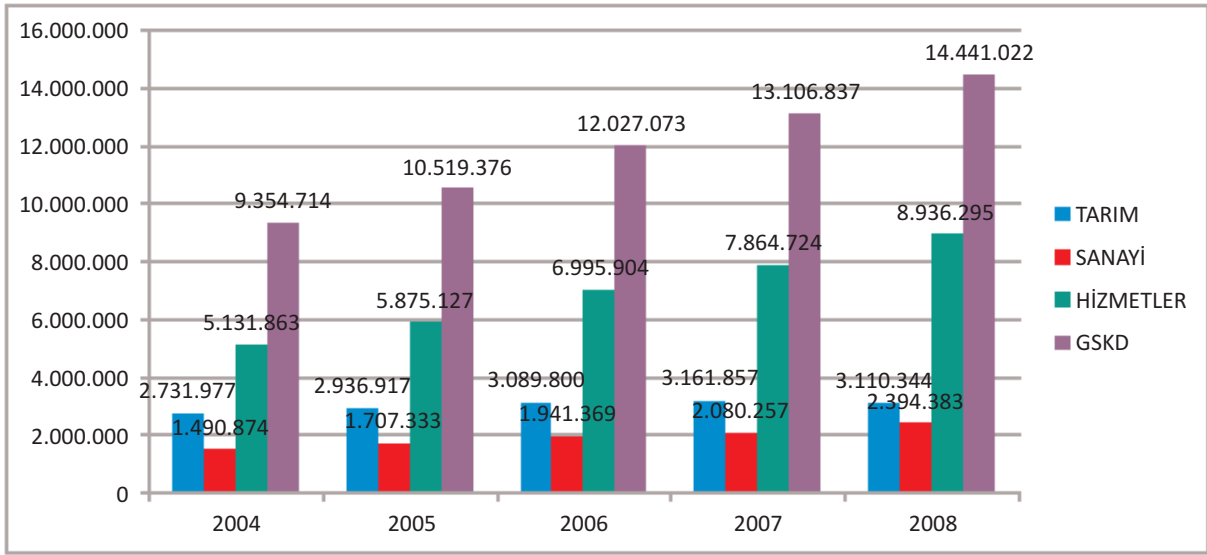
R@=seçilmiş uygun birim sayısı (kapsam dışı birimler hariç) / cevaplı birim sayısıdır.

1.İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN

İşgücü piyasası, ekonomik ve demografik faktörlerden çok yakından etkilenir. Örneğin ekonomik gelişmeler, yatırımlar, nüfus ve nüfus artış hızı, göç ve eğitim istihdamı ve dolayısıyla işsizliği doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, birinci bölümde işgücü piyasasının arka planını oluşturması açısından, Diyarbakır ilinin genel ekonomik durumu, demografik yapısı ve nüfusunun eğitim durumu ele alınacaktır.

1.1 Ekonomik Veriler

Grafik 1. Gayri Safi Katma Değer – Diyarbakır , Şanlıurfa (TRC2), 2004-2008

Kaynak: (TÜİK)

Türkiye’de tarım ve sanayi sektörlerinin ağırlığı hizmetler lehine gerilerken, Diyarbakır ilinin de içerisinde yer aldığı TRC2 bölgesinde ağırlık ilk sırada hizmetler ve sonra tarım sektörü lehinde artış göstermiştir. 2008 yılı itibariyle bölgede en yüksek Gayri Safi Katma Değer (GSKD) %61.9’lık oranla hizmetler sektöründe olup, bu sektör tarım sektörünün de etkisiyle Türkiye ağırlığına yakın bir değerde oluşmuştur. Sanayi sektörü GSKD içinde en düşük ağırlığa sahip olup %16.6 ile Türkiye oranının yaklaşık 10 puan altındadır. 2004 yılına göre artış en yüksek oranla hizmet sektöründedir.

Tablo 1. Ana Sektörlere Göre GSKD Yıllık ve 2004-2008 Artış Hızları (%)

	Türkiye				
	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2004-2008
Gayri Safi Katma Değer	15.5	16.9	12.9	13.3	72.7
Tarım	14.6	3.2	2.7	12.3	36.4
Sanayi	15.8	17.7	11.1	11.0	68.0
Hizmetler	15.6	18.9	15.2	14.4	81.2

	Diyarbakır, Şanlıurfa				
	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2004-2008
Gayri Safi Katma Değer	12.4	14.3	9	10	54
Tarım	7.5	5.2	2.3	1.6	13.8
Sanayi	14.5	13.7	7.1	15.1	60.6
Hizmetler	14.4	19	12.4	13.6	74.1

Kaynak: (TÜİK)

TRC2 bölgesinin GSKD olarak yıllara göre gelişme hızına bakıldığında 2004-2008 yılları arasında bölgenin %54'lük bir gelişme hızı gösterdiği görülmektedir. Bu oran, %72.7 olan Türkiye ortalamasının 18 puan altındadır. Diyarbakır ilinin yer aldığı TRC2 bölgesine ana sektörler göre GSKD açısından bakıldığında sektör sıralaması açısından Türkiye'nin genel resmini yansıtmakla birlikte, artış hızı açısından Türkiye'de en büyük artış %81.2 ile hizmetler sektöründe iken bu bölgede aynı sektörün artış hızı %74.1 olarak Türkiye ortalamasının altında gerçekleşmiştir. 2004-2008 yılları arasındaki artış yine Türkiye geneli ile aynı paralelde ancak tüm sektörlerdeki artış hızı Türkiye ortalamasının altında gerçekleşmiştir. TRC2 bölgesi 2004-2008 arası gelişiminde Tarım sektörünün gelişim hızının oldukça düşük düzeylerde kaldığı ve Türkiye ortalamasının 22 puan altında gerçekleşmiştir.

TRC2 bölgesinde kişi başına GSKD artışı Türkiye'ye oranla 2004-2008 yılları arasında daha düşük oranda artarken, bu oran 2008 yılında 4.770 TL ile Türkiye ortalamasından daha düşük artmıştır.

Diyarbakır ilinin yatırım teşviklerinden aldığı paya yıllar bazında bakıldığında inişli çıkışlı bir tablo belirmektedir. Son 5 yılda sabit yatırımın 624.2 milyon TL ile en yüksek miktara çıktığı yıl 2011 yılıdır. Diyarbakır ilinin toplam yatırım teşviklerinden aldığı payda rakamsal olarak bir artış görülmekle birlikte oransal olarak hep aynı değerlerde (%0,98-0,99) kalmıştır. 2011 yılında sabit yatırımların miktarı açısından bakıldığında Diyarbakır ili Türkiye geneli 81 il sıralamasında 42. sırayı almıştır.

Kamu yatırımları açısından bakıldığında 2011 yılında Diyarbakır ili toplam 776.615 bin TL ile Türkiye genelinde 4. sırada bulunmaktadır. Bu miktar aynı yıl için gerçekleşen toplam kamu yatırımlarının %2.13'üne denk gelmektedir. En yüksek kamu yatırımı %9.18 oranıyla "Tarım" sektöründe gerçekleşmiştir, bunu %6.92 oranıyla Madencilik sektörü izlemektedir.

Tablo 2. Kamu Yatırımlarında İlin Yeri – Türkiye Geneli ve Diyarbakır (Bin TL-2011)

Kamu Yatırımlarında İlin Yeri (2011)			
	Türkiye	Diyarbakır	Diyarbakır (%)
Tarım	4.553.857	418.067	9,18
Madencilik	1.645.680	113.814	6,92
İmalat	400.460	2.197	0,55
Enerji	3.133.027	22.706	0,72
Ulaştırma-Haberleşme	10.782.483	38.457	0,36
Turizm	256.357	-	-
Konut	408.376	1.356	0,33
Eğitim	5.161.277	71.480	1,38
Sağlık	2.162.564	40.520	1,87
Diğer Kamu Hizmetleri	7.896.206	68.018	0,86
TOPLAM	36.400.287	776.615	2,13

Kaynak: (DPT)

Yatırım teşvikleri altyapı, işgücü ve coğrafi avantaj gibi pekçok faktöre bağlıdır. Teşvikler, tüm illerde aynı etkiyi yaratmasa da; illerin ekonomik gelişimlerini değerlendirmek için yatırım teşviklerinden ve kamu yatırımlarından aldıkları paylar ile kendi kaynaklarını birlikte düşünmek gerekmektedir. Bu anlamda ilde kurulan ve kapanan firma istatistiklerine bakmak ilin genel ekonomik faaliyetleri anlamında bir fikir vermektedir.

Tablo 3. Kurulan, Kapanan Şirket İstatistikleri

YIL	Diyarbakır İli Kurulan/Kapanan Şirket İstatistikleri							
	KURULAN			TASFİYE		KAPANAN		
	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.
2010	653	32	288	77	18	69	16	88
2011	642	24	278	167	24	71	10	871
2012-10 AYLIK	421	3	280	107	7	61	9	138

Kaynak: TOBB

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) verileri ışığında, Diyarbakır ilinde kurulan ve kapanan firma istatistiklerine bakıldığında 2012 yılı ilk 10 ayında, 2011 yılına göre şu tür değişimler izlenmektedir:

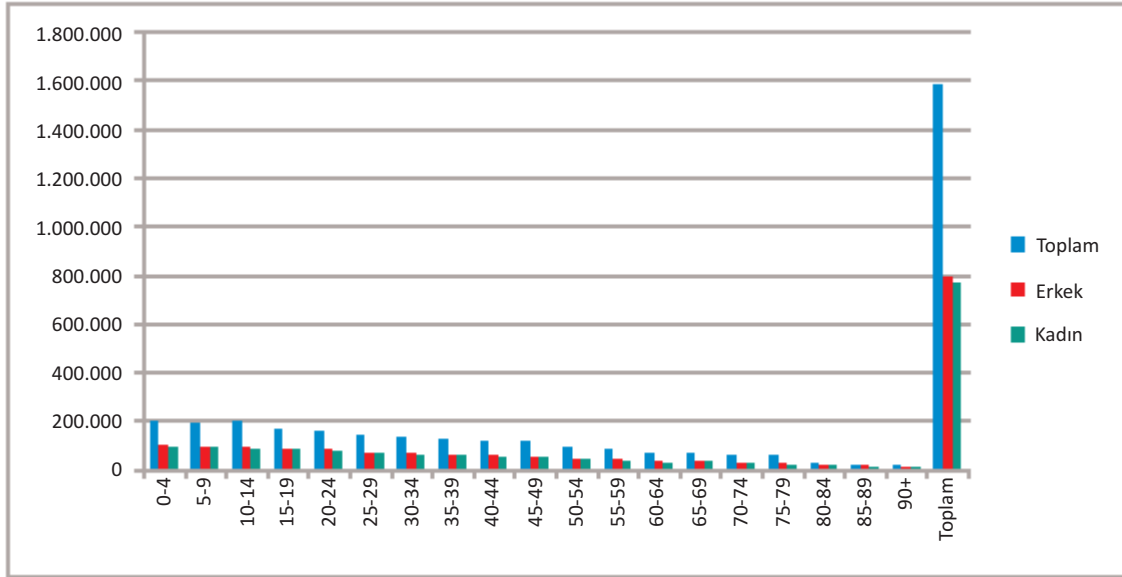
- Kurulan şirket sayısı %35 azalmıştır.
 - Kapanan şirket sayısı %12 azalmıştır.
 - Kurulan kooperatif sayısı %54, kapanan kooperatif sayısı %1 azalmıştır.
 - Kurulan gerçek kişi sayısı 2011 yılında %1 artmış, kapanan gerçek kişi işletme sayısı %600'ün üzerinde azalmıştır.
 - Tasfiyeye giren şirket sayısı %36, tasfiyeye giren kooperatif sayısı %300'ün üzerinde azalmıştır.
- Bu durumda, değişimin en çok gerçek kişi işletmelerinde yaşandığını; şirket kurulma oranlarındaki azalma, kapanma oranlarının çok üzerinde gerçekleşmiştir. Yine kurulan kooperatif sayısında önemli bir azalma görülmektedir.

1.2 Nüfus Göstergeleri

İşgücü piyasası ile demografik yapı arasında çok ciddi bir ilişki vardır. Çalışma çağı, nüfusun artması veya azalması istihdam ve işsizlik oranlarını doğrudan etkilemektedir. Örneğin Türkiye geneline bakıldığında işgücü piyasasının temel özelliklerinden birisi çalışma çağı nüfusunun istihdamdan daha hızlı artması ve artan nüfusa yeterli iş imkanlarının sağlanamamasıdır (DPT, 2007: 30)

Diyarbakır iline ilişkin 2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Sistemi Sonuçlarına bakıldığında, ilin toplam nüfusunun 1.570.943 kişi olduğu görülmektedir. Bu nüfusu ile Diyarbakır ili Türkiye toplam nüfusunun %1,7'sini oluşturmaktadır. İlin nüfusu içerisinde kadın-erkek oranı birbirine çok yakındır: Nüfusun %49,3'ü erkek, %50,7'si kadınlardan oluşmaktadır.

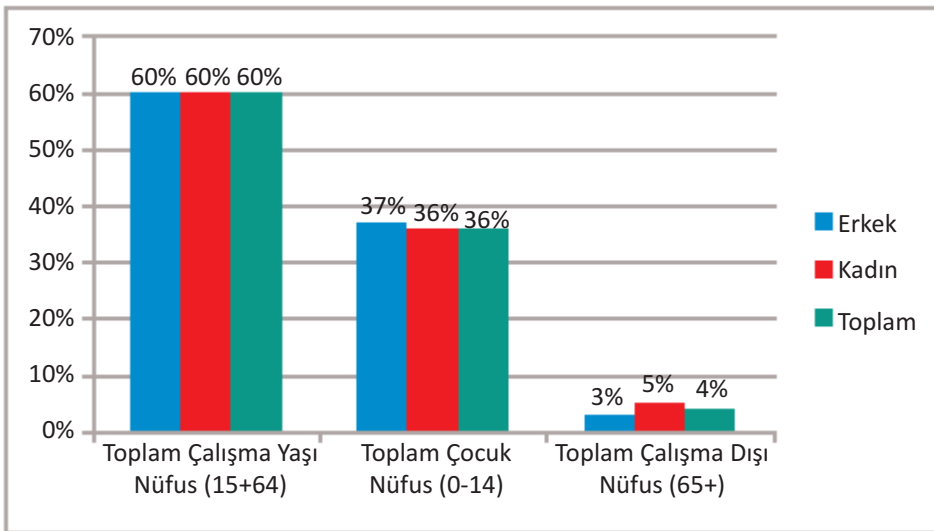
Grafik 2. Diyarbakır İli Yaş Grubuna göre Nüfus Dağılımı, 2011

Kaynak: (TÜİK)

Diyarbakır ilinde çalışma yaşındaki (15-64) nüfus 939.414 kişidir. Bu grubun toplam nüfus içindeki oranı %59.8 olup; %67.3 olan Türkiye ortalamasının yaklaşık %8 gerisindedir. Bu grubun Diyarbakır içindeki cinsiyet dağılımı %50.9 erkek, %49.1 kadın nüfus oranlarıyla birbirine çok yakındır. Diyarbakır ilinde 0-14 yaş aralığında yer alan çocukların oranı %36.1'dir; bu oranla Türkiye ortalaması olan %25.3'lük orandan yaklaşık 10 puan daha yüksektir. Diyarbakır ilinde 65 yaş üstü nüfusun ilin toplam nüfusuna oranı ise %4 oranı ile %7.3'lük Türkiye ortalamasından neredeyse yarısı oranında daha düşüktür.

Grafik 3. Çalışma Yaşı ve Cinsiyete Göre Nüfus, Diyarbakır 2011.

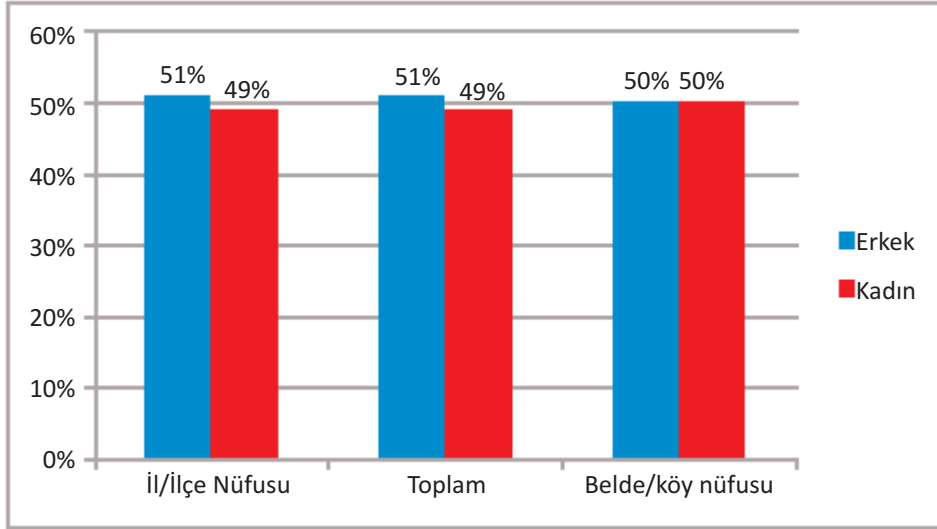

Kaynak: (TÜİK)

Yerleşim yerlerine göre nüfusa bakıldığında Diyarbakır ili toplam nüfusunun %72,1'i il veya ilçe merkezlerinde, %27,9'u ise belde veya köylerde yaşamaktadır. İl veya ilçe merkezlerinde yaşayanların

oranının Türkiye geneli olan %77'den daha düşük olduğu görünmektedir. Yani Diyarbakır ilinde kırsal alanda yaşayanlar Türkiye ortalamasından daha fazladır. Yerleşim yeri nüfusunun dikkat çeken bir diğer özelliğinin de kadın-erkek sayısının birbirine eşit seviyede oluştuğudur.

Grafik 4. Yerleşim Yerlerine Göre Nüfus, Diyarbakır 2011.

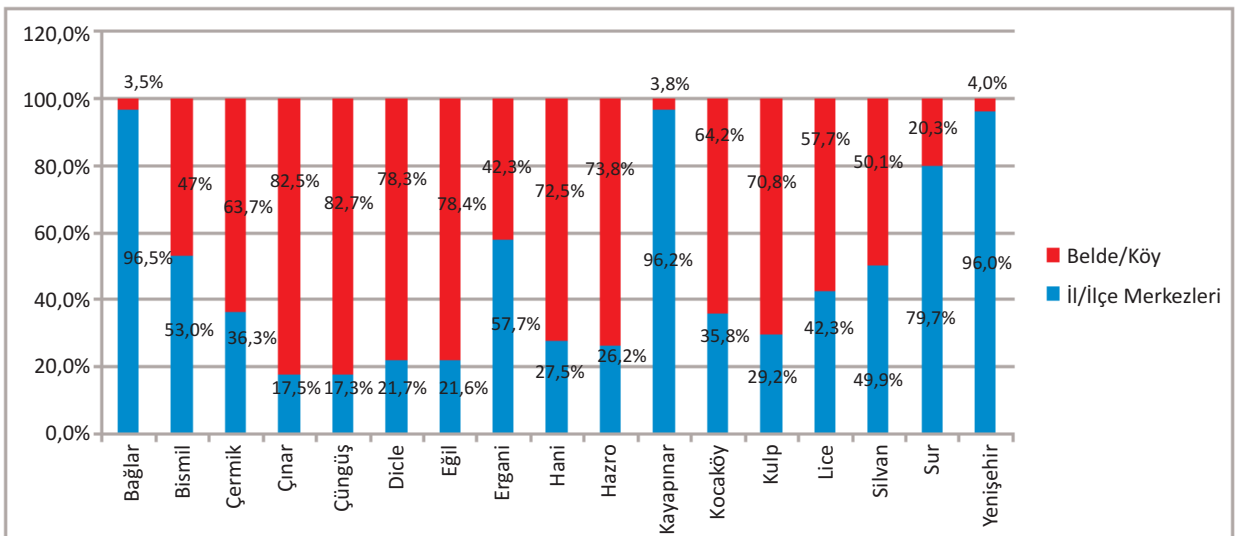

Kaynak: (TÜİK)

Diyarbakır ilinin nüfus büyüklüğüne göre nüfusu en fazla olan ilçeleri sırasıyla Bağlar, Kayapınar, Yenişehir, Sur, Ergani, Bismil ilk 6 sırayı alırken, nüfusu en az olan ilk beş ilçe ise Çüngüş, Kocaköy, Hazro, Eğil ve Lice olarak sıralanmaktadır.

Diyarbakır ilinin ilçeleri bazında kent-kır nüfusuna bakıldığında, 2011 yılı itibarıyla il veya ilçe merkezlerinde yaşayan nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu ilçeler Bağlar (%96,5) Kayapınar (%96,2), Yenişehir (%96), Sur (%79,7) gibi merkez ilçeler ve Ergani (%57,7) olarak öne çıkmaktadır. Öte yandan kırsal nüfusun çok ağırlıklı olduğu ilçeler ise Çınar, Çüngüş, Dicle ve Eğil'dir.

Grafik 5. İlçeler Şehir-Köy Nüfus Yüzde Oranı, Diyarbakır 2011

Kaynak: TÜİK

Nüfus artış hızı işgücü piyasasına gireceği varsayılan nüfusun miktarını göstermesi açısından anlamlı bir göstergedir. 2010-2011 döneminde Diyarbakır ilinde %27.1 olarak gerçekleşen nüfus artış hızı, Türkiye ortalaması olan %13.5'in iki katıdır. (TÜİK, Seçilmiş Göstergelerle Diyarbakır 2011)

Diyarbakır 15.204 kilometre karelik (göller dahil) yüzölçümüyle Türkiye yüzölçümünün %1.94'üne denk gelmektedir. 2011 yılında Diyarbakır ilindeki nüfus yoğunluğu büyüklük olarak 104 değeri ile 97 olan Türkiye değerinin üzerinde gerçekleşmiştir. Nüfus yoğunluğu ile işgücü piyasası arz-talep eşleştirmeleri arasında çeşitli ilişkiler kurulabilir. Mesela nüfus yoğunluğu fazla olan yerlerde işgücü piyasasında taraflar arasında sosyal ağların daha yakın olacağı ve etkin çalışacağı ve iletişimin daha fazla ve daha çabuk gerçekleşeceği, dolayısıyla da daha az masraf ve çabayla eşleştirme olabileceği düşünülebilir.

Diyarbakır ili göç oranlarına bakıldığında Diyarbakır'ın göç veren bir il olduğunu söylemek mümkündür. 2010-2011 yılına bakıldığında Diyarbakır net göç hızının %06.48 ve net göç eden kişi sayısının ise 10.212 olduğu görülmektedir. Toplam göç edenler arasında en büyük paya sahip yaş grubunun 15-39 olması ve Diyarbakır ilinin en çok göç verdiği şehirlerin İstanbul, İzmir, Adana, Mersin gibi şehirler olması, özellikle güvenlik gerekçelerinin yanı sıra göçün ağırlıklı olarak iş olanakları ve eğitim sebepleriyle gerçekleştiğini düşündürmektedir.

Tablo 4. Yıllara Göre Nüfus, Alınan Göç, Verilen Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı

	DİYARBAKIR				
	ADNKS Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
2007-2008	1.492.828	31.677	47.777	-16.100	-10,73
2008-2009	1.515.011	32.384	43.918	-11.534	-7,58
2009-2010	1.528.958	34.810	44.858	-10.048	-6,55
2010-2011	1.570.943	36.622	46.834	-10.212	-6,48

Kaynak: (TÜİK)

Diyarbakır ilinde çalışma yaşı nüfus oransal olarak Türkiye genelinden yaklaşık 7 puan daha düşüktür. İldeki çocukların (0-14 yaş nüfus) oranı, Türkiye genelinden daha yüksek; yaşlıların (65 yaş üzeri nüfus) oranı ise Türkiye genelinden düşüktür. Bu durum, yaş bağımlılık oranlarına da yansımaktadır. 2011 yılı itibarıyla Diyarbakır bağımlılık oranlarına bakıldığında, ildeki toplam yaş bağımlılık oranının %67.2 Türkiye geneline ait oranın %48.4 oldukça üzerinde olduğu görülmektedir.

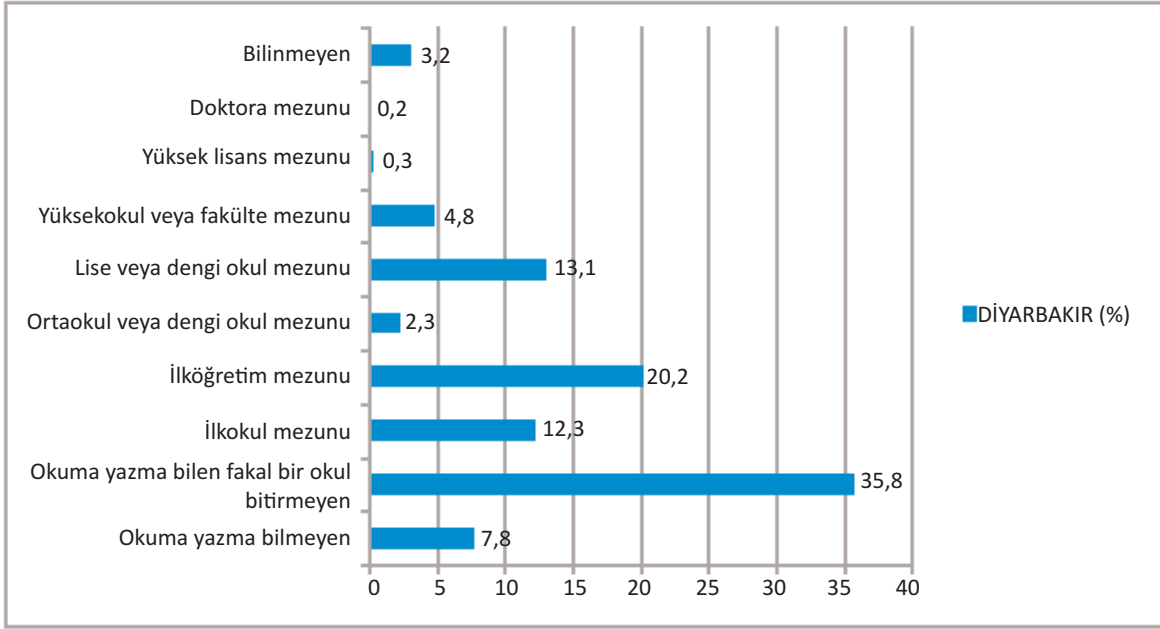
Yaş bağımlılık oranı çalışma yaşındaki her 100 kişinin teorik anlamda bakmak zorunda olduğu çalışma yaşı dışında kalan yaşlı ve çocuk nüfusunu belirtmesi bakımından anlamlıdır. Yani bu oran üretime katkıda bulunan çalışma yaşındaki nüfusun kendileri ile birlikte üretime katılamayan nüfusa da yetecek kadar üretimde bulunması gerektiğini göstermektedir. Diyarbakır ilinde yaş bağımlılık oranı yıllar itibarıyla genel olarak yüksek seyretmekte, bunda özellikle çocuk nüfusun toplam nüfus içinde önemli yer tutması en önemli etkidir.

1.3 Eğitim Göstergeleri

Diyarbakır ilinde çalışma yaşı nüfusa ilişkin eğitim istatistiklerine bakıldığında, en çarpıcı nokta bu grup nüfusun büyük bölümünün (%78,4) lise altı eğitimlilerden oluşmasıdır. Çalışma yaşı nüfusun en yüksek oranda (%35,8) Okuma Yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen grubunun olduğu görülmektedir.

Bunu ilköğretim (%20,2) ilkokul (12,3) ve lise veya dengi okul mezunları (%13,1) izlemektedir. Diyarbakır ilinde çalışma yaşı nüfusun toplam %7,8'i okuma yazma bilmeyen, %35'i ise okuma yazma bilmesine rağmen bir okul bitirmemiş olan nüfustan oluşmaktadır. Yüksek okul/üniversite ve yüksek lisans/diploma sahibi çalışma yaşı nüfus ise toplam içerisinde sadece %5,1'lik bir orana sahiptir. Diyarbakır ilinde lise ve dengi okullardan başlayarak yüksek okul/üniversite mezunu olanların oranı Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Yani Diyarbakır ilindeki çalışma yaşı nüfus Türkiye genelindeki çalışma yaşı nüfustan daha düşük eğitilidir.

Grafik 6. Çalışma Yaşı Nüfusun Bitirilen Eğitime Göre Dağılımı, Diyarbakır , 2011.

Kaynak: (TÜİK)

Türkiye genelindekine benzer bir şekilde Diyarbakır'da da çalışma yaşındaki kadınlarla çalışma yaşındaki erkekler arasında eğitim açısından kadınlar aleyhine bir eşitsizlik bulunmaktadır. Bitirilen eğitim açısından kadınlarla erkekler arasındaki sayıya bakıldığında açının en dar olduğu eğitim seviyesi ilkokul mezunlarıdır. Eğitim seviyesi yükseldikçe mezun olan çalışma yaşındaki kadın sayısı maalesef azalmaktadır. Diyarbakır ilinde çalışma yaşındaki kadınların %84'ü ortaokul veya dengi okullar ve altı eğitim seviyesindedir. Bu oran erkekler açısından bakıldığında %74'tür.

Diyarbakır ilinde 2011/2012 eğitim-öğretim yılında ortaöğretimde okuyan toplam öğrenci sayısı 79.182 ilen mesleki ve teknik ortaöğretimde okumakta olan toplam öğrenci sayısı 29.697'dir.

Tablo 5. Ortaöğretimde Okuyan Toplam Öğrenci Sayısı, Diyarbakır, 2010-2012.

Ortaöğretimde Okuyan Toplam Öğrenci Sayısı		
	Diyarbakır	
	Genel Öğretim	Mesleki ve Teknik Öğretim
2010/2011	81.241	25.916
2011/2012	79.182	29.697

Kaynak: MEB İstatistikleri Örgün Eğitim 2010-2011/2011-2012

2010-2012 arasındaki iki eğitim-öğretim dönemi okullara yeni kayıtlar açısından karşılaştırıldığında, Türkiye genelinde ilköğretim okullarına yapılan yeni kayıtlarda artış olmasına karşın, Diyarbakır ilinde kısmi bir düşüş olduğu görülmektedir. Bu durum kısmen Diyarbakır ilinde nüfus artış hızı ve Diyarbakır ilinin göç veren bir il olmasıyla ilgili olabilir. Ortaöğretime bakıldığında, Türkiye genelinde bir düşüş görülürken ilimizde yine cüz'i oranda bir artış görülmektedir. Mesleki ve Teknik Orta öğretime gelindiğinde ise bu okullara kayıtlarda gözle görülür bir artış gözlenmektedir.

2010-2012 yılları arasındaki iki eğitim-öğretim dönemine ilk ve ortaöğretimden mezun öğrenci sayısı açısından bakıldığında hem Türkiye genelinde, hem de Diyarbakır ili özelinde mezun olan öğrencilerin sayısında bir artış dikkati çekmektedir. Mesleki ve Teknik ortaöğretim okulları mezun sayısında ise 2011 yılında Diyarbakır ilinde bir düşüş görülmektedir. Ancak bu okullara yeni kayıt açısından bakıldığında yine önemli sayılabilecek bir artış sözkonusudur.

Tablo 6. İlk ve Ortaöğretimde Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayısı, Türkiye ve Diyarbakır, 2010-2012.

İlk ve Ortaöğretimde Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayısı			
	Türkiye		
	İlköğretim	Genel Ortaöğretim	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim
2010/2011 dönemi yeni kayıt	1.257.457	527.275	470.782
2011/2012 dönemi yeni kayıt	1.285.550	513.896	525.069
2009/2010 dönem sonu mezun sayısı	1.185.938	399.478	263.416
2010/2011 dönem sonu mezun sayısı	1.226.473	392.064	314.448

	Diyarbakır		
	İlköğretim	Genel Ortaöğretim	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim
2010/2011 dönemi yeni kayıt	38.724	15.911	5.726
2011/2012 dönemi yeni kayıt	38.688	16.115	7.060
2009/2010 dönem sonu mezun sayısı	22.486	7.097	5.021
2010/2011 dönem sonu mezun sayısı	32.535	9.978	3.746

Kaynak: MEB İstatistikleri Örgün Eğitim 2010-2011/2011-2012

2. DİYARBAKIR İLİ İŞGÜCÜ PİYASASI

İşgücü piyasasının genel bir resmini çıkartabilmek için işgücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranlarına cinsiyet eşitliği, eğitim durumu, sektörler arası dağılım gibi göstergeler ışığında bakmak gerekmektedir. Bu tür bir analiz için gerekli verilerin çoğu TÜİK Hane halkı İşgücü Anketlerine dayanmaktadır. Ancak bu verilerin büyük bölümü Diyarbakır iline özel değildir; NUTS2 bölümlenmesinde Diyarbakır, Şanlıurfa illerini kapsayan TRC2 bölgesi bütününde mevcuttur. Dolayısıyla bu bölümde sunulacak analiz Diyarbakır ili özelinden ziyade, bölgesel özellikleri yansıtmaktadır. Ancak bu analiz mümkün olduğu ölçüde Diyarbakır iline ait verilerle de zenginleştirilmeye çalışılacaktır.

Tablo 7. TRC2 15+Nüfus,İstihdam ve İşsizlik Oranları % (2009-2010-2011)

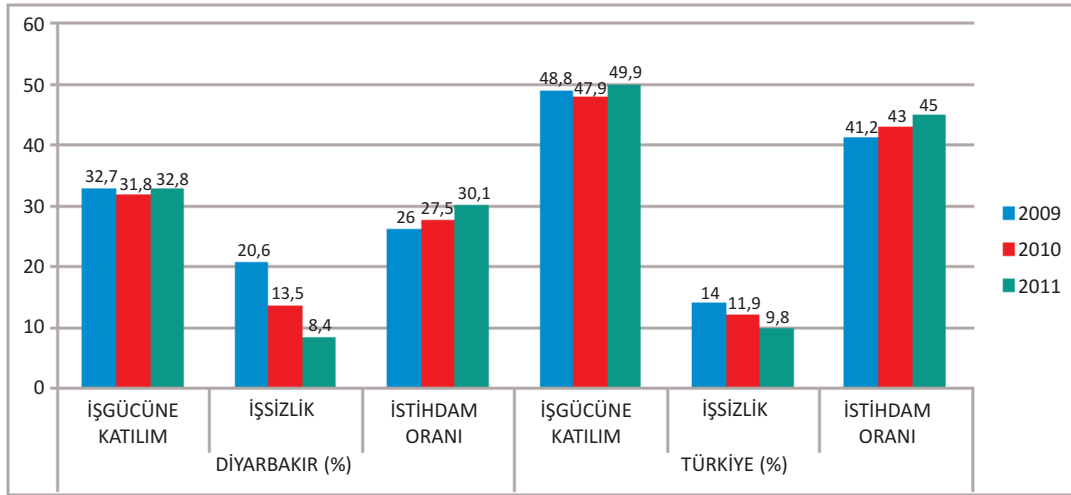
	15 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus (Bin)			İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus (Bin)		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
TÜRKİYE	51.686	52.541	53.593	26.938	26.901	26.867
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	1.573	647	1.608	1.187	1.285	1.359

	İşgücü (Bin)			İstihdam (Bin)			İşsiz (Bin)		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
TÜRKİYE	24.748	25.641	26.725	21.277	22.594	24.110	3.471	3.046	2.615
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	622	647	663	505	563	608	117	85	55

Kaynak: (TÜİK)

TRC2 bölgesine nüfus, istihdam, işsizlik ve işgücü dışı nüfus olarak bakıldığında, geniş yaş grubu (15-55+ yaş) toplam nüfusun 1.608.000 kişi olduğu, 663 bin kişilik nüfusun işgücü piyasasında çalışan veya işsiz olarak yer aldığını (%41.2), 945 bin kişinin ise işgücü içerisinde yer almadığını %,58.8 görmek mümkündür. İşgücünün içinde ve dışında bulunan en ağırlıklı nüfusun eğitim durumu lise altı derecesindedir.

Grafik:7. İşgücü, İşsizlik ve İşgücüne Katılım Oranları, Diyarbakır -Türkiye(2009-2010-2011)

2.1 İşgücüne Katılım

Türkiye geneline bakıldığında işgücü piyasasının en büyük sorunlarından bir tanesi çalışma yaşı nüfusun, işgücüne katılım oranının düşük olmasıdır. Bu sorun her yıl Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan İlerleme Raporlarında da dile getirilmektedir. Özellikle de kadınların işgücüne katılma oranlarındaki düşüklük, her ne kadar son bir kaç yılda az miktarda artmış ve 2011’de %28.8’e ulaşmış olsa da hala Avrupa Birliği ortalamalarının çok altındadır.

Geniş yaş grubuna (15-55+ yaş) göre sivil nüfusa bakıldığında TRC2 bölgesi için sivil nüfusun %41.2’si işgücüne katılmaktadır. Bölgenin işgücüne katılım oranı ise %32.8 ile 2011 yılı için %49.9 olan Türkiye ortalamasından yaklaşık 17 puan düşük gerçekleşmiştir.

Tablo 8. Geniş Yaş Grubu ve Eğitim Durumuna Göre Sivil Nüfus ve İşgücü, Türkiye ve TRC2,2011.

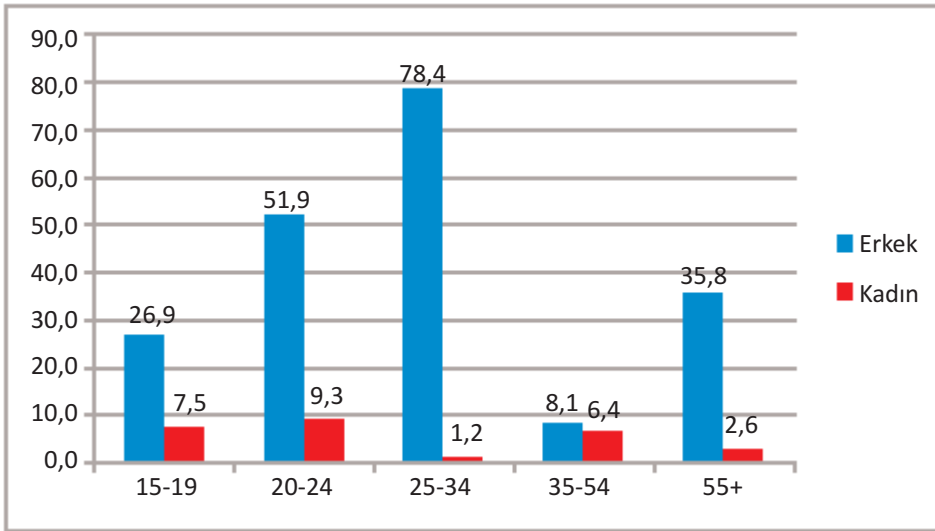
	Toplam Sivil Nüfus	Toplam İşgücü	İşgücüne Katılım Oranı %
Türkiye (Bin)			
Okuma yazma bilmeyen	5.863	1.204	20.54
Lise altı	26.171	15.682	59.92
Lise ve dengi meslek okulu	9.286	5.365	57.78
Yükseköğretim	5.643	4.476	79.32
Toplam	53.593	26.727	49.87
TRC2: Diyarbakır , Şanlıurfa (Bin)			
Okuma yazma bilmeyen	512	59	11.6
Lise altı	1.150	426	37
Lise ve dengi meslek okulu	251	98	39
Yükseköğretim	109	81	74.3
Toplam	20.022	664	20.022

Kaynak: (TÜİK)

TRC2 bölgesinde işgücüne katılım oranları cinsiyete göre incelendiğinde, kadınların işgücüne katılım oranı %7.9 iken, bu oran erkekler için %59.6'dır. Bu bölgede kadınların işgücüne katılımı 2011 yılında Türkiye'de %28.8 olan kadınların işgücüne katılım oranından oldukça düşüktür. Türkiye genelinde erkeklerle kadınlar arasında işgücüne katılım anlamında ciddi bir eşitsizlik görülmekle birlikte bu bölgede sözkonusu uçurumun çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Aradaki fark bölgedeki kadın istihdamının kayıtdışılığının yanı sıra daha çok bölgede kadınların iş hayatına katılmalarının önündeki sosyal sebeplerle açıklanabilir.

Bölgede işgücüne katılıma yaş açısından bakıldığında ise işgücüne katılımın 25-54 arası yaş gruplarında ağırlık kazandığı görülmektedir. Erkeklerde ve kadınlarda işgücüne katılımın en yüksek olduğu yaş aralığı, kadınlarda 25-34, erkeklerde ise 35-54'tür, ancak erkeklerde 25-34 yaş aralığı işgücüne katılım oranı da 35-54 yaş grubuna oranla göre düşük olmakla birlikte yine yüksek olan yaş grubudur.

Grafik 8. Geniş Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre İşgücüne Katılım Oranı (%), TRC2 bölgesi, 2011

Kaynak: (TÜİK)

Geniş yaş grubu ve eğitim durumuna göre işgücünün niteliğine bakıldığında, Türkiye'deki genel durumu da yansıtan bir şekilde, işgücünün ağırlıklı bölümünü yaklaşık %65'lik bir oranla lise altı derecede eğitilmişler oluşturmakta, bunu yine yaklaşık %15'lik bir oranla lise ve dengi meslek okulu derecesinde eğitilmişler takip etmektedir. TRC2 bölgesine ait işgücü içerisinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı %8.9 iken yükseköğretim derecesinde eğitimlerinin bölgenin toplam işgücü içerisindeki oranı %12.2'dir. İşgücünün ortalama eğitim durumunun düşük olması, bu grup işgücünün ve genellikle de eğitim durumu düşük olan kadınların katma değeri yüksek olmayan işlerde düşük ücretlerle çalışması anlamına gelmektedir (DPT, 2007: 33).

Diyarbakır ili işgücü temel göstergeleri itibarıyla Türkiye ortalamalarının altında bir performansa sahip olduğu görülmektedir. 2011 yılında TRC2 bölgesinde işgücüne katılım oranı %32.8 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran Türkiye'de %48.8 iken, TRC2 bölgesi Türkiye geneli sıralamasında en son sırada yer alan TRC3 (Batman, Mardin, Şırnak, Siirt) bölgesinden sonra gelmektedir.

2.2 İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus

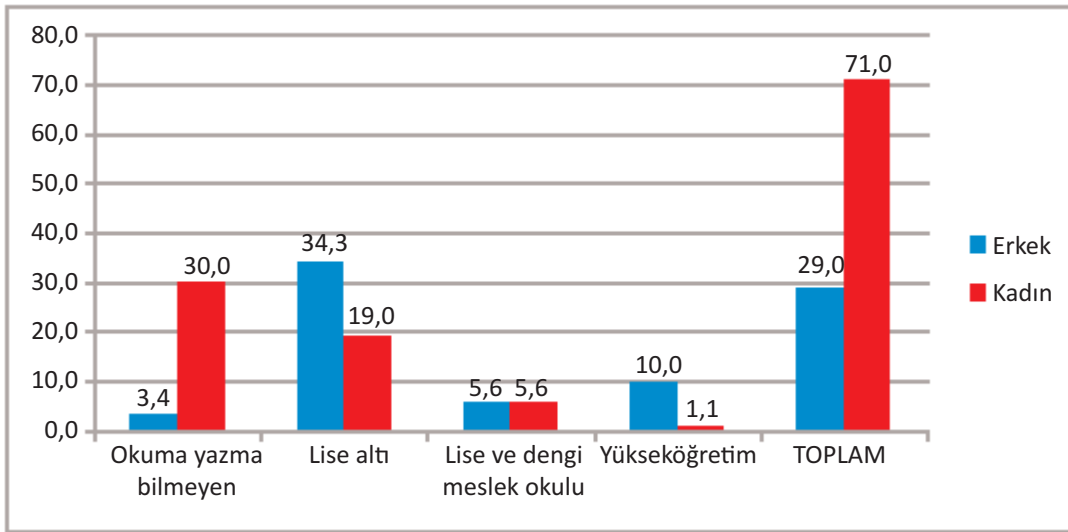
2011 yılı verilerine göre Diyarbakır ilinin de içerisinde yer aldığı TRC2 bölgesinde işgücü dışında kalan nüfus 1.359.000 kişidir. Bölgede işgücü dışında kalan kadınların oranı % 71 ile erkeklerinin

(%29) iki katından daha fazladır. Diyarbakır ili özelinde işgücü piyasası dışında kalanlar, geniş yaş nüfusun %67'sini oluşturmaktadır. Çeşitli nedenlerden ötürü işgücü dışında kalan nüfusun % 29' si erkeklerden % 71'i ise kadınlardan oluşmaktadır.

TRC2 bölgesinde 15-24 yaş aralığında bulunan 672.314 gençten 538.000'i işgücü içerisinde, 134.314 kişisi de işgücü dışında yer almaktadır. İşgücü dışındaki gençlerin ise sadece %60'ı eğitim hayatına devam etmektedirler.

Hanehalkı işgücü anketinden elde edilen bir çok gösterge eğitim düzeyi artışının nüfusun işgücüne katılım oranını arttırdığı gözlemini desteklemektedir. Bu durum erkekler ve kadınlar için yüksek öğrenim seviyesinde hayli belirgindir. Yüksek öğrenim diploması olan kadın ve erkeklerin bölge özelinde çok az bir kısmı işgücü piyasası dışında kaldığı görülmektedir.

Grafik 9. Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Dahil Olmayanların Oranı, TRC2 bölgesi (%)

Kaynak: (TÜİK)

Yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyine göre işgücü dışında bulunma oranı ve nedeni değişmektedir. 2011 yılı itibariyle nedene ve yaşa göre işgücüne dahil olmayanlara bakıldığında TRC2 bölgesinde ilk sırada gelen nedenin ev işleri ile meşgul olmak (%57.5) olduğu anlaşılmaktadır. İkinci sırayı öğrenci olmak (%16.9), üçüncü sırayı %9 oranı ile engelli, yaşlı veya hasta olmak nedeni, İŞ BULMA ÜMİDİ YOK nedeni ile birlikte paylaşılmaktadır. 20-54 yaş grubu açısından en büyük sebebin ev işleri olması, işgücüne katılmayanların büyük ölçüde kadınlar olduğunu göstermektedir.

Yine 2011 yılı itibariyle nedene ve eğitime göre işgücüne dahil olmayanlara bakıldığında, TRC2 bölgesinde ev işleri ile meşgul oldukları için işgücüne katılmayanların büyük çoğunluğunun lise altı eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, düşük düzeyde eğitime sahip olmaktan kaynaklanan bir şekilde ancak düşük ücretli işlerde çalışabilecek olması ve çocuk bakım hizmetlerinin yetersiz ve yüksek ücretli olması nedeniyle kadınların birçoğunun çalışmak yerine ev kadını olarak kaldığını ve ev işleri ile çocuk ve yaşlı bakımıyla ilgilendiğini söylemek mümkündür.

2.3 İstihdam

Diyarbakır ili istihdam oranı 2010 yılı itibariyle %27,5'tir. Bu oran 2009 yılından bu yana TRC2 bölgesi ve Türkiye geneline paralel olarak bir artış göstermekle birlikte Diyarbakır ili 2010 yılında bu oranla Türkiye genelinde 81.sırayla son sırada yer almıştır.

Tablo 9. Yıllar İtibariyle İstihdam Oranları.

	Diyarbakır ,TRC2	Türkiye
2008	51.3	41.7
2009	26	41.2
2010	27.5	43.0
2011(TRC2)	30.1	45.0

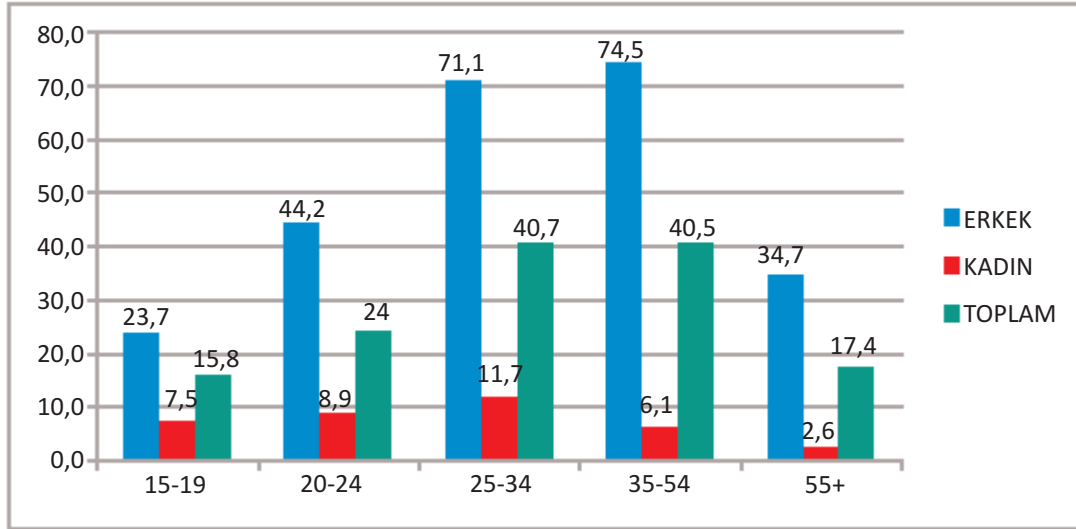
Kaynak: TÜİK

2010 yılı itibariyle Diyarbakır ili Türkiye’de istihdam oranı il sıralamasında 81. sırada bulunmaktadır.

2011 itibariyle Diyarbakır ilinin de içinde yer aldığı TRC2 bölgesinin istihdam oranı %30.1’dir.İstihdamın en yüksek olduğu yaş grubu hem erkekler, hem de kadınlar için 25-34’tür. Bunu iki grup için de 35-54 yaş grubu izlemektedir.

2011 yılı itibariyle, TRC2 bölgesindeki istihdamın %8.1’ini okuma-yazma bilmeyenler, %12’sini yüksek eğitilmişler, %14.4’ünü lise ve dengi okul mezunları, %65.5’ini ise lise altı eğitilmişler oluşturmaktadır. Okuma yazma bilmeyen işgücünün tarımda (%92.6), yüksek öğrenim mezunu işgücünün ise hizmet sektöründe (%88.3 yoğunlaştığını görmek mümkündür.

Grafik 10. Cinsiyet ve Yaşa Göre İstihdam Oranı (%), TRC2 Bölgesi, 2011.

Kaynak: (TÜİK)

2011 yılı için TRC2 bölgesinin eğitim durumuna göre istihdam oranına bakıldığında eğitimle istihdam arasında doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir. Tablo 10’dan görülebileceği gibi, TRC2 bölgesinde mezun olunan okula göre eğitim seviyesi arttıkça, istihdam edilme olasılığı da artmaktadır. Toplam işgücü içerisinde okuma-yazma bilmeyenlerin istihdam oranı %10,7 iken, lise altında istihdam oranı %33,4’e, lise ve dengi meslek okulu mezunlarında %36,6’ya ve son olarak da yükseköğretim mezunlarında %70,5’e yükselmektedir. Kadınlarda yüksek eğitilmişlerin istihdam oranı (%51.2) okur-yazar olmayan kadınların istihdam oranından (%6) yaklaşık 8.5 kat fazladır.

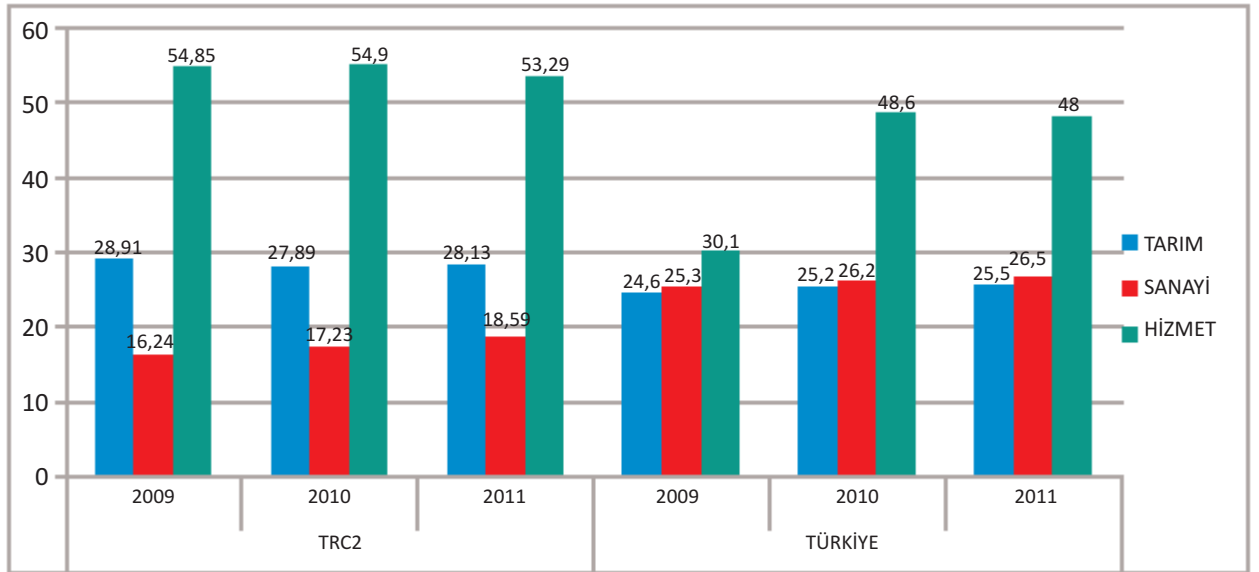
Tablo 10. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı (%), TRC2 Bölgesi, 2011

Eğitim Durumu			
	Kadın	Erkek	Toplam
Okur-Yazma Bilmeyen	6	36.3	10.7
Lise altı	5.7	66,2	33.4
Lise ve dengi	10	50.6	36.6
Yüksek okul	51.2	79.5	70.5

Kaynak: (TÜİK)

İstihdamın iktisadi faaliyet koluna, yani sektörler, göre dağılımına bakıldığında TRC2 bölgesindeki istihdamın, Türkiye genelindekine paralel olarak hizmetler sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sektör (hizmetler) TRC2 bölgesinde toplam istihdamın %53.3'ünü kapsamakta, bunu %28.1'lik istihdam yaratma oranıyla Tarım sektörü, ve %18.6 ile sanayi sektörü izlemektedir. Yıllar içinde bakıldığında tarım sektöründe istihdam oranının belli bir oranı koruduğunu, sanayide çok cüz'i de olsa artış görüldüğü, toplam istihdamın ağırlığını oluşturan Hizmetler sektöründe 2011 yılında yine cüz'i oranda azalma görülmektedir.

Grafik11. Yıllara Göre İktisadi Faaliyet Koluna Göre İstihdam Oranı (%), Türkiye ve TRC2 Bölgesi.

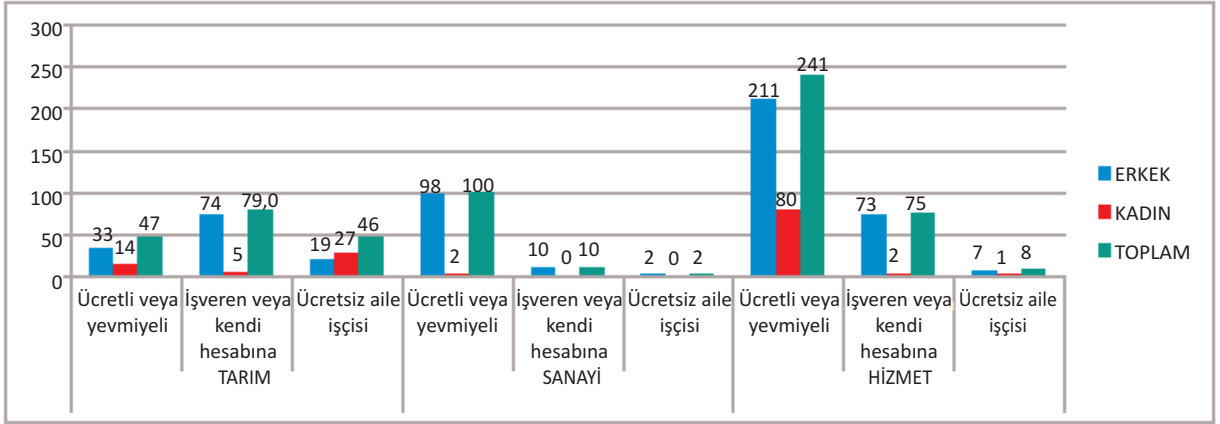

Kaynak: (TÜİK)

TRC2 bölgesi istihdamının en yüksek olduğu Hizmetler sektöründe Türkiye'de 13. sırada bulunmaktadır. Bu bölge, tarım ve sanayi sektörlerinde ise istihdamdaki payının Türkiye çapında orta sıralarda yer alırken toplamda ise sondan 2.sırada gelmektedir.

İşteki durum değişkeni açısından bakıldığında ücretli veya yevmiyeli çalışanların hizmet sektöründe, ücretsiz aile işçisi olarak çalışanların ve işveren veya kendi hesabına çalışanların ise tarım sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. İşteki durum açısından ücretli veya yevmiyeli çalışma, diğer çalışma türlerinden kendi hesabına çalışanların yaklaşık üç katı, ücretsiz aile işçisi'nin ise yaklaşık yedi katı yaygındır. Tarımda ücretsiz aile işçisi olarak çalışanların %58,6'sı ise kadınlardır.

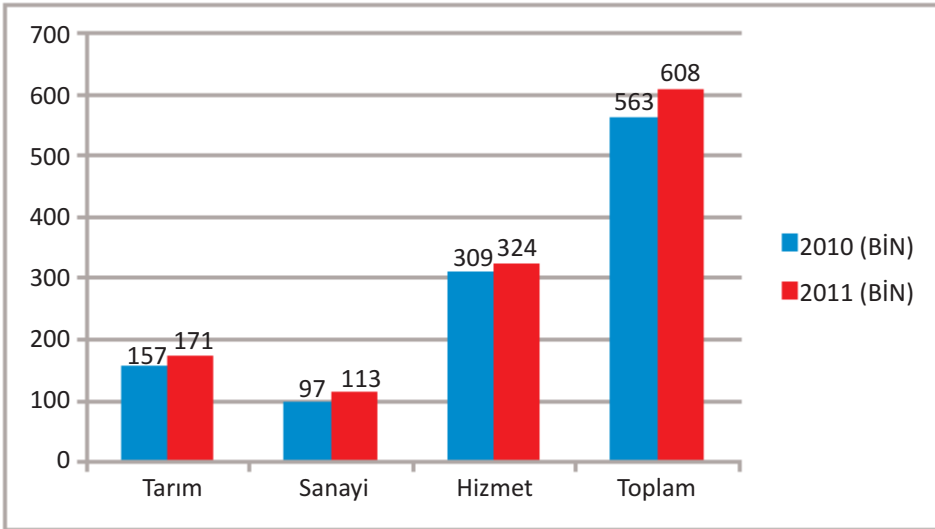
Grafik 12. İşteki Duruma ve İktisadi Faaliyet Koluna Göre İstihdam Edilenler (bin), TRC2 Bölgesi, 2011

Kaynak: (TÜİK)

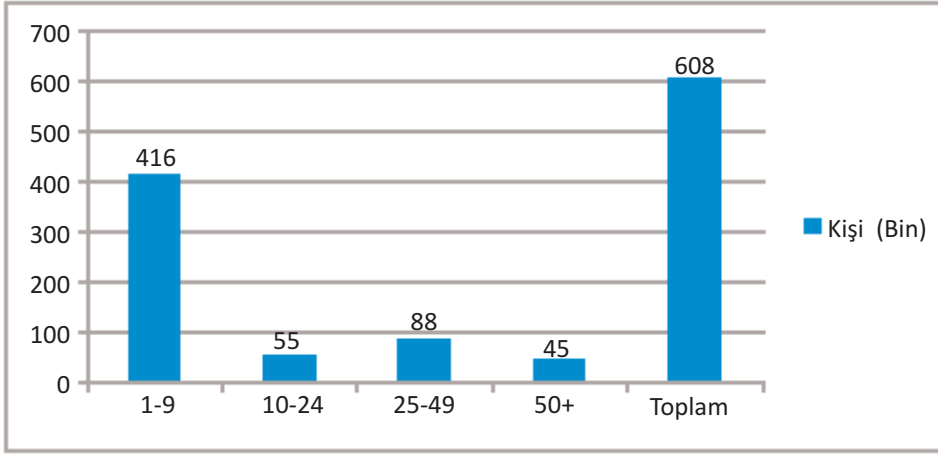
Tarım ve tarım dışı sektörleri olarak işteki duruma bakıldığında, tarım sektöründe ücretsiz aile işçiliğinin hakim olduğu görülmektedir. Bu durum sadece TRC2 bölgesi için geçerli olmayıp Türkiye'ye genellenebilecek bir durumdur. Son yıllarda çözülmeye başlayan tarım sektöründen koparak kente göç ve çevre illerin kırsal alanından yaşanan göçle artan nüfus, kentin beklediği niteliklere sahip olmadığı için işgücünün dışında kalmakta, bu da kentsel alanda işsizliğe neden olmaktadır.

Grafik 13. TRC2 Bölgesi yıllara göre İstihdamın sektörel dağılımı (bin), 2010- 2011

Kaynak: (TÜİK)

Grafik 14. İşyeri Büyüklüğüne Göre İstihdam (tarım dahil), TRC2 Bölgesi, 2011.

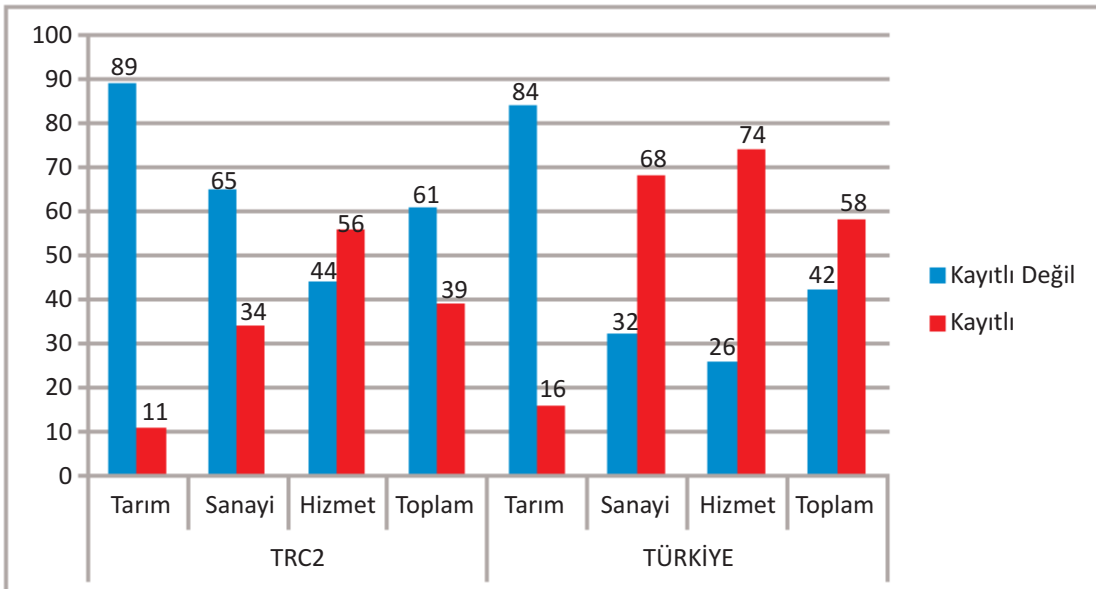
Kaynak: (TÜİK)

2.4 Kayıtdışı İstihdam

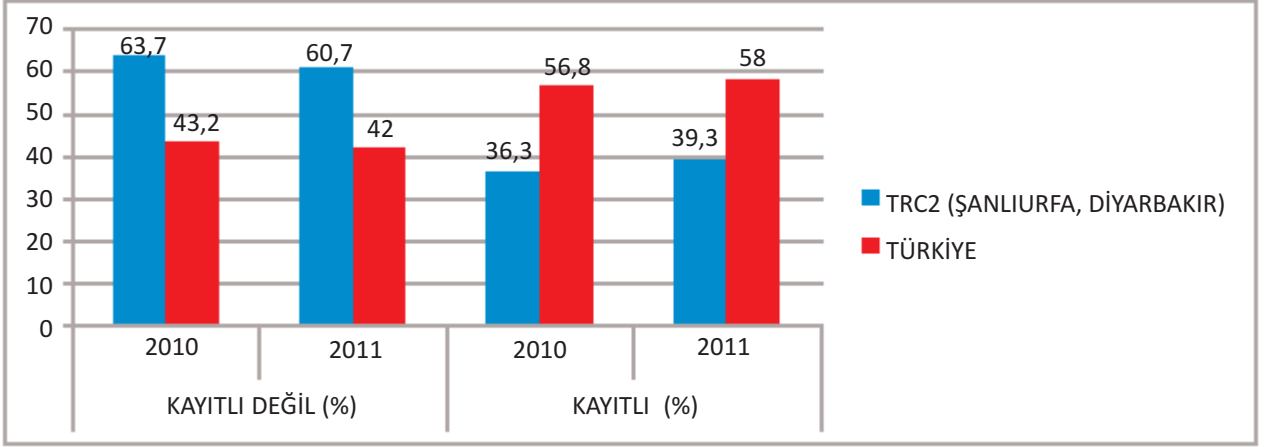
Kayıt dışı istihdam hem TRC2 bölgesinde hem de Türkiye genelinde en önemli işgücü piyasası sorunlarından biridir. Türkiye genelinde yıllar içerisinde kayıt dışı istihdamda ufak düşüşe rağmen toplam istihdamın yaklaşık yarısı kayıt dışı çalışmaktadır. TRC2 bölgesinde durumun daha kötü olduğunu ve kayıt dışı istihdamın toplam istihdamdaki payının yüzde 50'den fazla olduğunu söylemek mümkündür: TRC2 bölgesinde istihdamın %60.7'si kayıt dışındadır. TRC2 bölgesindeki kadınların %68.7'si, erkeklerin ise %59.4'ü kayıtdışı çalışmaktadır. Yine de kayıtdışı çalışmada yıllar içerisinde bir iyileşme olduğunu söylemek mümkündür. TRC2 bölgesinde 2010 yılında %63.7 olan kayıtdışılık oranı, 2011 yılında %60.7'ye düşmüştür.

2011 yılı verilerine göre hizmetler sektöründeki istihdam TRC2 bölgesindeki toplam istihdam içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu sektörde kayıtlı istihdam %56 oranıyla en fazla kayıtlı istihdamın olduğu sektördür. Buna karşılık tarım ve sanayi sektöründe ise kayıtdışılık çok yüksek rakamlarda seyretmektedir. TRC2 bölgesi hem genel olarak hemde sektörel bazda Türkiye ortalamasına göre kayıtdışılığın çok yüksek oranlarda seyrettiği bir bölgedir.

Grafik 15. İktisadi Faaliyet ve Kayıtlılık Durumuna Göre İstihdam Oranı, Türkiye ve TRC2, (2011)

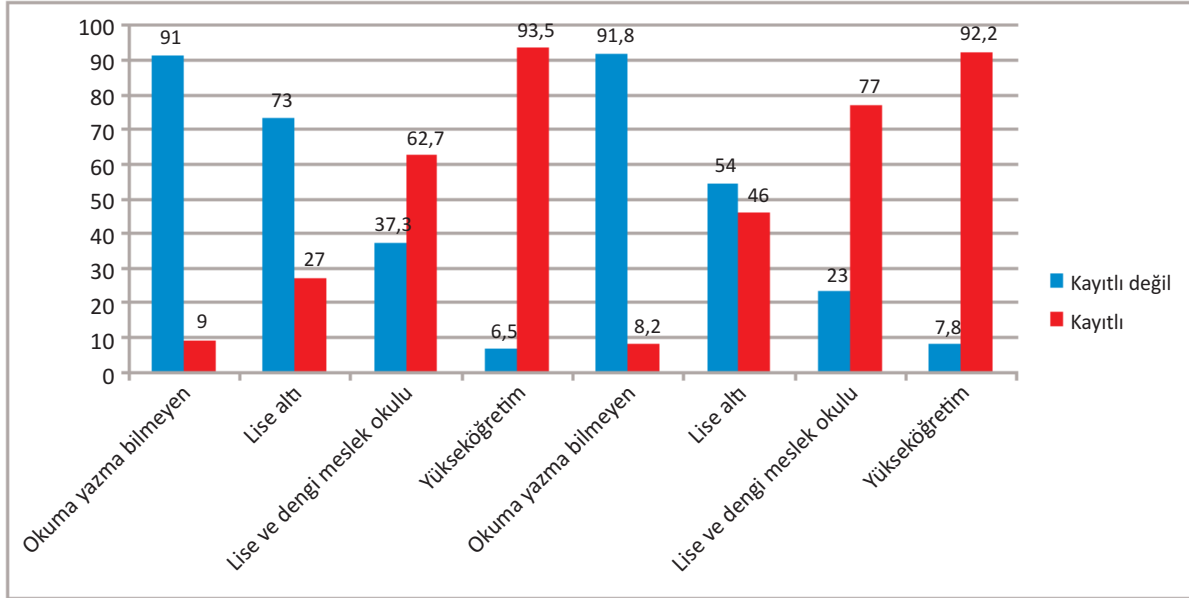
Grafik 16. Yıllar İtibariyle Kayıtlılık Durumuna Göre İstihdam Oranı Türkiye ve TRC2 (2010-2011)

Kaynak: (TÜİK)

Eğitim seviyesine göre istihdamda kayıtlılık durumuna bakıldığında Türkiye genelinde olduğu gibi toplam okuma yazma bilmeyenlerin %90'ından fazlası kayıtdışı çalışmaktadır. Bunu sırasıyla lise altı eğitilmişler %73 lise ve dengi meslek okulları mezunları %37 ve yüksek öğretim mezunları %6.5 izlemektedir. Yani eğitim seviyesi yükseldikçe kayıtdışı çalışma da azalmaktadır.

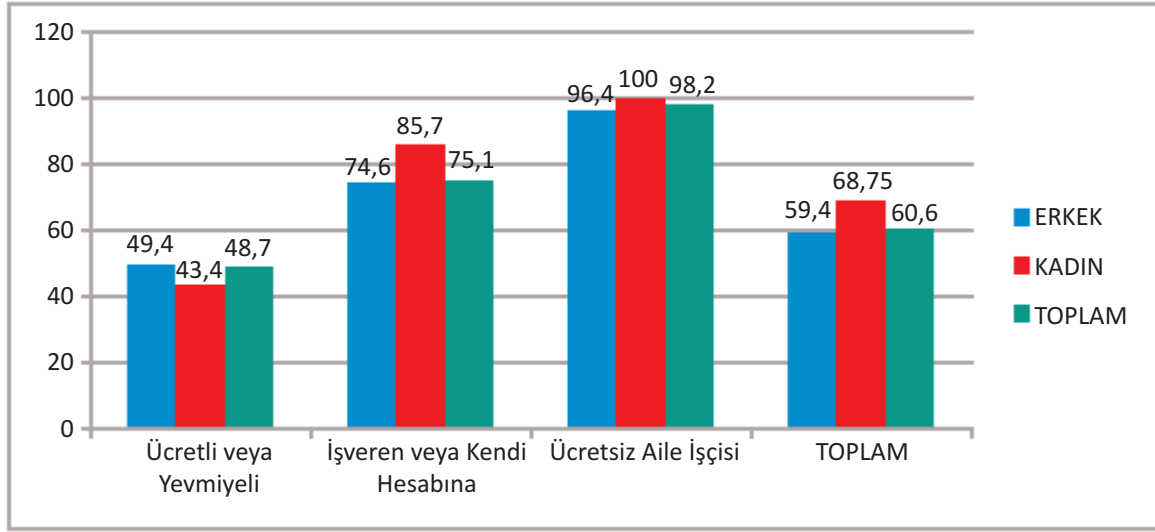
Grafik 17. Eğitim Seviyesine Göre İstihdamda Kayıtlılık Durumu, Türkiye ve TRC2, (2011)

Kaynak: (TÜİK)

TRC2 bölgesinde 2011 yılı itibariyle işteki duruma göre kayıtdışılık oranlarına bakıldığında en düşük kayıtdışı istihdamın ücretli ve yevmiyeli çalışanlar %48.7 arasında olduğu görülmektedir. Ücretsiz aile işçilerinin %98.2'si, işveren ve kendi hesabına çalışanların da %75'i kayıtdışı çalışmaktadır.

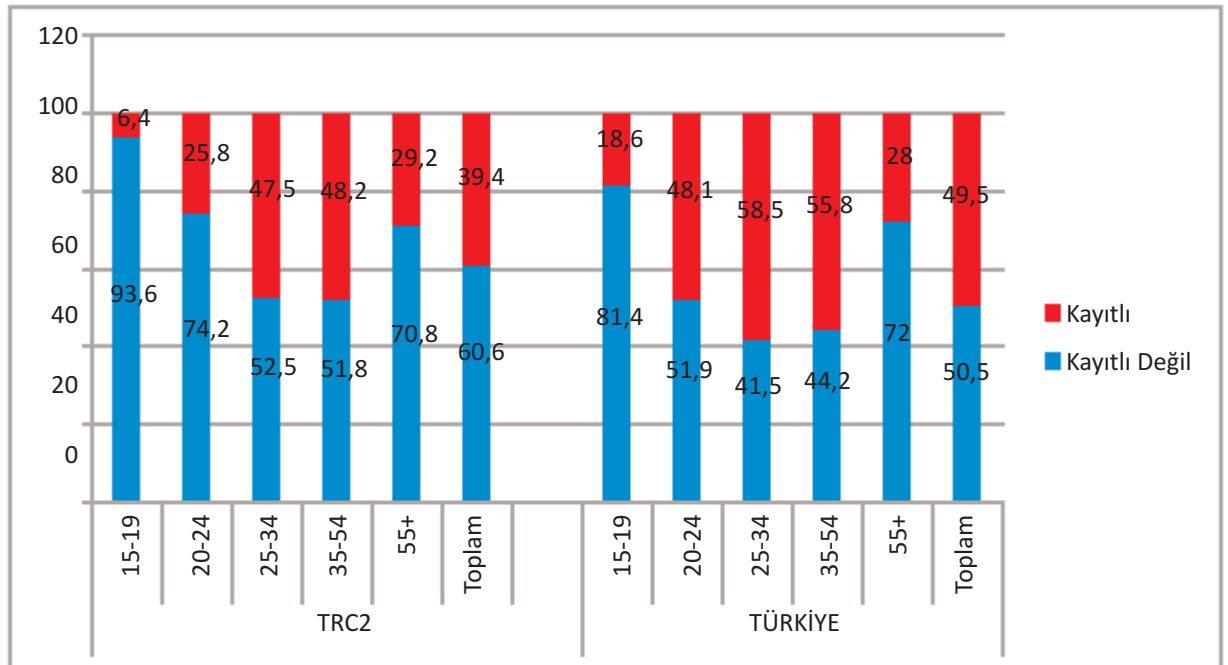
Grafik 18. İşteki Duruma Göre Kayıtdışı İstihdam Oranı (%), TRC2, 2011

Kaynak: (TÜİK)

2011 verileri ışığında TRC2 bölgesinde yaş ve kayıtlılık ilişkisine bakıldığında, Türkiye genelini yansıtan bir şekilde, en fazla kayıtsız çalışan yaş grubunun 15-19 yaş grubu %93,6 olduğu, bunu 55 ve üstü yaş grubunun %70,8 izlediği görülmektedir. Diğer yaş aralıklarında kayıtsız çalışma oranları da en düşük %51,8 ile 35-54 yaş grubunda oluşmuştur.

Grafik 19. Yaş ve Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılık Dur.Göre İstihdam, Türkiye ve TRC2 Bölgesi, (2011)

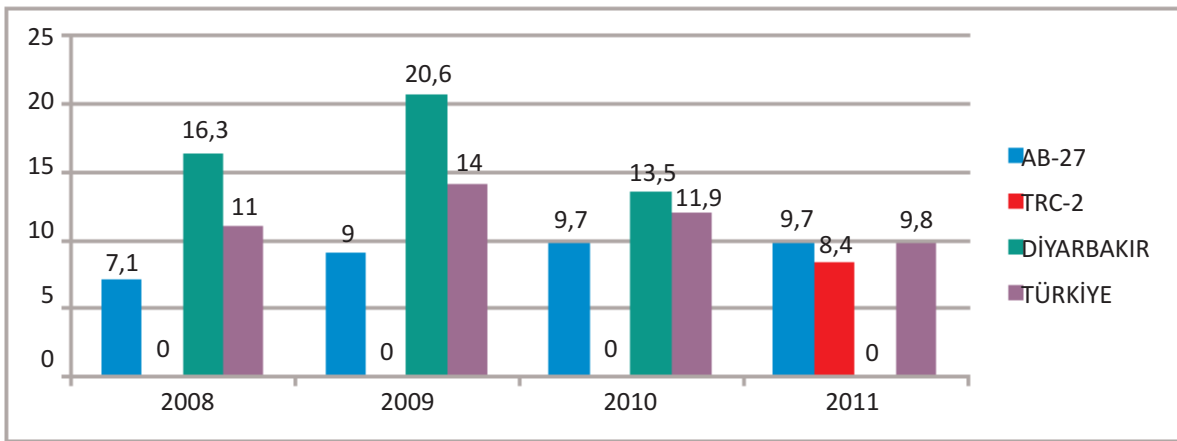
Kaynak: (TÜİK)

2.5 İşsizlik

2011 istatistiklerine göre TRC2 bölgesinde işsizlik oranı %8,4'tür. İşsizlik oranı bölgedeki kadınlar açısından %2,44 erkekler açısından %8,1'dir. 2010 rakamlarına göre TRC2 bölgesi illeri işsizlik oranları

bakımından Türkiye, hem de AB-27 ortalamasının çok üstündedir. İşsizlik oranları özellikle 2009 yılında krizin etkisiyle %20.6 ile en belirgin dönem olup Türkiye’de en yüksek ikinci kent olmuştur. Ancak TRC2 bölgesi içerisinde 2010 ve 2011 yılında bir düşüş görülmekte olup, 2010’da %13.5 ile en yüksek 15. İl olurken, 2011 yılında Türkiye İşsizlik oranı %9.8 iken TRC2 bölgesinde %8.4 ile Türkiye ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Ancak bu durumun oluşmasında, bölgesel olarak alınan bu değerin özellikle Şanlıurfa’daki tarım işçileri ve bu yılda her iki ilde İŞKUR mesleki eğitim kursları ve Toplum Yararına Çalışma Programı (TYÇP) projelerinde faydalandırılan kişilerin etkisiyle sigortalı sayısındaki artışın etkili olduğu düşünülmekte olup, bu durum TÜİK yetkilileri ile yapılan görüşmelerde de teyit edilmiştir. Sonuçta Diyarbakır ili 2009 yılında Türkiye genelinde işsizlik oranı en yüksek 2. il, 2010 yılında ise en yüksek 15. il olarak yer almıştır.

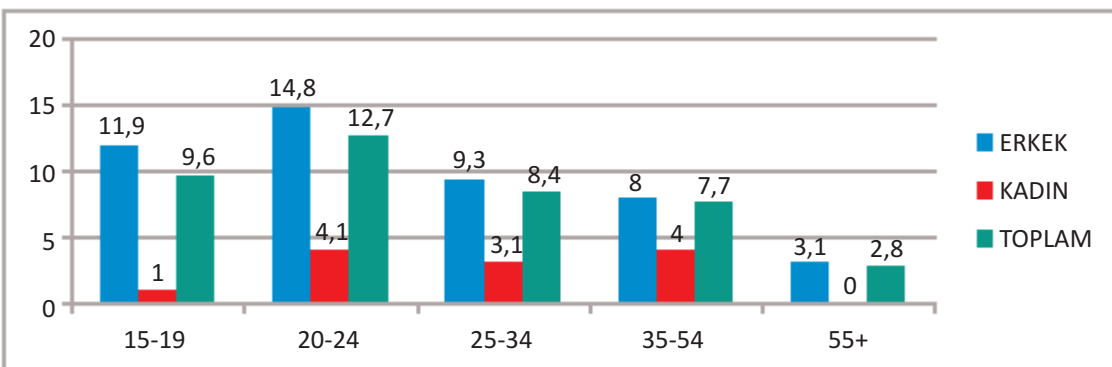
Grafik 20. Yıllar İtibariyle İşsizlik Oranları Türkiye(%), TRC2, AB-27, Diyarbakır

Kaynak: (TÜİK)

Grafik 23’te görülebileceği gibi, 2011 yılı verileri ışığında TRC2 bölgesinde geniş yaş grubuna göre kayıtlı işsizlere bakıldığında, işsizliğin en yüksek olduğu yaş grubu kadınlar %4.1 ve erkekler %14.8 için 20-24 yaş grubudur. Kadın işsizliği açısından ikinci sırada %4’lük bir oranla 35-54 yaş aralığı gelirken, erkek işsizliği açısından ikinci sırayı %11,9’luk oranla 15-19 yaş grubu almaktadır. Hem kadınlar %0 hem de erkekler %3.1 açısından işsizlik oranının en düşük olduğu yaş grubu ise 55 ve üstü yaş grubudur; bu grubun toplam işsizlik oranı TRC2 bölgesi için %2.8’dir.

Grafik 21. Geniş Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre İşsizlik Oranı (%), TRC2 Bölgesi, 2011.

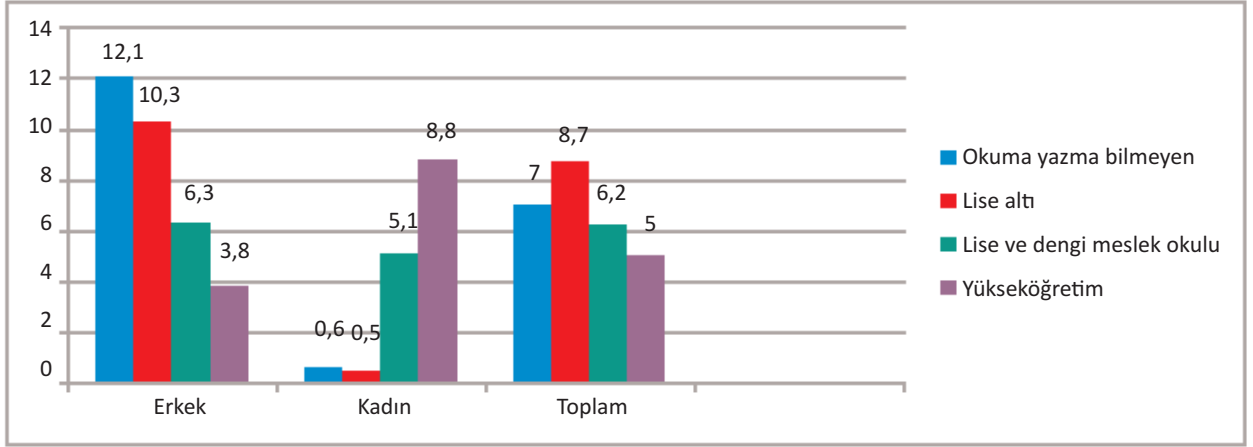

Kaynak: (TÜİK)

İşsizlik oranlarına eğitimle olan ilişkisi çerçevesinde bakıldığında TRC2 bölgesinde 2011 yılı itibariyle

en yüksek işsizliğin %9.7 Lise altı eğitimlilerde olduğu görülmektedir. En yüksek işsizlik oranı kadınlarda %8.8 ile yükseköğretim mezunlarında, erkeklerde ise okuma-yazma bilmeyen kesimde %12.1 oranıyla olduğu görülmektedir. İşgücüne katılım ve istihdam oranının eğitim seviyesi yükseldikçe yükseliyor olması göz önüne alındığında, işsizliğin de yüksek eğitim seviyelerinde gerçekleşmesi şaşırtıcı değildir. Ayrıca yükseköğrenimli kadınlarda işsizlik oranının yüksek çıkması bölgede kadınların işgücüne katılım oranına paralel bir durum olarak değerlendirilmiş, nitekim bölgede işgücüne dahil olmama sebeplerinin başında ev işleriyle meşgul sebebinin başta gelmesi bu oranın yüksek seviyelerde oluşmasına yol açtığı düşünülmektedir. Ayrıca eğitilmiş işgücü içerisindeki yüksek işsizlik oranları, mezunların aradıkları kriterlerde iş ve işverenlerin istedikleri özelliklerde personel bulamaması ile, yani işgücü piyasasındaki arzın özellikleri ile talebin beklentilerinin örtüşmemesi de etkilidir.

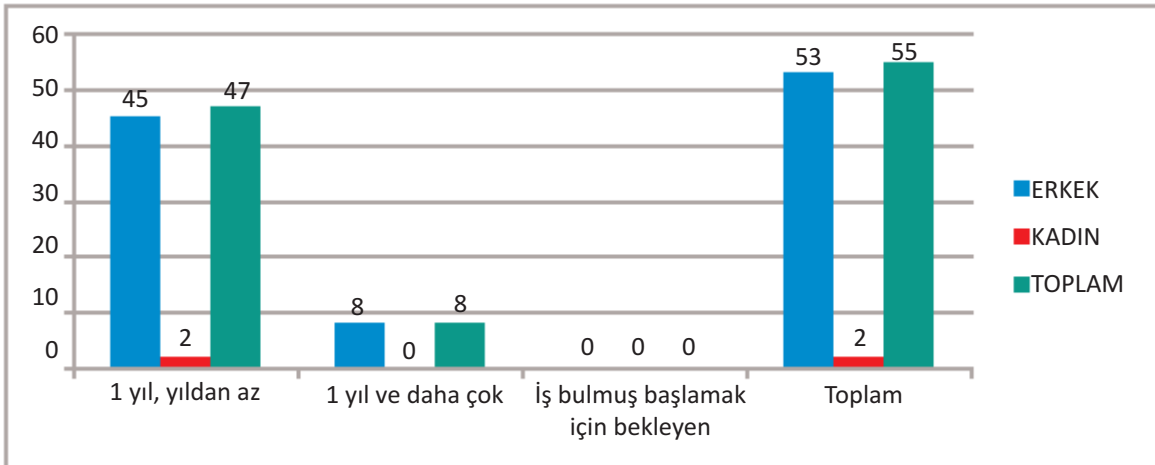
Grafik 22. Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre İşsizlik Oranı (%), TRC2 Bölgesi, 2011.

Kaynak: (TÜİK)

Bekleme sürelerine göre işsizliğe bakıldığında, Türkiye geneline paralel olarak, TRC2 bölgesinde bir yıldan az süredir iş arayanların sayısı bir yıl ve daha uzun zamandır iş arayanların sayısından çok daha fazladır. Türkiye genelinde bu iki grup %72.5'e (1 yıldan az) %26.5 (1 yıl ve daha fazla) olarak oluşurken TRC2 bölgesinde bu oran %85.5'e %14.4 olarak oluşmuştur. Uzun süreli işsizlik cinsiyet bazında incelendiğinde, kadınların tamamının 1 yıldan az sürede yer aldıkları görülürken, erkeklerin %85'i bir yıldan az grubunda %15'i ise 1 yıl ve daha çok grubunda iş aramayı sürdürmektedir.

Grafik 23. Bekleme Sürelerine Göre İşsizler (bin), TRC2 bölgesi, 2011.

Kaynak: (TÜİK)

2.6 İşgücü Piyasasında Kadınlar

Türkiye genelinde kadınların işgücü piyasasındaki yeri endişe verici seviyelerdedir. Bu durum Avrupa Birliği Komisyonu tarafından hazırlanmakta olan İlerleme Raporlarında da her yıl tekrar edilmektedir. Yıllar içerisinde Türkiye genelinde kadınların işgücüne katılım oranında az da olsa bir artış görülmüş, bu oran 2011 yılında %28.8'e yükselmiştir. Kentsel alanlarda kadın işgücüne katılım oranları kırsal alanlara göre daha düşüktür. Ancak kadınların işgücüne katılım oranlarının kırsal alanlarda daha yüksek görünmesinin sebebi buradaki kadınların ücretsiz aile işçisi olarak çoğunlukla tarım sektöründe çalışıyor olmalarıdır. Türkiye genelinde kadınlara ait istihdam oranı 2011 yılı için %25.6'dır. Yani Türkiye'de her dört kadından üçü işgücü piyasası içerisinde yer almamakta, her dört kadından sadece biri çalışmaktadır. Bu oranlar Türkiye'ye ait işgücüne katılım ve istihdam oranlarının da bir bütün olarak düşmesine sebep olmaktadır. Kadınlar arasında işsizlik oranı 2011 yılı için erkeklerin çok üzerinde ve %11.3 seviyesindedir.

TRC2 bölgesi özelinde bakıldığında ise kadınların işgücüne katılım oranı %7,9 istihdam oranı ise %7,7'dir. Bölgede kadınların işgücüne katılım oranının düşüklüğü istihdam oranına da yansımıştır. Bölgedeki kadınların %57.5'i tarım, %40'ı hizmet, %2.5'i de sanayi sektöründe çalışmaktadır (inşaat sektörü hizmetin içinde gösterilmiştir). Bölgede kadın işsizliği ise %2.44'lük bir oranla Türkiye genelinden daha düşüktür.

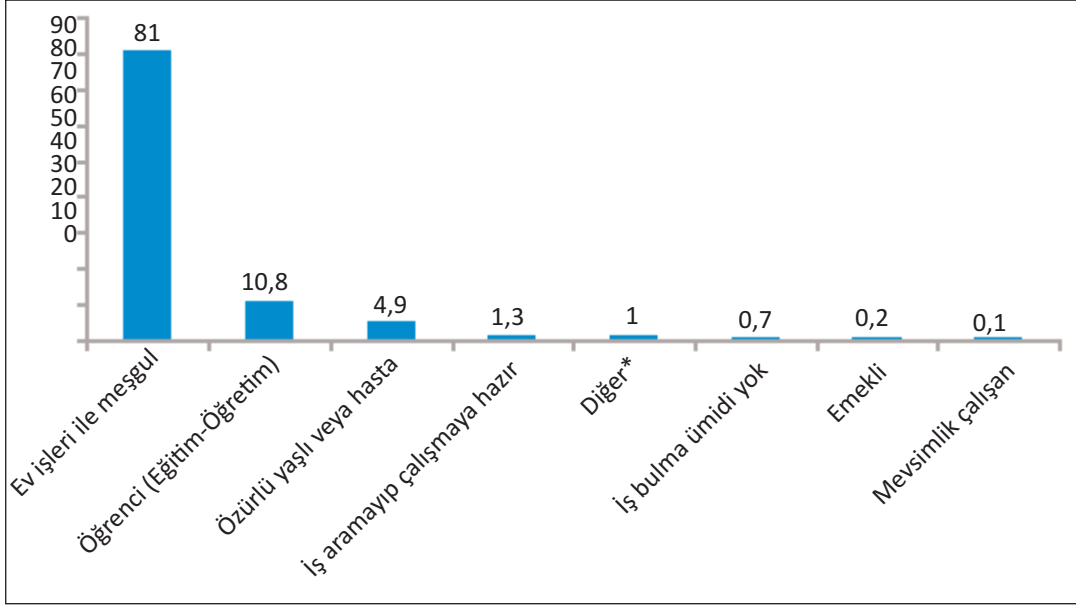
Tablo 11. TRC2 Bölgesinde Geniş Yaş Grubuna Göre Kadınlara Ait İşgücü Piyasası Göstergeleri (15+ yaş), 2011.

	15-19	20-24	25-34	35-54	55+	Toplam
Geniş yaş grubuna göre nüfus	195	166	257	282	147	1.047
Geniş yaş grubuna göre işgücü	15	15	31	18	4	83
İşgücüne katılım (%)	7.5	9.3	12	6.4	2.6	7.56
İstihdam (%)	7.5	8.9	11.7	6.1	2.6	7.36
İşsizlik (%)	1	4.1	3.1	4	0	2.44

Kaynak: (TÜİK)

2011 verilerine göre bölgede kadınların işgücüne katılmama sebeplerinin başında ev işleri ile meşgul olmak (%81) gelmektedir. Bu sebep, büyük ölçüde çocuk bakımı hizmetlerinin yetersizliği veya pahalılığı ve/veya ailede yaşlı ve hasta aile bireyleri gibi bakıma ihtiyaç duyan bireylerin sorumluluğunun kadınlar üzerinde olmasıyla ilişkilidir. Bu tür geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin yanı sıra Türkiye'de genel olarak kadınların işgücüne katılmadığı gerçeği TRC2 bölgesinde de karşılık bulabilmektedir.

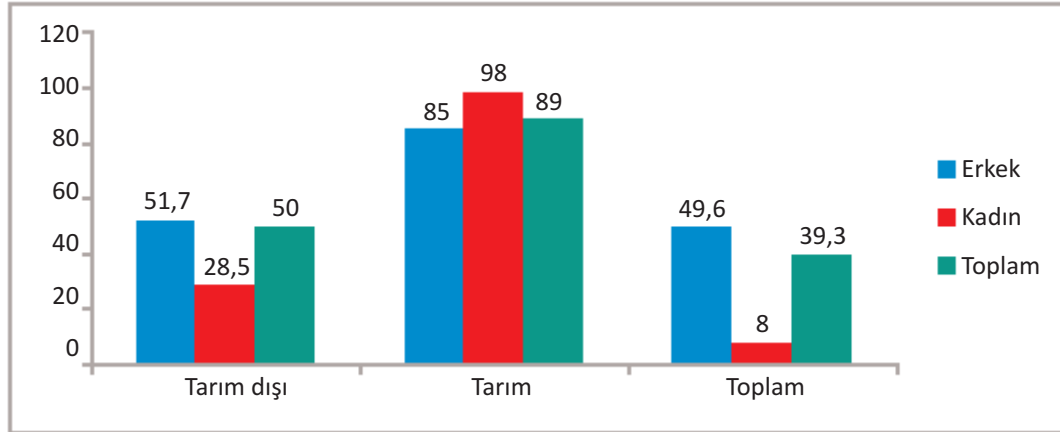
Grafik 24. TRC2 Bölgesinde Kadınların İşgücü Piyasasına Dahil Olmama Nedenleri (15+ yaş-%), 2011.

Kaynak: (TÜİK)

TRC2 bölgesinde kadınların kayıtdışı çalışma oranı (%68.7) ile erkeklerin kayıtdışı çalışma oranından (%59.4) yaklaşık 9 puan fazladır. Tarım dışı sektörlerde kayıtdışı çalışma oranına göre cinsiyetler kıyaslandığında aradaki farkın bu defa erkekler lehine yükselerek açıldığı görülmektedir. Bu sektörlerde kadınların %28.5'i, erkeklerin ise %51.7'si kayıt dışı çalışmaktadır.

Grafik 25. Tarım ve Tarım Dışı Sektörlerde Cinsiyete Göre Kayıtdışı İstihdam Oranı (%), TRC2, 2011.

Kaynak: (TÜİK)

2011 yılı verileri ışığında, TRC2 bölgesinde geniş yaş grubuna göre kayıtlı işsizlere bakıldığında, kadınlar arasında işsizliğin en yüksek olduğu yaş grubunun %4.1'lik bir oranla 20-24 yaş grubu olduğu, bunu %4 ile 35-54 yaş grubunun izlediği görülmektedir.

Tablo 12. Geniş Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre İşsizlik Oranı (%), TRC2 Bölgesi, 2011.

İşsizlik Oranları (%)						
	Yaş Grubu					Toplam (15+)
	15-19	20-24	25-34	35-54	55+	
Toplam	9,6	12,7	8,4	7,7	2,8	8,2
Erkek	11,9	14,8	9,3	8	3,1	9,42
Kadın	1	4,1	3,1	4	0	2,44

Kaynak: (TÜİK)

2.7 İşgücü Piyasasında Gençler

Türkiye genelinde işgücü piyasasındaki endişe verici bir diğer unsur gençlerin istihdamı ve genç işsizliğidir. Kadınların iş piyasasındaki yeri konusunda olduğu gibi, Avrupa Birliği İlerleme Raporlarında bu durumun da her sene altı çizilmektedir.

2011 yılı verileri ışığında TRC2 bölgesindeki gençlerin (15-24 yaş grubu) işgücü piyasasındaki yerine bakıldığında, gençlerin işgücüne katılım oranının %26 istihdam oranının ise %23.3 olduğu görülebilir. Bölgedeki işsizlerin %31'ini gençler oluşturmaktadır; gençler arasındaki işsizlik oranı ise %10.6'dır.

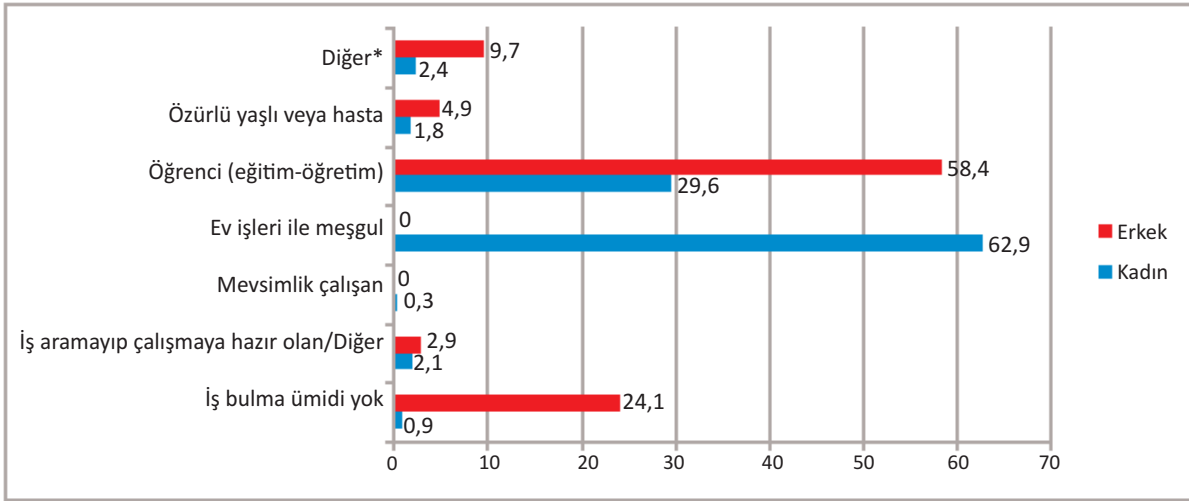
Tablo 13. Eğitim Durumuna göre İşgücüne Katılma, işsizlik ve istihdam Oranı (%), 15-24 Yaş Grubu, TRC2, 2011.

	Okuma yazma bilmeyen	Lise altı	Lise ve dengi meslek okulu	Yüksek öğretim	TOPLAM (15-24 yaş)
15-24 yaş nüfus (bin)	62	493	118	15	688
15-24 yaş işgücü (bin)	10	113	19	7	149
İşgücüne katılım (%)	16,6	22,9	16,1	48,5	26
İstidam oranı (%)	14,8	20,2	14,3	44,1	23,3
İşsizlik oranı (%)	10,8	11,4	11,3	9	10,6

Kaynak: (TÜİK)

İşgücüne dâhil olmama nedenlerine 15-24 yaş grubu özelinde bakıldığında, erkeklerin %58.4'ünün eğitim-öğretim, ikinci olarak %24.1 oranı ile iş bulma ümidi yok nedeni ile, kadınların ise %62.9'unun ev işleri ile meşguliyet, ikinci olarak da %58,4 oranında eğitim-öğrenim nedeniyle işgücüne dahil olmadıkları görülmektedir. 15-24 yaş arası grupta eğitim-öğrenim nedeniyle işgücüne dahil olmama oranı %40.7'dir.

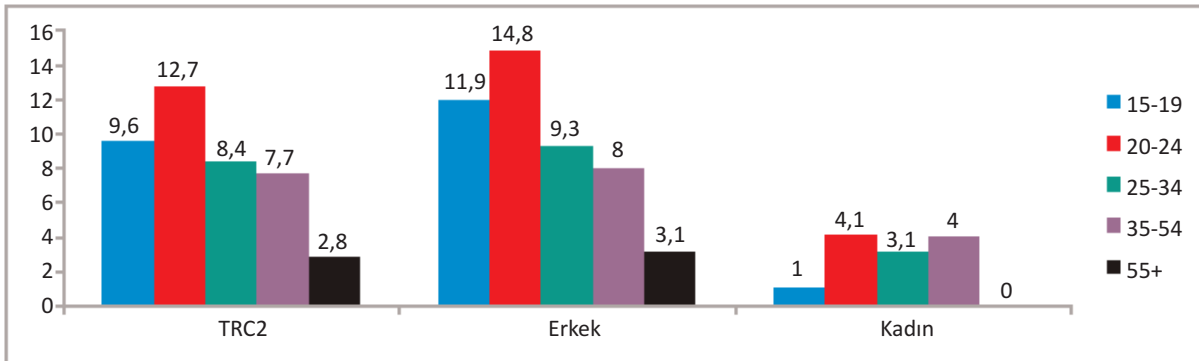
Grafik 26. Cinsiyete Göre 15-24 Yaş Arası İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri

Kaynak: (TÜİK)

Geniş yaş grubuna göre kayıtlı işsizlere bakıldığında, işsizliğin en yüksek olduğu yaş grubunun hem kadınlar, hem de erkekler için 20-24 yaş grubu olduğu görülmektedir. Bunda henüz öğrenciliğine devam edenlerin yanı sıra tecrübesizlikten kaynaklı iş bulma problemi yaşayan gençlerin etkisi büyüktür.

Grafik 27. Geniş Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre İşsizlik Oranı (%), TRC2 Bölgesi, 2011.

Kaynak: (TÜİK)

2.8 İşkur'da Kayıtlı İşgücü Göstergeleri

Bu bölümde Türkiye İş Kurumu 2011 İstatistik Yıllığı verileri ile 2012 yılına ilişkin Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü verileri ışığında Diyarbakır ilinde kayıtlı işgücü ve kayıtlı işsiz verileri, açık iş sayıları, kuruma yapılan başvurular, işlere yapılan yerleştirmeler ve işgücü yetiştirme kursları özetlenecektir. Kuruma yapılan başvurularla işe yerleştirmelerin yaş, eğitim seviyesi ve kadın-erkek oranları açısından değerlendirilmesi, ilerleyen yılları için gerçekleştirilecek eşleştirmelerin daha etkin bir şekilde yapılabilmesi için önemli bir veri kaynağıdır.

2012 yılı itibariyle Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde kayıtlı işgücü istatistiklerine bakıldığında, Diyarbakır'da kuruma kayıtlı 58.029 iş arayan mevcut olduğu görülmektedir. İş arayanlardan %5,4'ü engellilerden, yarıdan fazlası (%55) ise 29 yaşından küçüklerden oluşmaktadır. Kuruma kayıtlı olarak iş arayanlardan sadece %11,7'si yüksek(önlisans-doktora) öğrenimlidir.

2011 ve 2012 yılına ait mevcut istatistikler incelendiğinde, Diyarbakır'da 2011 yılında yapılan 28.533

kuruma başvurunun 2.617'si iş gücü piyasasına giriş yapabilmıştır. Sosyal duruma göre inceleme yapıldığında ise özürlü vatandaşlarımızın 1.576 başvurusuna karşılık 209 adet iş imkanı oluşmuştur. 2012 yılı verilerine göre ise, Diyarbakır 'da 49.407 kuruma başvuruya karşılık 5.471 kişi iş gücü piyasasına giriş yapmıştır. İl genelinde toplam 34 özürlü ve 2 eski hükümlü bireyler 2012 yılında işe yerleştirilmiştir.

Türkiye geneli 2011 yılı istatistiklerine bakıldığında ise kurum hizmetlerinden yararlanmak için yapılan 1.398.355 başvuruya karşılık 363.672 kişi istihdam edilmiştir⁶. Türkiye genelinde özürlü vatandaşlara yönelik işe yerleştirme ve başvuru istatistiklerine bakıldığında ise 2011 yılında alınan 35.151 iş başvurusuna karşılık 38.349 kişi işe yerleştirilmiştir. İşe yerleştirme sayısının başvuru sayısından fazla olma nedenleri arasında, önceki yıllardan devir eden istatistikler ile yıl içinde uygulanan bir takım teşvik politikaları yer almaktadır.

Tablo 14. Başvuru ve İşe Yerleştirme İstatistikleri, Diyarbakır, 2011-2012

	İşe Yerleştirmeler					
	2011			2012		
Sosyal Durum	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Normal	1.916	488	2.404	4.189	1.246	5.435
Özürlü	192	17	209	32	2	34
Eski Hükümlü	3	1	4	2	0	2
Genel Toplam	2.111	506	2.617	4.223	1.248	5.471
Başvuru						
Normal	16.268	10.572	26.840	31.606	15.836	47.442
Özürlü	1.102	474	1.576	1.322	403	1.725
Eski Hükümlü	115	2	117	237	3	240
Genel Toplam	17.485	11.048	28.533	33.165	16.242	49.407

Kaynak: Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2011 yılı verileri 2012 verilerine oranla işgücü faaliyetlerini daha detaylı incelemeye olanak tanıdığı için bu verileri de incelemekte yarar görülmektedir. 2011 verilerine göre Türkiye genelinde tarım ve tarımdışı ve kamu ve özel işyerleri açısından toplam 660.623 açık iş olduğu belirtilmiştir. Diyarbakır iline bakıldığında bu sayının 3.232 olduğu görülmektedir. Yani 2011 yılı itibarıyla Diyarbakır ilindeki açık iş oranı Türkiye genelinin %0,5'i civarındadır. Diyarbakır ili özelindeki açık işlerin %93,7'si tarımdışı, %6,3'ü tarım sektörlerinde bulunmaktadır. Açık işlerin ağırlıklı olarak tarımdışı sektörde yer alıyor olması, tarım sektöründe çalışanların çoğunlukla ücretsiz aile işçisi olmasıyla açıklanabilir. Toplam açık işlerin kamu sektörü-özel sektör açısından bakıldığında ise Diyarbakır ilinde toplam açık işlerin %52,4'ünün kamu sektöründe, %47,6'sının ise özel sektörde olduğu görülmektedir. Kamu sektöründeki yüksek oran ildeki TYÇP programlarından kaynaklanmaktadır.

⁶ Türkiye İş Kurumu İstatistik Yıllığı-2011

Tablo 15. Tarım ve Tarım Dışı Açık İşler, Türkiye Geneli ve Diyarbakır İli, 2011.

Tarım ve Tarım Dışı Açık İşler (2011)							
	Tarım Dışı			Tarım İçi			Genel Toplam
	Toplam	Kamu	Özel	Toplam	Kamu	Özel	
Türkiye	651.353	58.542	592.811	9.270	6.094	3.176	660.623
Diyarbakır	3.232	1.597	1.635	219	211	8	3.451

Kaynak: Türkiye İş Kurumu, İstatistik Bültenleri

Diyarbakır ilinde 2011 yılı itibariyle toplam işe başvuru sayısının 28.533 olduğu görülmektedir. Bu, Türkiye genelinde yapılan başvuruların %2'sini oluşturmaktadır. Yaş açısından bakıldığında, başvuruların en çok 20-24 yaş grubu tarafından yapıldığı görülmektedir. Bunu 25-29 yaş grubu ile 15-19 yaş grubu izlemektedir. Hem Türkiye genelinde, hem de Diyarbakır ilinde 15-19 yaş grubu hariç yaş arttıkça iş başvurularının azaldığı görülmektedir. 15-19 yaş grubu tüm başvuruların %17,2'si ile en fazla başvuru yapan yaş grubu sıralamasında 3.sırada gelmektedir. Diyarbakır ili için 2012 yılı istatistiklerine bakıldığında ise toplam başvuru sayısının 49.407'e ulaştığı ve bir önceki yıla göre ciddi bir artışta olduğu görülmektedir. Toplam başvurular içerisinde kadınların başvurularının oranının 2011 yılı için incelendiğinde Türkiye ortalamasıyla aynı oranda olduğu, 2012 yılının istatistikleri ise kadınların yaptığı başvuruların toplam başvurular içerisindeki oranında Diyarbakır 'da azalma olduğunu göstermektedir.

Eğitim durumuna göre yapılan başvuru sayılarına bakıldığında ise Diyarbakır ili için en fazla başvurunun %44,1 lik bir oranla ilköğretim mezunları tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Aynı şekilde bu eğitim Türkiye için de geçerlidir. Başvuru sayıları bakımından ilköğretim mezunlarını %33,7 ile ortaöğretim mezunları takip etmektedir. Diyarbakır için 2012 yılı istatistikleri ise önceki yıllara hemen hemen aynı görüntüye sahiptir. 2012 yılda İlköğretim ve orta öğretim 1.ve 2.sırayı paylaşmakla beraber toplam içinde ilköğretim oranı artarak %50'ye çıkmış ortaöğretim mezunları ise azalarak %28,4 oranına düşmüştür. Diyarbakır ilinde 2012 yılında yüksek lisans ve okur-yazar olmayan grupları hariç tüm eğitim kategorilerinde başvuru sayısında artış olurken bu iki grupta azalma görülmektedir. 2012 yılındaki toplam başvuru sayısındaki artışın temel kaynaklarından biri ildeki TYÇP ve mesleki eğitim kurslarıdır. İlde belli bir niteliği olmayan kesimin bu programlara talepleri üst düzeyde olup, programlardan yararlanacak kişi sayılarında bölgeye yönelik artışın ulusal basın aracılığıyla duyurulması başvurulardaki artışta etkili olmuştur. Ayrıca bölgede yaşayan insanlarda yerelde TYÇP'dan yararlanan kişilerin bu işlerde sürekli hale gelme beklentisi oluşmasının da büyük etkisi bulunmaktadır. Kadın başvurularında ise en fazla artışın genel artışa paralel ilköğretim mezunları arasında olduğu gözlenmektedir.

Bu başvuru sayıları ışığında Diyarbakır ilinde 2011 yılı itibariyle yapılan işe yerleştirmelerde toplam 2.617 kişinin bir işe yerleştirildiği anlaşılmaktadır. Yani başvuru yapanlar arasından 25.916 kişi işe yerleştirilememiştir. Toplam yerleştirmenin %91,8'i tarımdışı, %8,2'si ise tarım sektörlerinde gerçekleşmiştir. İşe yerleşenlerin %80,6'sı erkek, %19,3'ü kadındır.

Tablo 16. Tarım ve Tarım Dışı İşe Yerleştirilenler, Türkiye ve Diyarbakır ili, 2011

Tarım ve Tarım Dışı İşe Yerleştirenler (2011)									
	Tarım Dışı			Tarım İçi			Genel Toplam		
	E	K	Toplam	E	K	Toplam	E	K	Toplam
Türkiye	255.912	99.855	355.767	6.052	1.853	7.905	261.964	101.708	363.672
Diyarbakır	1.944	460	2.404	138	75	213	2.082	535	2.617

Kaynak: Türkiye İş Kurumu

2011 yılı itibariyle Diyarbakır ilinde yaş gruplarına göre işe yerleştirmelere bakıldığında, işe yerleşenlerin en büyük çoğunluğunun toplam %24,7'lik bir oranla 20-24 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Bunu %23,2'lik oranla 25-29 yaş grubu ve % 18,5'lik bir oranla 30-34 yaş grubu izlemektedir. 2012 yılı istatistiklerine göre ise %22,6 oranı ile 25-29 yaş grubunun birinci sıraya çıktığı görülürken, 20-24 yaş grubunun %21,5'lik oranla ikinci sıraya gerilediği ve %19'luk oranla 30-34 yaş grubunun aynı sırasını koruduğu, 2011 Türkiye geneli istatistikleriyle ilk üç yaş grubu açısından çok yakın benzerlikte bir dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 17. Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirmeler, Türkiye ve Diyarbakır İli, 2011-2012.

Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre İşe Yerleştirmeler							
YAŞ/CİNSİYET		TÜRKİYE	Diyarbakır (kişi)		TÜRKİYE	Diyarbakır (%)	
			2011	2012		2011	2012
15 - 19	Erkek	14.548	77	220	4	3	4
	Kadın	8.275	27	85	2,3	1,1	1,5
20 - 24	Erkek	62.576	496	818	7,3	19	15
	Kadın	26.543	170	359	2,3	6,5	6,6
25 -29	Erkek	64.140	490	956	17,6	18,7	17,5
	Kadın	20.786	125	281	5,7	4,8	5,1
30 - 34	Erkek	47.250	393	834	13	15	15,2
	Kadın	17.341	84	209	4,8	3,2	3,9
35-39	Erkek	30.922	284	574	8,5	10,8	10,5
	Kadın	13.525	62	163	3,7	2,4	3
40-44	Erkek	20.240	203	379	5,6	7,7	7
	Kadın	8.531	17	85	2,3	0,6	1,5
45-49	Erkek	14.099	131	293	3,9	5	5,4
	Kadın	4.634	16	45	1,3	0,6	0,9
50-54	Erkek	5.027	25	110	1,4	1	2
	Kadın	1.502	5	19	0,4	0,2	0,4
55-59	Erkek	2.308	12	37	0,6	0,4	6
	Kadın	447	0	1	0,1	0	0,01
60-64	Erkek	666	0	2	0,2	0	0,3
	Kadın	105	0	1	0	0	0,01
65+	Erkek	188	0	0	0,1	0	
	Kadın	19	0	0	0	0	
Toplam	Erkek	261.964	2.111	4.223	72	80,6	77,2
	Kadın	101.708	506	1.248	28	19,4	22,8
	Toplam	363.672	2.617	5.471	100	100	100

Kaynak: İŞKUR İstatistik Yıllığı-2011-2012 ve Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2011 yılında eğitim durumuna göre işe yerleştirmelere bakıldığında toplam yerleştirmelerin %87,4'le erkek ilköğretim mezunları ve %12,6 ile kadın ilköğretim mezunları için yapılmış olduğu görülmektedir. 2012 yılı istatistiklerine göre ise bir önceki yıla ait eğilimin devam etmekle birlikte en fazla

işe yerleştirilen ilköğretim mezunlarında kadınların oranının %15.5 arttığı görülmektedir.

Tablo 18. Eğitim durumuna Göre İşe Yerleştirmeler, Türkiye ve Diyarbakır İli, -2012.

Eğitim Durumu/İşe Yerleştirme	Diyarbakır	Türkiye
	2012	2012
Okur Yazar Olmayan	1	2.602
Okur Yazar	744	20.965
İlköğretim	2.962	318.636
Ortaöğretim	1.310	159.761
Önlisans	286	32.547
Lisans	165	21.425
Yüksek Lisans	3	644
Doktora	0	7
Toplam	5.471	556.587

Kaynak: İŞKUR İstatistik Yıllığı-2012 ve Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'ne ait 2012 yılına ilişkin işgücü piyasası faaliyetlerine ilişkin verilere bakıldığında, bu dönemde Diyarbakır ilinde toplam 49.407 başvuru olduğu görülmektedir. Alınan açık iş sayısı 6.468 (2.019 özel, 4.449 kamu) iken, toplam işe yerleştirme 5.471 kişi olarak gerçekleşmiştir. İşe yerleştirmeler ağırlıklı olarak kamu sektöründe görülmekle birlikte sözkonusu kamu sektörü işe yerleştirmelerinin tamamı TYÇP kapsamındaki İŞKUR faaliyetleri kaynaklıdır. Toplam başvuru içerisinde işe yerleştirebilenlerin oranı %11'dir.

Tablo 19. İşgücü Piyasası Faaliyetleri, Diyarbakır, 2012.

Başvuru			Alınan Açık İş			İşe Yerleştirme		
Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Kamu	Özel	Toplam	Erkek	Kadın
49.407	33.165	16.242	6.468	2.019	4.449	5.471	4.223	1.248

Kaynak: Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Mesleklere göre kayıtlı işsizlere ilişkin istatistiklere bakıldığında beden işçisi (genel), büro memuru(genel), beden işçisi (temizlik), bilgisayar işletmeni ve büro işçisi sırasıyla ilk beşte yer almaktadır. Alınan açık iş talepleri incelendiğinde ise, meslek grubu bazında Nitelik Gerektirmeyen Meslekler, büyük ağırlığı oluşturmakta (%75) olup bu meslek grubunu Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ile Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grupları izlemektedir. İşe yerleştirme verilerine göre ise, beden işçisi (genel), Beden İşçisi (Temizlik) ve temizlik görevlisi meslekleri toplam işe yerleştirmelerin % 83,2'sini oluşturmaktadır. Alınan talepler ve işe yerleştirmelere bakıldığında genel anlamda talep edilen mesleklerin mevcut işsizler arasından karşılanmasında sorun yaşanmadığı görülmektedir. Ancak bu taleplerin büyük çoğunluğunun kamu talebi dolayısıyla TYÇP faaliyetleri ve özel sektörde İstihdam Garantili kurs kaynaklı olduğunun vurgulanması gerekmektedir. Bunun dışında özellikle özel sektör açık iş

taleplerinin kurum aracılığıyla olan kısmının düşük düzeylerde kaldığı, açılan açık işlerdeki mesleklerde oluşan talep ve arzın eşleşmesinde işe başvuracak nitelikte eleman bulunamaması ya da işverence önerilen şartların olumsuz değerlendirilmesi olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 20. Mesleklere göre İşe Yerleştirme ve Kayıtlı İşsizler(20 meslek),2012

İŞE YERLEŞTİRME			KAYITLI İŞSİZ		
Meslekler	Kişi	Oran(%)	Meslekler	Kişi	Oran(%)
Beden işçisi (genel)	3.058	55,8	Beden işçisi (genel)	23.469	40,4
Beden işçisi (temizlik)	1.340	24,4	Büro memuru (genel)	7.916	13,6
Temizlik görevlisi	168	3	Beden işçisi (temizlik)	1.578	2,7
Konfeksiyon işçisi	145	2,6	Bilgisayar işletmeni	1.459	2,5
Büro memuru (genel)	102	1,8	Büro işçisi	965	1,6
Müşteri temsilcisi	70	1,2	Şoför (yolcu taşıma)	577	1
Doğal gaz tesisatçısı	52	0,9	Aşçı	546	0,9
Ön muhasebeci	32	0,5	Beden işçisi (inşaat)	544	0,9
Cilt bakım ve güzellik meslek elemanı	25	0,4	Bilgisayar operatörü	523	0,9
Elektrik teknikeri	22	0,4	Garson (servis elemanı)	504	0,8
Meyve ve sebze yetiştiricisi (sera)	21	0,38	Çocuk gelişim elemanı	499	0,8
Dış ticaret meslek elemanı	21	0,38	Güvenlik görevlisi (silahlı)	396	0,6
Madenci (genel)	20	0,36	Şoför-yük taşıma	375	0,6
Bilgisayar bakım ve onarımcısı	19	0,34	Satış elemanı (tanıtım)	368	0,6
Büro işçisi	17	0,31	Temizlik görevlisi	357	0,6
Hastane hizmetlisi	17	0,31	Muhasebeci	354	0,6
Engelli bakım elemanı	16	0,29	Taksi şoförü	354	0,6
Güvenlik görevlisi (silahlı)	15	0,27	Pazarlamacı (satış temsilcisi)	275	0,5
Usta öğretici (diğer)	15	0,27	Bayan kuaförü	265	0,4
Bilgisayarlı muhasebe elemanı	12	0,22	Sekreter	264	0,4

Kaynak: Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Başvuru ve işe yerleştirme istatistikleri örnek sayıları da göz önüne alınarak beraber incelendiğinde, işe başvuran erkeklerin %12'si 2011 yılında işe yerleştirilebilmişken bu oran 2012 yılında % 12,7'ye yükselmiştir. Erkeklerde 25 yaş altı grupta işe yerleşme oranı 2011 yılında %3,6 iken bu oran 2012 yılında artarak %5,2'ye çıkmıştır. 2012 yılı verilerine göre sadece okur-yazar ve okur-yazar olmayanların işe yerleşme oranında ciddi bir düşüş görülürken, ilköğretim ve ortaöğretim mezunlarında ciddi artış gerçekleşmiştir.

Kadınlara ait istatistikler de incelendiğinde 2011 ve 2012 yılları arasında işe yerleşme oranı bakımından 2011 yılına göre 2012 yılında bir artış görülmektedir. 2011 yılında %19,4 olan bu oran 2012 yılında %22,8'e yükselmiştir. Kadınlar için 2012 yılında 2011'e göre hemen hemen her yaş grubunda artış görülmektedir. Diyarbakır ilinde 2012 yılında kadınlarda işe yerleştirme oranı en yüksek olarak %6,6 ile 20-24 ve %5,1 oranı ile 25-29 yaş gruplarında gerçekleşmiştir. Diyarbakır ilinde kadınların işe yerleştirilme oranındaki gelişme özellikle bölgedeki sosyal yapı dikkate alındığında sevindirici bir durum olarak karşılanmıştır. Eğitim durumlarına göre kadınların işe yerleşme oranına bakıldığında, özellikle okur-yazar olanlar ve ilköğretim mezunlarında ciddi artışlar söz konusudur. 2011 yılında %14 oranında olan okur-

yazar grubu 2012 yılında %18.8'e, %29.8 olan ilköğretim mezunlarının işe yerleştirme oranı ise %36,5'e yükselmiştir.

Türkiye İş Kurumu istihdamın korunması, artırılması, işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesi ile işsizliğin azaltılmasına yardımcı olmak amacıyla işgücü yetiştirme ve uyum hizmetleri yürütmektedir. Bu etkinlikler, "Kuruma kayıtlı işsizlerin iş piyasası ihtiyaçları doğrultusunda istihdam edilebilirliklerinin artırılarak; iş bulmalarının kolaylaştırılmasına, işe yerleştirilmesine ve kendi işlerini kurmalarının sağlanmasına yönelik girişimcilik, meslek edindirme, geliştirme ve değiştirme eğitimlerini, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini, toplum yararına çalışma programları ile çalışan işgücüne ilişkin eğitim seminerlerini" kapsamaktadır.

Diyarbakır ilinde 2012 yılında toplam 380 işgücü yetiştirme kursu açılmıştır. Bu sayı Türkiye genelinde açılan işgücü yetiştirme kurslarının %1,4'üne tekabül etmektedir. Diyarbakır ilinde açılan kurslara 8.574'ü erkek, 5.750'si kadın olmak üzere toplam 14.324 kişi katılmıştır. Yani kurs katılımcılarının %59,9'u erkek, %40,1'i kadındır.

Tablo 21. İşgücü Yetiştirme Kursları, Türkiye ve Diyarbakır, 2012.

İşgücü Yetiştirme Kursları (2012)				
		Türkiye	Diyarbakır	Diyarbakır %
Kurs Sayısı		27.351	380	1,4
Katılan Sayısı	Erkek	276.901	8.574	3
	Kadın	187.744	5.750	3
	Toplam	464.645	14.324	3

Kaynak: Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Diyarbakır ilinde 2011 yılında en fazla katılımcının faydalandığı kursun İstihdam Garantili İşgücü Yetiştirme Kursu kategorisinde olduğu görülmektedir. Bu grup kursa il özelinde toplam 1.810 kişi katılmıştır. Bu tür kursları 959 katılımcı ile GAP II Projeleri kategorisi takip etmiştir. Üçüncü sırada ise 677 katılımcı ile iş.yet.kurs/tyçp kursları gelmektedir.

Tablo 22. İşgücü Yetiştirme Kursları, Türkiye ve Diyarbakır , 2012.

İşgücü Yetiştirme Kursları (2012)			
Türü		Türkiye	Diyarbakır
UMEM Projesi/İEP	Kurs Sayısı	3.333	5
	Katılan Sayısı	12.503	135
Staj	Kurs Sayısı	8.018	39
	Katılan Sayısı	18.570	169
İşgücü Yetiştirme Kursları / İstihdam Garantili	Kurs Sayısı	4.564	128
	Katılan Sayısı	116.451	5.083
İşgücü Yetiştirme Kursları /TYÇP	Kurs Sayısı	4.936	135
	Katılan Sayısı	186.599	6.564
UMEM Projesi	Kurs Sayısı	2.359	5
	Katılan Sayısı	41.054	243
İşgücü Yetiştirme Kursları /Genel	Kurs Sayısı	1.576	25
	Katılan Sayısı	34.019	759
Girişimcilik	Kurs Sayısı	900	0
	Katılan Sayısı	24.953	0
Özürlü Kursları	Kurs Sayısı	574	18
	Katılan Sayısı	6.272	245
Hibe Projeleri	Kurs Sayısı	0	0
	Katılan Sayısı	0	0
Hükümlülere Yönelik Kurslar	Kurs Sayısı	334	0
	Katılan Sayısı	4.483	0
Eski Hükümlülere Yönelik Kurslar	Kurs Sayısı	20	0
	Katılan Sayısı	198	0
Gap II	Kurs Sayısı	138	13
	Katılan Sayısı	3.342	391
Gap II TYÇP	Kurs Sayısı	86	12
	Katılan Sayısı	5.399	735

Kaynak: Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılında Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü toplam 380 tane kurs düzenlemiş, bu kurslara toplam 14.324 kişi katılmıştır. Bu kurslar arasında kurs sayısı ve katılımcı sayısı açısından TYÇP kaynaklı kurslar başta gelirken, İstihdam Garantili kurslar ikinci sırada gelmektedir. Bu dönemde Diyarbakır ilinde 147 TYÇP (GAP II dahil), 128 adet istihdam garantili kurs düzenlenmiş, bu kurslara toplam 12.382 kişi katılmıştır.

Tablo 23. 2012 Yılı İçerisinde Kursların Kurs Türlerine Göre Dağılımı, Diyarbakır

KURS BİLGİLERİ	KATILIMCI SAYISI				
	KURS SAYISI	ORAN (%)	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Gap ı	13	3,5	124	267	391
Gap ı tyçp	12	3,2	611	124	735
İş.yet.kurs/ istihdam garantili	128	33,7	1.760	3.323	5.083
İş.yet.kurs/genel	25	6,6	350	409	759
İş.yet.kurs/tyçp	135	35,5	5.331	1.233	6.564
İşbaşı eğitim programı(iep)	39	10,2	57	112	169
Özürlü kursları	18	4,7	166	79	245
Umem projesi	5	1,3	106	137	243
Umem projesi/iep	5	1,3	69	66	135
GENEL TOPLAM	380	100	8.574	5.750	14.324

Kaynak: Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılında istihdam garantili kurslar içerisinde en fazla kişinin yer aldığı meslek grubu konfeksiyon işçisi (%21,9). İkinci en kalabalık katılımcı grubuna sahip olan kurs ise bilgisayarlı muhasebe elemanı mesleğinde gerçekleşmiştir (%4,0) Diyarbakır ilinde 2012 yılı içerisinde toplamda 38 farklı meslekte istihdam garantili kurs açılmıştır.

Tablo 24. İstihdam Garantili Kurslar, Diyarbakır, 2012

MESLEK	KURS SAYISI	KURSIYER SAYISI	ORAN
Konfeksiyon İşçisi	27	1115	21,9
Bilgisayarlı Muhasebe Elemanı	4	2024	4,0
Doğal Gaz Tesisatçısı	4	190	3,7
Dış Ticaret Meslek Elemanı	2	182	3,7
Yönetici Sekreter / Asistan	2	185	3,6
Engelli Bakım Elemanı	4	175	3,4
Halkla İlişkiler Elemanı	4	172	3,4
Kat Görevlisi-Temizlik	2	136	2,7
Resepsyonist (Ön Büro Elemanı)	2	132	2,6
Çocuk Bakıcısı	4	131	2,6
Meyve Ve Sebze Yetiştiricisi (Sera)	3	130	2,6
Müşteri Temsilcisi	7	123	2,4
Satış Elemanı (Tanıtım)	1	107	2,1
Bilgisayar Bakım Ve Onarımcısı	3	100	2,0
İlaç Tanıtım-Satış Mümessili (Reprezantı)	2	100	2,0
Bilgisayar Programcısı	1	90	1,8
Satış Elemanı (Perakende)	2	76	1,5
Kongre Ve Fuar Hostesi	2	71	1,4
Yapı Yalıtımcısı	1	62	1,2
Büro Yönetimi Ve Sekreterlik/Yönetici Asistanı Meslek Elemanı	2	50	1,0
Ev Mefruşatı Dikimcisi	1	50	1,0
Diğer	48	1497	29,5
TOPLAM	128	5083	100,0

Kaynak: Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nün 2012 yılında düzenlediği engellilere yönelik kurslara toplam 245 kişi katılmıştır. Bu kurslar katılımcıları kuaför, vitraycı , kilim dokuyucu (el tezgahı) ve bilgisayar bakım ve onarımcısı mesleklerinde eğitmeye yönelik düzenlenmiştir.

Tablo 25. Engellilere Yönelik Kurslar, Diyarbakır, 2012

MESLEK	SAYI
Kuaför	39
Vitraycı	22
Kilim Dokuyucu (El Tezgahı)	22
Bilgisayar İşletmeni	20
Bilgisayar Bakım Ve Onarımcısı	16
Ayakkabı İmalatçısı (Saya)	12
Bilgisayar İşletmeni	12
Bilgisayar Bakım Ve Onarımcısı	11
Muhasebe Meslek Elemanı	10
Sekreter	10
Bilgisayarlı Muhasebe Elemanı	10
Şiş Örgücü (Elle)	9
TOPLAM	193

Kaynak: Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü 2012 yılında kadınlara yönelik faaliyetlerde de bulunmuştur. 2012 yılında İşgücü Yetiştirme Kurslarımız kapsamında düzenlenen kurslara katılan toplam 14.324 kişinin %40'ı kadındır. Staj programlarında bu oran %66; GAP II kapsamında açılan diğer kurslarda ise %68'dir. Ayrıca 2012 yılında Diyarbakır ili işgücü piyasasında işe yerleştirilen kişilerin %22,8'i de kadınlardan oluşmaktadır.

2012 yılı itibariyle yaş gruplarına göre işsizlik ödeneği bilgilerine bakıldığında, Diyarbakır ilinde 2012 yılında 737 kişinin ödemesi bitmiş, 1.596 kişinin ödemesi halen devam etmekte ve 911 kişinin ödemesi çeşitli sebeplerle kesilmiştir.yapılan toplam 4.020 başvurunun Türkiye genelinde yapılan başvuruların %0.79'u olduğu görülmektedir. İl özelinde en çok başvurunun 30-34 yaş grubu işsizler tarafından yapılmaktadır. Bunu 25-29 yaş grubuyla 35-39 yaş grubu izlemektedir.

Tablo 26. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneği Bilgileri, Türkiye ve Diyarbakır , 2012.

	İŞSİZLİK ÖDENEĞİ/DİYARBAKIR				İŞSİZLİK ÖDENEĞİ/TÜRKİYE			
	Ödemesi Biten	Ödemesi Devam Eden	Ödemesi Kesilen	Toplam	Ödemesi Biten	Ödemesi Devam Eden	Ödemesi Kesilen	Toplam
15-19	2	4	0	6	166	612	180	958
20-24	52	100	40	192	6.013	12.291	7.039	25.343
25-29	178	350	202	730	16.980	36.944	26.674	80.598
30-34	197	440	264	901	17.940	41.800	31.539	91.279
35-39	132	314	173	619	13.299	31.914	24.199	69.412
40-44	73	206	115	394	10.703	25.080	18.007	53.790
45-49	63	130	82	275	7.112	15.107	10.264	32.843
50-54	26	32	22	80	1.892	3.569	2.607	8.068
55-59	12	17	8	37	758	1274	785	2.817
60-64	1	2	4	7	119	157	153	429
65+	1	1	1	3	50	87	45	182
Toplam	737	1.596	911	3.244	75.032	168.835	121.852	365.719

Kaynak: İŞKUR

Diyarbakır ili özelinde işsizlik ödeneği başvuruları sayılarına öğrenim durumuna göre bakıldığında, en fazla başvurunun ilköğretim seviyesinde eğitimli işsizler tarafından yapıldığı görülmektedir. Bunu ortaöğretim mezunu işsizler takip etmektedir.

Tablo 27. Öğrenim Durumlarına Göre İşsizlik Ödeneği Bilgileri (2012)

	İŞSİZLİK ÖDENEĞİ/DİYARBAKIR				İŞSİZLİK ÖDENEĞİ/TÜRKİYE			
	Ödemesi Biten	Ödemesi Devam Eden	Ödemesi Kesilen	Toplam	Ödemesi Biten	Ödemesi Devam Eden	Ödemesi Kesilen	Toplam
Okur Yazar Olmayan	16	30	26	72	615	1.097	731	2.443
Okur Yazar	34	101	41	176	752	1.555	968	3.275
İlköğretim	311	765	430	1.506	35.663	82.731	64.227	182.621
Ortaöğretim	289	500	298	1.087	24.348	53.741	36.749	114.838
Önlisans	42	91	57	190	5.656	11.675	7.156	24.487
lisans	42	105	55	202	7.677	17.276	11.436	36.389
Yüksek Lisans	3	4	4	11	317	728	561	1.606
Doktora	0	0	0	0	4	32	24	60
Toplam	737	1.596	911	3.244	75.032	168.835	121.852	365.719

Kaynak:İŞKUR

Diyarbakır Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü verilerine göre 2012 yılında işsizlik sigortasına 4.020 kişi başvurmuş ve hak sahiplerine 7.675.456 TL ödeme yapılmıştır.

3. İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

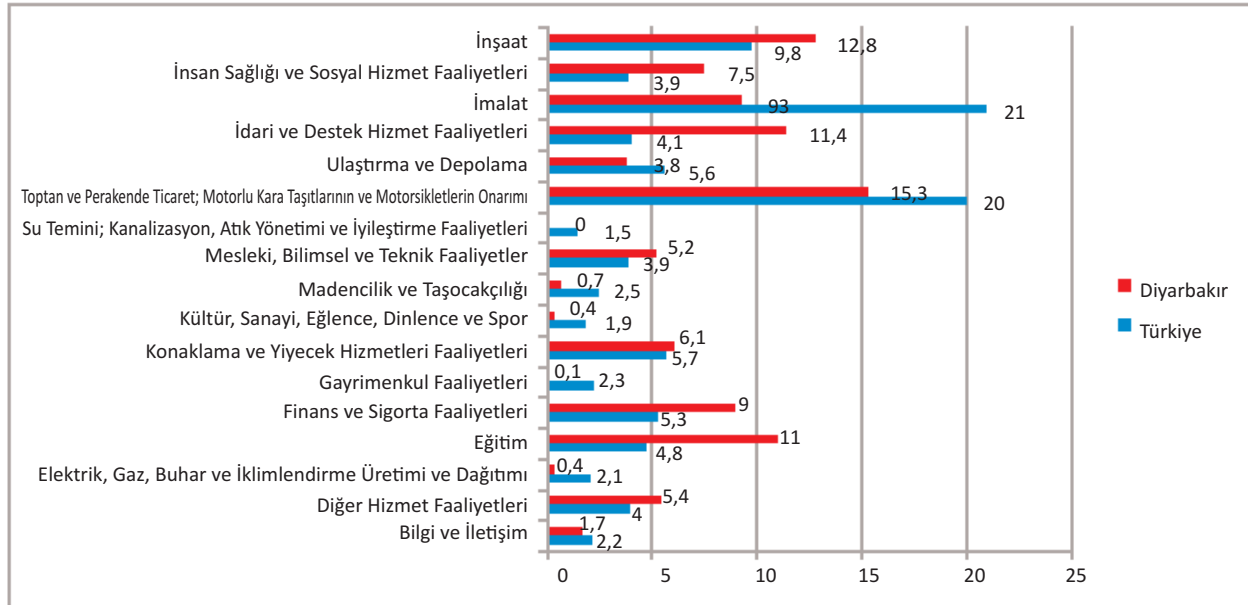
Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Talep Araştırması'nın sonuçlarını altı ana başlık altında ve Türkiye genelindeki sonuçlar ile karşılaştırarak incelemek mümkündür. Bu başlıklar işyerlerinin dağılımı, çalışanların dağılımı, 2012 yılında işe giriş-çıkışlar, açık iş sayıları, temininde güçlük çekilen meslekler ve gelecek istihdam beklentisidir.

4.1 İşyerleri ve Mevcut İstihdam

Diyarbakır İşgücü Piyasası Talep Araştırması çerçevesinde yer alan 1.422 işyerinden 1.144'ü ile yüz yüze görüşülmüştür. Araştırma kapsamına sadece 10 ve üstü çalışana sahip işyerleri girmekle birlikte, uygulama aşamasında bu tür işyeri olduğu belirtildiği için ziyaret edilen işyerlerinin, bazılarının zaman içerisinde 1-9 aralığında çalışanı olan işyerine dönüşmüş olduğu gözlemlenmiştir.

Bütün işyerleri açısından bakıldığında, 2012 yılı itibariyle Diyarbakır 'da en fazla işletmeye sahip olan sektör %15,3'lük bir oranla toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı iken Türkiye genelinde % 21'lik oranla en fazla işyeri imalat sektöründedir. İkinci sırada ise Diyarbakır 'da %12,8'lik oranla inşaat sektörü gelirken Türkiye genelinde % 20'lik oran ile toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı gelmektedir. Üçüncü sırayı Diyarbakır 'da %11,4 lük oranla idari ve destek hizmet faaliyetleri gelirken Türkiye genelinde % 9,8 ile inşaat sektörü almaktadır.

Grafik 28. Diyarbakır ve Türkiye'deki İşyerlerinin Sektörel Dağılımı, Diyarbakır, 2012.

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

Diyarbakır'da çalışanların %60,5'i 50 ve üstü işçi çalıştıran işyerinde çalışmaktadır. Çalışan sayısı 50'den fazla olan işyerlerinin sektörel dağılımına bakıldığında ise Diyarbakır ve Türkiye geneli için sıralamanın birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Bu grupta Diyarbakır 'da en fazla işyeri idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe yer almakta, bunu inşaat ve eğitim sektörleri takip etmektedir. Türkiye genelinde çalışan sayısı 50'den fazla olan işyerleri sektörleri göre , imalat, toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, idari ve destek hizmet faaliyetleri şeklinde sıralanmaktadır.

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen veriler neticesinde, genelde en fazla çalışan Diyarbakır için

idari ve destek hizmetleri sektörü olurken Türkiye geneli için imalat olarak görülmektedir. İkinci ve üçüncü sıralamayı Diyarbakır için inşaat ve eğitim sektörü alırken, Türkiye geneli için sıralama , toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı ve inşaat sektörü şeklindedir. İlk üç sektör Diyarbakır 'daki toplam işyerlerindeki payın yaklaşık %5,4' ünü oluştururken, Türkiye geneli için bu oran %50'dir.

İşyeri büyüklüklerine göre Diyarbakır ilinde hiç işyeri bulunmayan sektörlere bakıldığında; gayrimenkul faaliyetleri sektöründe 10-49 çalışana sahip hiç bir işyeri olmadığı görülmektedir. Aynı şekilde, Diyarbakır ilinde kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektörü çalışan sayısı 50'den fazla hiç bir işyeri bulunmamaktadır. talep araştırması sonuçları Diyarbakır ilinde elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımını toplam 8 işyeri, üç gruba ait işyerlerini içeriyor olsa da bu sektörün toplam işyerleri içerisindeki sayısı çok düşüktür.

4.2 Mevcut istihdam dağılımı

Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Talep Araştırması'ndan elde edilen verilerden bir grubu da görüşülen işyerlerinde mevcut istihdam sayılarıyla ilgilidir. Diyarbakır iline özel işgücü piyasası verilerinin azlığı göz önüne alındığında, çalışanların dağılımı hakkındaki bu veriler aslında işgücü piyasasını arz yönünden değerlendirmek açısından da önemlidir⁷.

Araştırma kapsamında Diyarbakır 'da 2.236 işyerinde toplam 80.165 çalışan istihdam edilmektedir. Çalışanlar içerisinde erkeklerin istihdam oranı %83,8 kadınların ise %16,2'dir. İşletme başına düşen ortalama çalışan sayısı ise 35,9 dur. Türkiye genelinde ise 127.656 işyerinde 6.240.388 kişi istihdam edilmektedir. Türkiye'deki işyerlerinde çalışan kadınların oranı %25.25 ile, işletme başına düşen ortalama çalışan sayısı ise 48.8 ile Diyarbakır istatistiklerinin üzerindedir.

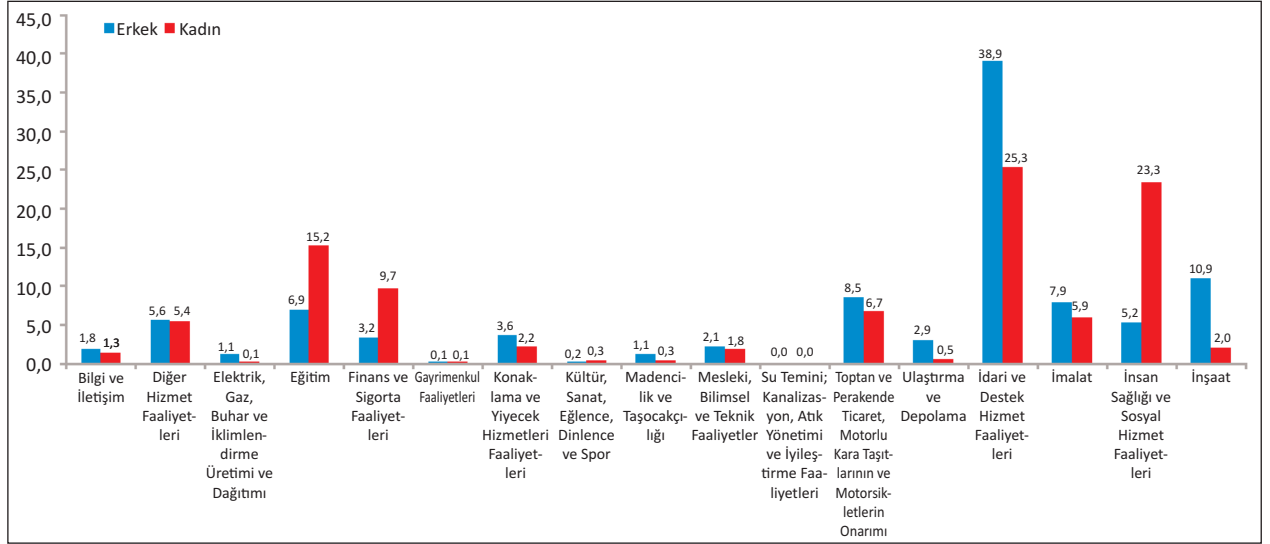
İşyerlerinde çalışan sayısının en yüksek olduğu sektör Diyarbakır 'da %36,7'lik payıyla idari ve destek hizmet faaliyetleri olurken, Türkiye genelinde %23.8'lik payıyla imalat sektörüdür. Bunu Diyarbakır 'da %9,4 ile inşaat sektörü izlerken, Türkiye geneli için %12.7 oranla idari ve destek hizmet faaliyetleri izlemektedir. Üçüncü sırada ise, Diyarbakır 'da %8,3 ile eğitim sektörü, Türkiye genelinde de %10.1 ile toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı yer almaktadır.

Sektörel olarak işyeri başına çalışan sayısı en yüksek olan sektör Diyarbakır için idari ve destek hizmetleri iken Türkiye geneli için diğer hizmet faaliyetleridir. En düşük olan ise Diyarbakır için kültür,sanat,eğlence,dinlence ve spor sektörüyken, Türkiye geneli için su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleridir. Türkiye geneli için durumun farklı olmasının nedeni Diyarbakır ili için yapılan araştırmada su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme sektörünün kapsam dışı olabileceği gibi bu alanda faaliyet gösteren Diyarbakır merkezli işletmenin bulunmaması da olabilir.

Her iki cinsiyet açısından Diyarbakır 'da en çok istihdam sağlayan sektör idari ve destek hizmet faaliyetleri iken Türkiye genelinde imalat sektörüdür. İkinci sırada ise Diyarbakır için inşaat sektörü yer alırken, Türkiye için idari destek ve hizmetleri sektörü gelmektedir. Erkek ve kadın çalışanlar açısından bakıldığında, Türkiye ve Diyarbakır için farklılık göstermektedir. Diyarbakır 'da erkek ve kadın çalışanların en fazla olduğu sektör idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörüdür.Türkiye genelinde ise toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü erkeklerin en fazla istihdam edildiği üçüncü sektör olurken, kadınlar için üçüncü sırada eğitim sektörü takip etmektedir.

⁷ Tüm sonuçlar değerlendirilirken Tarım ve Kamu işyerlerinin ve 1-9 arası tüm sektörlerde işyerlerinin araştırma kapsamında olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Grafik 29. Sektörlere Göre Erkek-Kadın Çalışan Oranları (%), Diyarbakır, 2012.

Kaynak: Diyarbakır İPA 2012

Diyarbakır 'da erkeklerin kadınlara göre daha ağırlıkta çalıştığı üç sektör idari ve destek hizmet faaliyetleri; inşaat, ulaştırma ve depolama olarak belirmektedir.

Türkiye genelinde bu sıralama erkekler için su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri, madencilik ve taş ocakçılığı ve inşaat sektörüdür. Kadınlar için bu sıralama Diyarbakır 'daki ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 28. Sektörlere Göre Erkek-Kadın Çalışan Oranları, Diyarbakır, 2012.

Sektör	Erkek %		Kadın %		Sektördeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki oranı (%)	
	Diyarbakır	Türkiye	Diyarbakır	Türkiye	Diyarbakır	Türkiye
Bilgi ve İletişim	87,7	63.61	12,3	36.39	1,7	2.23
Diğer Hizmet Faaliyetleri	84,3	68.63	15,7	31.37	5,5	4.03
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım	98,2	85.55	1,8	14.45	0,4	2.11
Eğitim	70,2	44.96	29,8	55.04	11,1	4.77
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	63,0	57.20	37,0	42.80	9,0	5.28
Gayrimenkul Faaliyetleri	87,5	71.62	12,5	28.38	0,1	2.28
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	89,2	74.66	10,8	25.34	6,1	5.67
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	100,0	75.40	0	24.60	0,4	1.85
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	95,0	94.10	5,0	5.90	0,7	2.53
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	86,3	70.10	13,7	29.90	5,2	3.94
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleri	0	94.45	0	5.55	0	1.51
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	86,8	76.54	13,2	23.46	15,3	19.78
Ulaştırma ve Depolama	96,6	86.30	3,4	13.70	3,8	5.62
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	88,8	70.44	11,2	29.56	11,4	4.10
İmalat	87,4	79.48	12,6	20.52	9,3	20.61
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	53,9	38.92	46,1	61.08	7,5	3.87
İnşaat	96,6	89.98	3,4	10.02	12,8	9.81
TOPLAM	83,8	74.75	16,2	25.25	100,0	100.00

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

Cinsiyete göre sektörel bazda çalışan sayıları incelendiğinde, sırasıyla kadınların en fazla istihdam edildiği sektörler, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, finans ve sigorta faaliyetleri ile eğitim sektörüdür. Fakat kadınların yoğun olarak istihdam edildiği sektörlerin toplam mevcut işyerleri arasında payının % 27,6 seviyelerinde kalması mevcut istihdamın genel resmine baktığımızda kadınların istihdama katılımlarının neden %16,2 seviyelerinde olduğunun göstergesidir. Kadın istihdamının genel ortalamasını düşüren sektörler diğer bir ifadeyle kadın istihdamının en az olduğu sektörler ise elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım, inşaat, ulaştırma ve depolama, madencilik ve taş ocaklığıdır.

İşyeri büyüklüğü açısından değerlendirildiğinde, bütün çalışanların %60,5'inin 50 ve üstü kişi çalıştıran, %36,9'unun 10-49 kişi çalıştıran işyerlerinde istihdam edildiği görülmektedir. Türkiye geneli için bu rakamlar 10-49 aralığı için % 27.3, 50 ve üstü için 70.3 olarak görülmektedir.

Tablo 29. Sektöre Göre Çalışan Oranları, Türkiye ve Diyarbakır , 2012.

Sektör	Türkiye	Diyarbakır
Bilgi ve İletişim	1,8	2.7
Diğer Hizmet Faaliyetleri	5,6	1.1
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım	0,9	2.9
Eğitim	8,3	3.4
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	4,3	3.6
Gayrimenkul Faaliyetleri	0,1	0.1
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	3,4	3.1
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	0,1	0.3
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0,9	0.5
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	2,1	1.3
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	0	20.0
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	8,2	4.8
Ulaştırma ve Depolama	2,5	6.3
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	36,7	30.0
İmalat	7,6	6.9
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	8,2	12.9
İnşaat	9,4	12.9
TOPLAM	100.0	100.0

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

Araştırma verileri çerçevesinde meslek gruplarına göre istihdama bakıldığında Diyarbakır ve Türkiye geneli için toplamda en fazla istihdamın nitelik gerektirmeyen meslekler grubunda yoğunlaştığı görülmektedir.

Toplamda ikinci olarak en fazla istihdam edilen meslek grubu Diyarbakır için hizmet ve satış elemanları iken Türkiye geneli için profesyonel meslek gruplarıdır. Üçüncü meslek grubu Diyarbakır için teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları Türkiye için bu sırada büro hizmetlerinde çalışan elemanlar grubu bulunmaktadır. En az istihdam edilen meslek grubu Türkiye geneli ve Diyarbakır için aynı olup, nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanlarıdır. Diyarbakır 'da istihdam edilen kadınların %31,0'ının nitelik gerektirmeyen işler grubunda, %21,4'ünün de profesyonel meslek mensubu grubunda çalıştıkları görülmektedir. Bu oranlar Türkiye için sırasıyla %25.7 ve %23.7 dir.

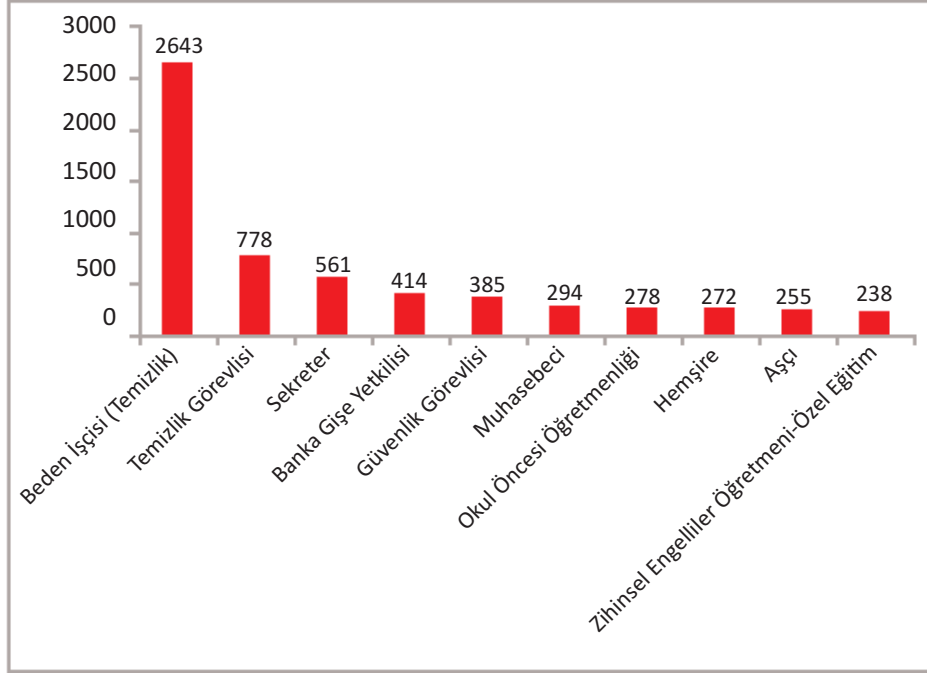
Diyarbakır 'da erkek çalışanlar arasında istihdamın en fazla nitelik gerektirmeyen işler grubunda %36,4 toplandığı görülmektedir. Bu eğilim Türkiye genelinde de %27,1 aynı şekildedir. Diyarbakır 'da bu sıralamayı hizmet ve satış elemanları çalışanları %18,1 ve sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar %10,0 meslekleri izlemektedirken, Türkiye'de tesis ve makine operatörleri ve montajcılar %14,8 ile sanatkârlarla ilgili işlerde çalışanlar %13 oluşturur.

İstihdamın toplam olarak çok düşük olduğu nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları mesleği dışarıda tutulduğunda; hem kadınların hem de erkeklerin toplam istihdamları içerisinde en az istih-

dam edildiği meslek grubunun yöneticiler grubu olduğu görülmektedir.

2012 yılı Diyarbakır İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre DİYARBAKIR ili özelinde tarımdışı ekonomik faaliyet alanlarına bakıldığında, kadınlar arasında en fazla icra edilen mesleğin genel anlamıyla beden işçiliği ve temizlik görevlisi olduğu görülmektedir. Bunları sekreter, banka gişe yetkilisi, güvenlik görevlisi, muhasebeci, okul öncesi öğretmeni hemşire, aşçı ve zihinsel engelliler öğretmeni izlemektedir.

Grafik 30. Kadınların En Fazla İcra Ettiği (ilk 10) Meslekler, Diyarbakır , 2012.

Kaynak: Diyarbakır İPA 2012

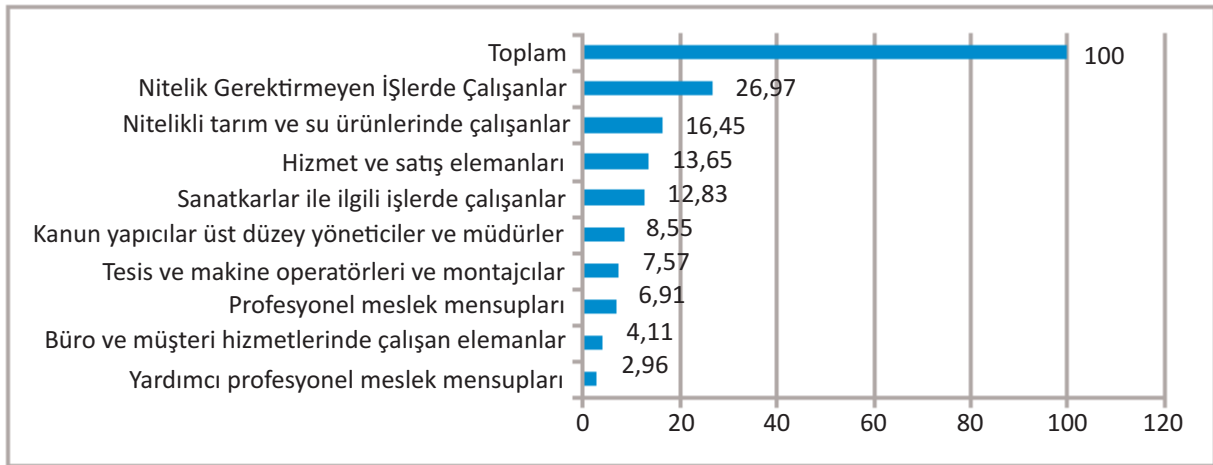
Tablo 30. Mesleklere Göre İstihdam, Türkiye ve Diyarbakır

	Erkek (%)		Kadın (%)		Toplam	
	Türkiye	Diyarbakır	Türkiye	Diyarbakır	Türkiye	Diyarbakır
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	9,8	4,7	23,3	2,9	13,1	7,6
Hizmet ve Satış Elemanları	11,3	15,2	9,4	1,6	10,9	16,7
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	27,1	30,5	25,7	5,0	26,7	35,5
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	0,3	0,2	0,1	0,0	0,3	0,2
Profesyonel Meslek Mensupları	9,8	6,4	23,7	3,5	13,2	9,9
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	13,0	8,4	0,0	0,2	9,9	8,6
Silahlı Kuvvetlerle İlgili Meslekler						
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	10,5	7,7	7,7	2,2	9,8	9,9
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	14,8	8,1	6,7	0,3	12,8	8,5
Yöneticiler	3,3	2,6	3,4	0,5	3,3	3,1
TOPLAM	75,6	83,8	24,4	16,2	100,0	100,0

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

Meslek gruplarına göre istihdama bakıldığında TRC2 bölgesinde istihdamın %27 oranıyla Nitelik Gerektirmeyen işlerde çalışanlardan oluştuğu görülmektedir. Bunu %16,5 oranıyla nitelikli tarım ormancılık ve su ürünlerinde çalışanlar, %13,6'lık bir oranla hizmet ve satış elemanları ve %12,8 oranıyla sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar izlemektedir.

Grafik 31. Meslek Grubuna Göre İstihdam (%), TRC2 bölgesi

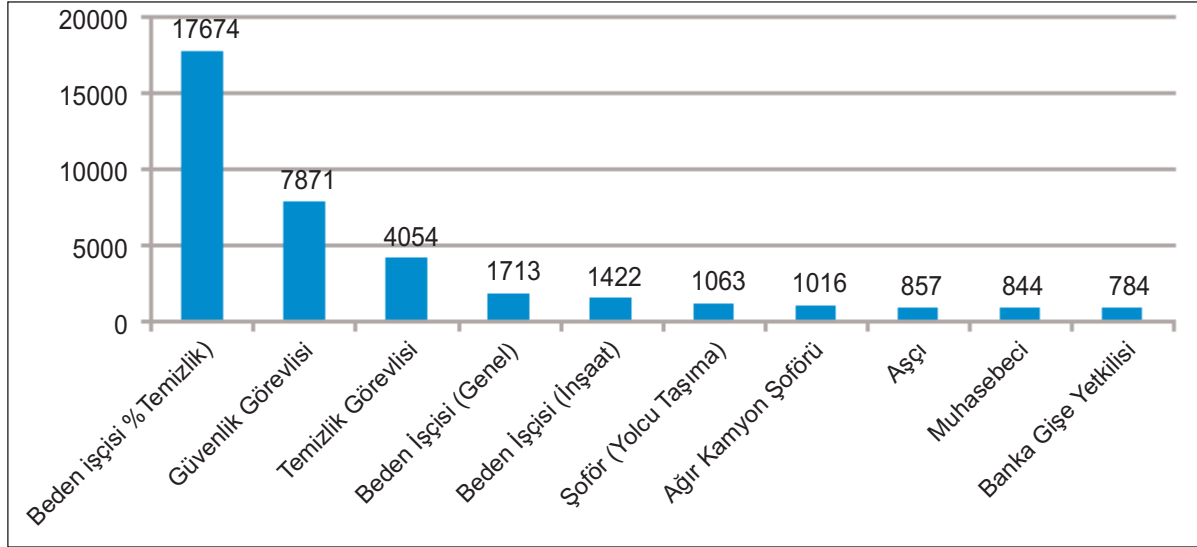

Kaynak: (TÜİK)

2012 yılı Diyarbakır İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre Diyarbakır ili özelinde tarım dışında istihdam büyüklüğüne göre ilk sırada gelen meslek beden işçiliği (temizlik), ikinci sırada güven-

lik görevlisi ve üçüncü sırada da temizlik görevlisidir.

Grafik 32. Diyarbakır 'da 10+ İstihdamlı İşyerlerinde En Çok Çalışılan 10 Meslek.(KİŞİ)

Kaynak: Diyarbakır İPA 2012

TRC2 bölgesinde tarım dahil istihdamın işyeri büyüklüğüne göre dağılımına bakıldığında ise Türkiye genelindeki durumu yansıtan bir şekilde istihdamın çok büyük oranda (%68.4) 1-9 kişi çalıştıran işyerlerinde yoğunlaştığını, bunu %14.5'lik bir oranla 25-49 arası kişi çalıştıran işyerlerinin izlediği görülmektedir. İşyeri büyüklüğüne göre istihdamın en az olduğu işyerleri ise 10-24 ve 50+ kişi çalıştıran işyerleridir.

4.3 Açık İşler

Diyarbakır İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında açık iş araştırmanın saha uygulaması sürecinde ziyaret edilen işyerlerinde işverenlerin “fiilen” ihtiyaç duydukları meslekleri ifade etmektedir. Açık iş yaratılmış, dolu olmayan veya yakında boşalacak olan pozisyonları tanımlar. Diyarbakır İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında ise Diyarbakır ilinde işyerlerine yapılan ziyaretler neticesinde, referans dönemi (10 Eylül-31 Ekim 2012) esas alınmak üzere, var olduğu öğrenilen açık iş sayısı 1.833'tür. Bu kapsamda işverenler İŞKUR'a değil, İŞKUR işverenlere ulaşmıştır. Araştırma kapsamında en fazla açık iş bulunan ilk üç sektör sırasıyla imalat, toptan ve perakende ticaret ve insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörleridir. İşyeri büyüklüğüne göre bakıldığında, 1.221 açık iş sayısı ile en fazla açık iş olan işyerleri 10-49 çalışanı olan işyerleridir.

Türkiye genelinde toplanan veriler göz önüne alındığında, ülke genelinde referans dönemi içerisinde toplam 215.337 açık iş talebi alınmıştır. Bu işlerin çoğunluğunu sırasıyla imalat, inşaat, toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörleri oluşturmaktadır. İşyeri büyüklüklerine göre incelendiğinde, en fazla açık iş talebi 50'den fazla çalışana sahip işletmelerde alınmıştır.

Araştırma kapsamında açık iş oranı; mevcut açık iş sayısının mevcut istihdam/çalışan ve açık sayısının toplamına oranıdır⁸. Araştırma sonuçlarına göre, Diyarbakır ilindeki açık iş oranı %2,2 iken; oransal olarak en fazla açık iş bulunan sektörler %42,4 ile Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor sektöründe olduğu görülmektedir. Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor sektörünü %8,2 açık iş oranı ile Gayrimenkul sektörü ve %7,9 açık iş oranı ile İmalat sektörleridir. Türkiye genelinde açık iş oranı hesaplan-

⁸ Açık İş Oranı = (Açık İş Sayısı * 100) / (Mevcut istihdam/çalışanlar + Açık İş Sayısı).

dığında %3.34 olduğu görülmektedir. Oransal olarak en fazla açık iş bulunan sektörler Türkiye genelinde inşaat (%6,1), gayrimenkul faaliyetleri (%5,67) ve imalat (%4.99) olarak sıralanmaktadır. İnşaat ve gayrimenkul sektöründe açık iş oranının yüksek olmasının temel sebeplerinden biri, son yıllarda bu sektörlerin yüksek büyüme oranlarına sahip olmasıdır.

Diyarbakır ilinde hiç açık iş olmayan sektör bilgi ve iletişim olarak görülmektedir.

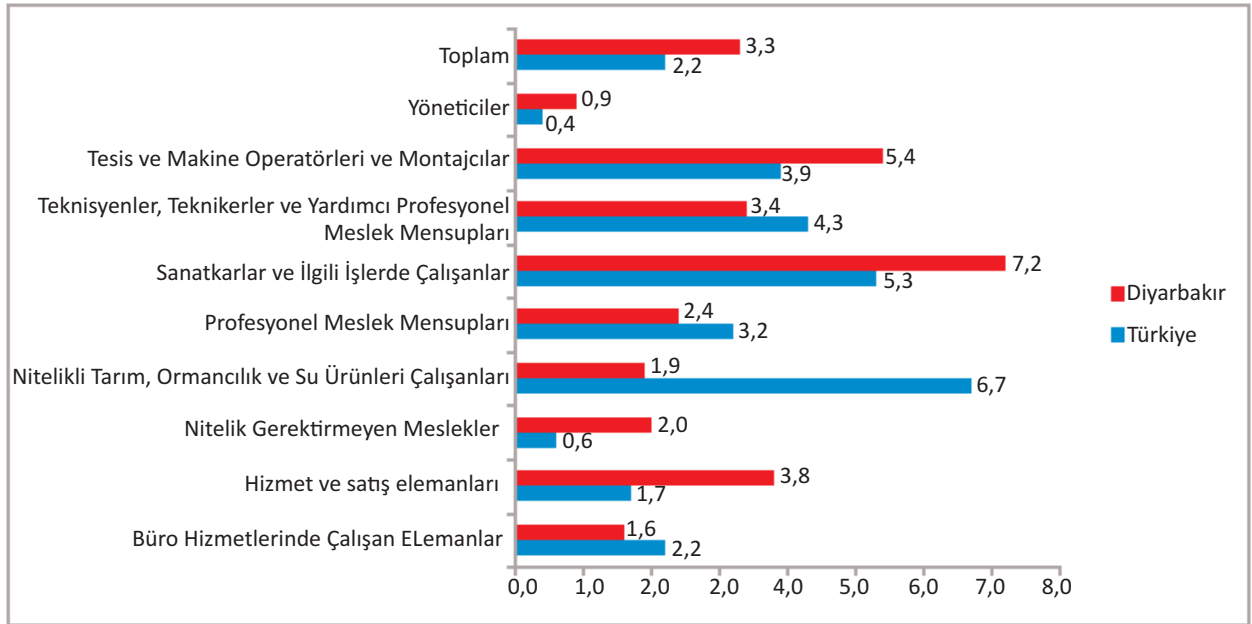
Tablo 31. Diyarbakır İli İçin Sektörlere Göre Açık İş Sayısı, Açık İş Oranları

SEKTÖRLER	Açık İş Sayısı		Açık İş Oranı(13)	
	Türkiye	Diyarbakır	Türkiye	Diyarbakır
Bilgi ve İletişim	3.578	0	2.59	0
Diğer Hizmet Faaliyetleri	4.902	118	3.77	2,6
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim. Ür. ve Dağıtım	2.787	6	0.86	0,8
Eğitim	3.535	48	1.02	0,7
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	3.147	31	1.16	0,9
Gayrimenkul Faaliyetleri	5.384	5	5.67	8,2
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	12.242	24	3.67	0,9
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	3.292	81	2.75	42,4
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	6.972	17	4.18	2,2
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	5.450	39	3.60	2,3
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleri	1.126	0	0.32	0,0
Toptan ve Perakende Ticaret	24.908	307	3.80	4,4
Ulaştırma ve Depolama	12.373	71	4.21	3,4
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	11.944	152	1.48	0,5
İmalat	78.014	526	4.99	7,9
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	9.369	243	3.39	3,6
İnşaat	26.313	166	6.13	2,1
TOPLAM	215.337	1.833	3.34	2,2

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

Açık iş oranlarına dokuz ana meslek grubuna göre bakıldığında, Diyarbakır ve Türkiye geneli için en fazla açık işin sanatkârlar ve ilgili işler grubunda olduğu, ardından da teknisyenler ve teknikerler meslek grubunun geldiği görülmektedir.

Grafik 33. 9 Ana Meslek Grubunda Açık İş Oranları (%)

Kaynak: Diyarbakir ve Türkiye İPA 2012

Araştırma kapsamında toplanan açık işlerin mesleklere göre sıralaması yapıldığında Diyarbakir 'da güvenlik görevlisi, Türkiye'de ise beden işçisi (genel) ilk sırada yer almıştır. Bu sırayı Türkiye'de makineci (dikiş) ve inşaat elemanları kalıpcısı izlerken Diyarbakir 'da pazarlamacı ve satış temsilcisi ve mermer ocakçısı izlemektedir.

Tablo 32. Meslek Bazında Açık İş Sıralaması, İlk 10 Meslek

Türkiye	Diyarbakir
Beden İşçisi (Genel)	Güvenlik Görevlisi
Makineci (Dikiş)	Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)
İnşaat Elemanları Kalıpcısı (Elle)	Mermer Ocakçısı
Güvenlik Görevlisi	Hemşire
Soğuk Demirci	Mermer İşçisi
Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)
Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim
Temizlik Görevlisi	Beden İşçisi (Temizlik)
Madenci (Genel)	Elektrikçi (Diğer)
Mermer İşçisi	Beden İşçisi (Genel)

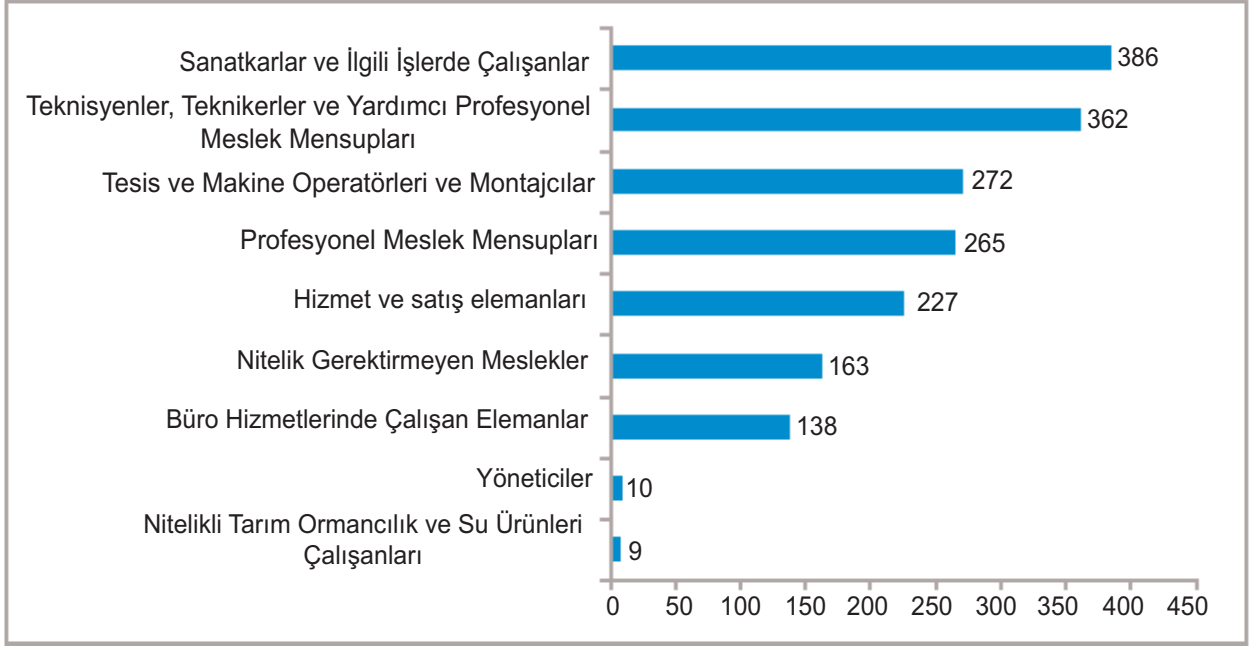
Kaynak: Diyarbakir ve Türkiye İPA 2012

Diyarbakir İPA sonuçlarına göre, ana mesleklerde açık iş sayılarına bakıldığında, ilk sırada 386 kişilik ihtiyaçla sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar gelmektedir. İkinci sırada 362 kişiyle teknisyenler, tekniker ve yardımcı profesyonel meslek mensupları, üçüncü sırada ise tesis ve makine operatörleri ve

montajcılar bulunmaktadır.

Türkiye genelinde ise ihtiyaç duyulan ve temininde güçlük çekilen meslek grupları çoktan aza doğru tesis ve makine operatörleri ve montajcılar (56.393), sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar (53.384) ve hizmet ve satış elemanlarıdır (48.288). Diyarbakır İPA sonuçlarına göre, nitelik gerektirmeyen ana meslekler çalışanlar açısından ağırlıkta iken, ihtiyaç duyulan kişi sayılarına göre 6.sırada yer almaktadır. Bunun nedeni, işverenlerin nitelik gerektirmeyen mesleğe sahip çalışanları işgücü piyasasında kolaylıkla bulabilmesi, diğerlerini daha zor temin edebilmesi olabilir.

Grafik 34. Ana Mesleklerde İhtiyaç Duyulan Kişi Sayısı

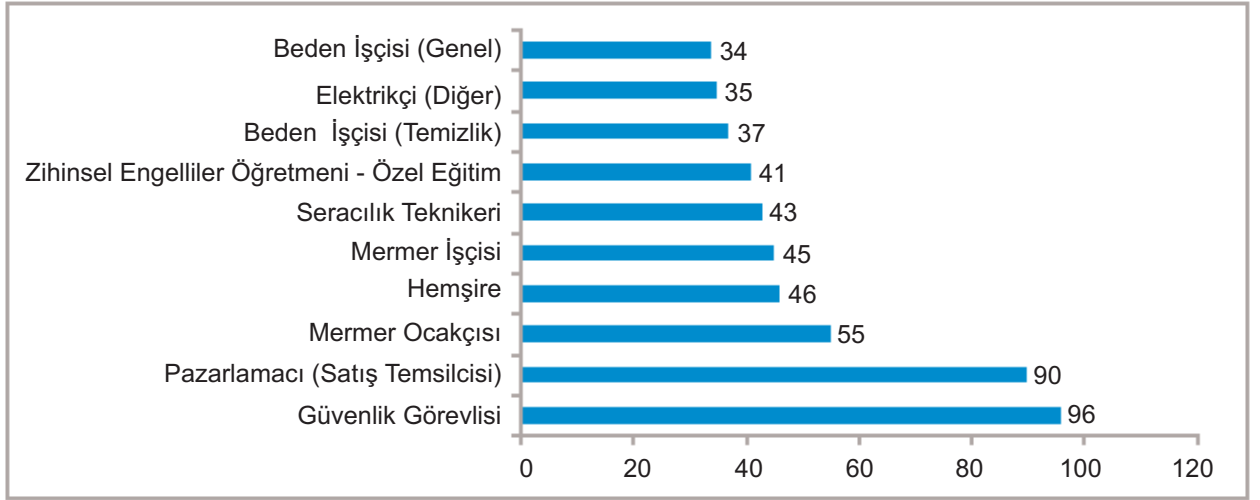

Kaynak: Diyarbakır İPA 2012

Diyarbakır ilinde en fazla talep edilen meslekler güvenlik görevlisi, pazarlamacı (satış temsilcisi) mermer ocakçısı, hemşire, mermer işçisi, seracılık teknikeri, zihinsel engelliler öğretmeni-özel eğitim ve beden işçisi (temizlik), elektirkçi(diğer) ve beden işçisi (genel)'dir. Burada dikkat çeken beden işçisi (genel) meslek grubunun büyük bir çoğunluğunun belirli bir meslek tanımına girmeyen, işverenin tanımlamakta sıkıntı çektiği nitelik gerektirmeyen ve düşük ücretli istihdam edilen meslek olabileceği düşünülmektedir.

Türkiye genelinde elde edilen sonuçlar ise Diyarbakır 'dakinden biraz daha farklı bir tablo ortaya çıkarmaktadır. İşverenler tarafından en fazla talep edilen meslekler sırasıyla, satış elemanı, beden işçisi (genel), konfeksiyon işçisi, elektrik ve elektronik teknikeri ve servis garsonudur.

Grafik 35. En Fazla Talep Olan İlk 10 Meslek ve İstenilen Eleman Sayıları

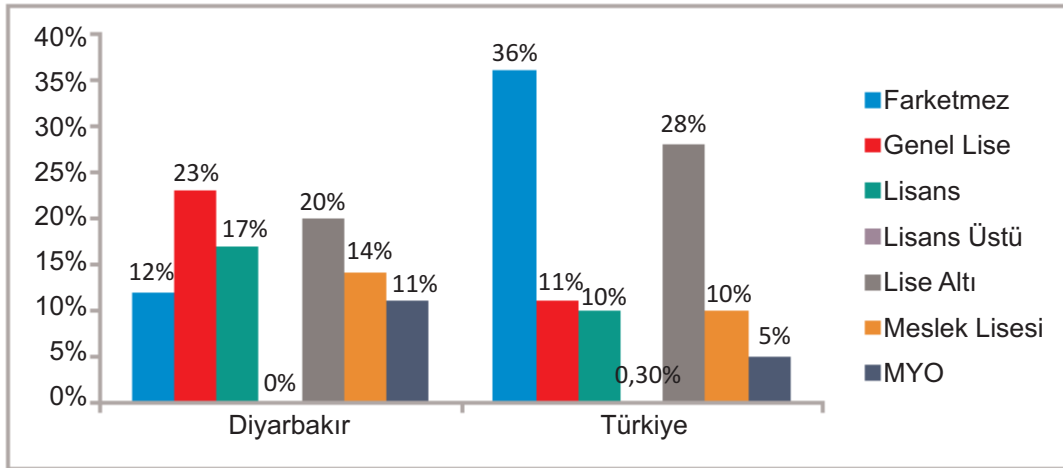

Kaynak: Diyarbakir İPA 2012

Meslek ayrımı yapılmadan işverenlerce genel olarak talep edilen eğitim düzeyleri incelendiğinde ise Türkiye ve Diyarbakir arasında küçük farklılıklar bulunmaktadır. Eğitim düzeyinde belirli düzey isteği bulunmayanların (fark etmez) oranı Türkiye için % 36 iken Diyarbakir için % 12'dir. Lisan mezunu bireylere olan talep ise Türkiye (%10) ve Diyarbakir (%14) için aynı oranlar civarındadır. Aynı şekilde meslek lisesi mezunlarına hem Türkiye'de hem de Diyarbakir 'da olan talepte yaklaşık % 11-12 civarındadır.

Önemli bir farklılık lise altı eğitim düzeyindedir. Diyarbakir 'da lise altı eğitim seviyesine olan talep % 16,8 iken Türkiye'de ki durum biraz daha farklı ve % 27,7 seviyesindedir.

Grafik 36. Talep Edilen Eğitim Düzeyi, Türkiye ve Diyarbakir

Kaynak: Diyarbakir ve Türkiye İPA 2012

Diyarbakir için, eğitim düzeylerine göre en çok talep edilen meslekler sıralaması yapıldığında, elektrikçi(diğer), seracılık teknikeri, şoför-yük taşıma, metal mamuller montaj işçisi, alçı dekorasyoncu (kartonpiyer)'de belirli bir eğitim düzeyi aranmamakta olduğu görülmektedir.

Türkiye geneli için, beden işçisi (genel), makineci (dikiş), güvenlik görevlisi, servis garsonu ve aşçı için belirli bir eğitim düzeyi aranmamaktadır. Bununla beraber, beden işçisi (genel), makineci (dikiş), güvenlik görevlisi, temizlik görevlisi ve madenci (genel) mesleklerinde de lise altı eğitim işverenler ta-

rafından yeterli görülmektedir.

Tablo 33. En Çok Talep Edilen İlk 10 Meslekte Talep Edilen Eğitim Düzeyleri

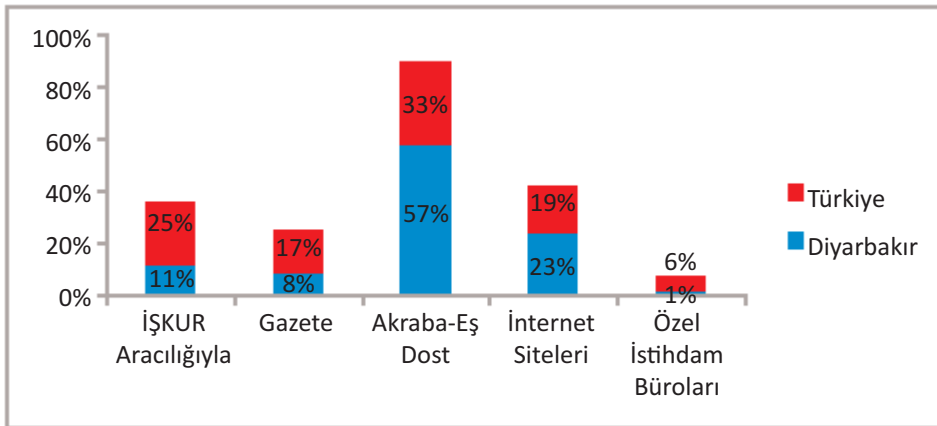
Diyarbakır		Türkiye Geneli	
Meslek	Eğitim Düzeyi	Meslek	Eğitim Düzeyi
Güvenlik Görevlisi	Lise	Beden İşçisi (Genel)	Farketmez
Pazarlamacı	Lise	Makineci (Dikiş)	Farketmez
Mermer Ocakçısı	Lise Altı	İnşaat Elemanları Kalıpcısı (Elle)	Farketmez
Hemşire	MYO	Güvenlik Görevlisi	Lise Altı
Mermer İşçisi	MYO	Soğuk Demirci	Farketmez
Seracılık	Farketmez	Garson (Servis Elemanı)	Lise Altı
Zihinsel Engelliler Öğretmeni	Lisans	Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	MYO-Lise
Beden İşçisi (Temizlik)	Lise Altı	Temizlik Görevlisi	Lise Altı
Elektrikçi (diğer)	Farketmez	Madenci (Genel)	Meslek Lisesi
Beden İşçisi (genel)	Lise	Mermer İşçisi	Farketmez

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

Açık İşlerin Karşılama Yolları

Araştırma kapsamında işverenler ile yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bilgilerden birisi de açık işlerin temin edilme kanallarıdır. Buna göre, Diyarbakır 'da eleman temini için işverenlerin % 11'i İŞKUR, %57'si akraba eş dost, %8'i gazete, %23 'ü internet siteleri ve sadece %1'i özel istihdam bürolarını tercih etmektedir. Türkiye genelinde ise işverenlerin %33'ü akraba eş dost, %25'i İŞKUR, %19'u internet siteleri, %17'si gazete ve % 6'sı sözlü istihdam büroları vasıtasıyla eleman açıklarını kapatmaktadır.

Grafik 37. Açık İş Arama Kanalları, Türkiye ve Diyarbakır

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

4.4 Temininde güçlük çekilen meslekler

İşgücü Piyasası Talep Araştırmasında Diyarbakır’da en çok imalat sektöründe eleman temininde güçlük çekildiği, bunu Toptan Ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı ile İnşaat sektörleri izlemektedir. Bu üç sektörün ortak özelliği ise 10-49 aralığında işçi çalıştıran işyerlerinin diğer aralıklara göre istediği özellikte ki işçiyi bulmakta daha çok zorlandığı görülecektir.

Tablo 34. Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Sektör	1-9 Aralığı	10-49 Aralığı	50+Aralığı	Toplam
Bilgi ve İletişim	5	7	0	13
Diğer Hizmet Faaliyetleri	52	93	25	171
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtım	0	2	7	9
Eğitim	0	142	34	176
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	18	64	0	83
Gayrimenkul Faaliyetleri	0	0	3	3
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	14	123	2	139
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor	26	55	0	81
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	2	16	69	87
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	25	35	0	61
Toptan Ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı	54	422	107	584
Ulaştırma Ve Depolama	18	119	79	216
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	11	8	121	140
İmalat	32	529	121	681
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	17	317	55	390
İnşaat	61	299	61	421
Genel Toplam:	335	2.231	684	3.255

Kaynak: Diyarbakır İPA 2012

İşgücü Piyasası Talep Araştırmasında Diyarbakır’da Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda eleman temininde güçlük çekildiği, bunu Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcıları ve Profesyonel Meslek Mensupları izlemektedir.

Tablo 35. Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

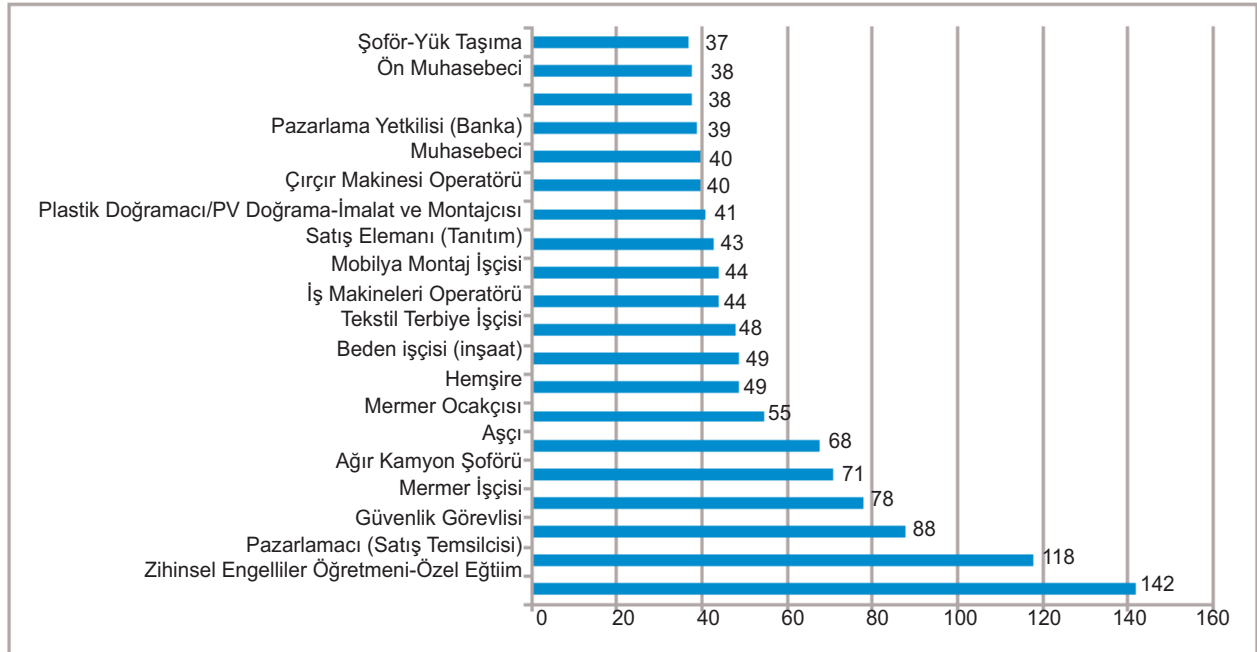
Meslek Grup	1-9 Aralığı	10-49 Aralığı	50+ Aralığı	Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	14	166	27	207
Hizmet Ve Satış Elemanları	30	235	145	410
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	20	164	13	197
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	0	4	0	4
Profesyonel Meslek Mensupları	28	436	108	572
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	94	406	174	674
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	122	338	85	546
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	28	466	131	625
Yöneticiler	2	17	2	20
Genel Toplam:	335	2.231	684	3.255

Kaynak: Diyarbakır İPA 2012

Diyarbakır İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında 10.09.2012-31.10.2012 referans tarihler arasında işverenlerin bulmakta güçlük çektiği veya kolaylıkla temin edemediği meslekler de tespit edilmeye çalışılmıştır. Diyarbakır ilinde temininde güçlük çekilen meslekler zihinsel engelliler öğretmeni-özel eğitim, pazarlamacı (satış temsilcisi), güvenlik görevlisi, mermer işçisi, ve ağır kamyon şoförü şeklinde sıralanmaktadır.

Bu mesleklerden zihinsel engelliler öğretmeni yeterli mezun olmadığından, satış elemanı mesleğinde eleman temininde güçlük yaşanmasının temel nedeni ise işverenlerin talep ettiği beceri ve nitelik ile iş tecrübesi konusunda işe başvuranların yetersiz kalmasıdır.

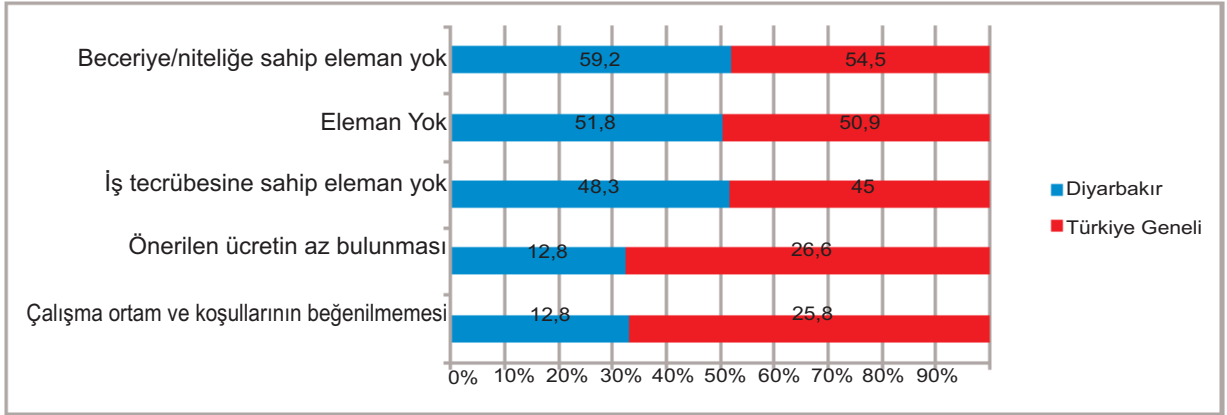
Grafik 38. Temininde En Fazla Güçlük Çekilen Meslekler ve Eleman Sayıları

Kaynak: Diyarbakır İPA 2012

İşverenlerin eleman temininde güçlük çekme nedenleri de değerlendirilmiştir. Yeterli beceri ve nitelikte eleman olmaması aranılan alanda ve meslekte eleman olmaması, çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi, önerilen ücretin az bulunması ve yeterli iş tecrübesine sahip eleman olmaması nedenlerinin dağılımı Diyarbakır ve Türkiye geneli için benzerlik göstermektedir. Buna göre Türkiye genelinde olduğu gibi Diyarbakır'da da işverenler eleman temininde güçlük çekmede en önemli nedenlerini gerekli beceriye/niteliğe sahip eleman olmaması, meslekte çalışacak eleman olmaması ve iş tecrübesine sahip eleman bulunmaması olarak sıralandırmışlardır. En önemli fark önerilen ücretler ile ilgilidir. Türkiye genelinde eleman temininde güçlük çekilmesinin nedeni %26,6 ile önerilen ücretin az bulunması iken bu oran Diyarbakır'da sadece %12,8'dir. Benzer şekilde farklılık ise çalışma koşullarıyla ilgilidir. Diyarbakır'da çalışma koşullarının yetersiz olduğunun düşünülmesi %12,8 iken bu oran Türkiye genelinde %25,8'dir⁹.

Grafik 39. Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri, Türkiye ve Diyarbakır

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

Türkiye genelinde işveren tarafından sağlanan bildirimler neticesinde temininde güçlük çekilen meslekler ile beraber nedenleri de incelenmiştir. Buna göre, beden işçilerinin önerilen ücreti az bulması ve sunulan çalışma ortamından memnun olmaması bu mesleğin temininde önemli rol oynamaktadır. Makineci (dikiş), güvenlik görevlisi, pazarlamacı (satış temsilcisi), aşçı ve bilgisayar yazılım teknisyerleri için ise yeterli beceri ve iş tecrübesine sahip adayların eksikliği bu alanda faaliyet gösteren işletmelerden geri alınan önemli bildirimler arasında yer almaktadır.

Talep araştırmasında eleman bulamama nedenlerine baktığımızda muhasebeci, ağır kamyon şoförü, cnc tezgah operatörü, pazarlama(satış temsilcisi) ve aşçı meslekleri eleman bulamama nedenleri açısından birbirine benzerlik göstermektedirler. Yeterli iş tecrübesine sahip olmama nedenleri bu mesleklerde öne çıkan nedenleridir. Satış elemanları ve beden işçileri eleman bulamama nedenleri açısından birbirine yakın meslekler olarak göze çarpmaktadır. Satış elemanları ve beden işçileri genellikle çalışma ortamları ve koşulları ve beceriye/niteliğe sahip olmama nedenleri yüzünden bulunamamaktadır. İş makineleri operatörü, pazarlamacı ve servis garsonları eleman bulamama nedenleri açısından birbirine oldukça benzerdir. Bu grupta iş tecrübesine sahip olmama beceriye/niteliğe sahip olmama nedenleri ön plandadır. Bunların yanı sıra zihinsel engelliler öğretmen, ebe, hemşire, fizyoterapist ve seracılık teknikeri temin edilememe nedeni bu meslekte personelin yeteri kadar olmamasından kaynaklanmaktadır.

Temininde güçlük çekilen eleman sayılarının sektöre göre dağılımına bakıldığında ise Diyarbakır için eleman temininde en fazla güçlük çekilen ilk üç sektör sırasıyla imalat, toptan perakende ticaret ve motorlu taşıtlar bakım ve onarımı ile inşaat sektörüdür. Bu ilk üç sektörün eleman ihtiyacı sayısı toplam ta-

⁹ Teminde güçlük çekme nedeni olarak birden fazla neden gösterilebileceği için toplamı %100'ü geçmektedir

lebin % 51,8'dir.

Sektörlerin sıralaması Türkiye geneli için ise imalat, toptan perakende ticaret ve motorlu taşıtlar bakım ve onarımı ve konaklama yiyecek içecek sektörüdür. Bu sektörler güçlük çekilen toplam eleman sayısının % 58'ini oluşturmaktadır.

4.5 2012 Yılında İşe Giriş-Çıkışlar

2012 yılında işyerlerinde sektörler ve işyeri büyüklüklerine göre eleman alımı ve eleman çıkma/çıkarılma durumu değerlendirildiğinde, Diyarbakır 'da işten çıkartılan toplam 12.437 kişiye karşılık toplam 17.222 kişinin işe alındığı görülmekte iken Türkiye için bu rakamlar 1.409.278 kişinin işten çıkarılmasına karşılık 1.766.399 kişinin işe alındığını göstermektedir. Diğer ifadeyle, Diyarbakır için net çalışan artışı 4.785 kişi iken Türkiye için 357.121 kişi olarak ortaya çıkmaktadır

Diyarbakır için alınan eleman sayısı ve işten çıkartılan eleman sayılarının arasındaki fark alındıktan sonra hangi sektörün daha fazla istihdam artışına sahip olduğunu görmek amacıyla oluşturulan tabloda toplam artışın %48,4'ünü oluşturan idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörünün ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Bunu %26,9'la inşaat sektörü takip etmekte, üçüncü sırada ise eğitim sektörü gelirken ilk üç sektör toplam istihdam artışının %82,7 'sini içermektedir. İşten çıkışın, işe alımdan daha fazla olduğu, yani istihdamın azaldığı iki sektör vardır. Bunlar, diğer hizmet faaliyetleri ile konaklama ve yiyecek hizmeti sektörleridir.

Türkiye genelinde 2012 yılında en fazla net istihdam artışı olan ilk üç sektör sırasıyla idari ve destek hizmetleri, imalat ve konaklama ve yiyecek hizmetleri sektörüdür. Bu ilk üç sektörün toplam istihdam artışının %56 'sını oluşturduğu anlaşılmaktadır.

4.6 Gelecek Dönem İstihdam Beklentisi

Türkiye genelinde yürütülen araştırma kapsamında işverenlerin gelecek dönemler için eleman sayısındaki artış ya da azalışları hakkında görüşleri alınarak bir takım sayısal verilere dönüştürülmüştür. Elde edilen veriler neticesinde Türkiye için 31 Aralık 2012 itibariyle işyerlerinin beklediği istihdam artışı 235.319 iken Diyarbakır için bu değer 848 kişidir.

Diyarbakır 'da toplam istihdam artışının %35,4' ü 1-9 çalışana sahip işyerlerinde, %134,4'i ise 10-49 çalışana sahip işyerlerinde olması beklenirken, istihdam azalışı beklenen çalışan aralığı ise 50 ve üstü çalışana sahip işyerlerinde %69,8 beklenmektedir. İlimizde 50 ve üstü çalışanı olan işletmelerde istihdamda düşüş gözlenmektedir.

Türkiye genelinde toplam istihdam artışının % 9,7'si 1-9, %42'si 10-49 aralığında ve %48,3'ü ise 50 ve üstü çalışana sahip işyerlerindedir.

31 Aralık 2012 tarihli toplam istihdam artışı beklentisinde Diyarbakır için 267 kişi ile toptan ve perakende ticaret motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, Türkiye için 65.279 kişi ile imalat sektörü almaktadır. İnsan sağlığı ve sosyal hizmetler sektörü 241 kişi ile Diyarbakır 'da ikinci sırada yer alırken Türkiye'de 41.658 kişi ile idari ve destek hizmetleri sektörü ikinci sıradadadır. Üçüncü sırada inşaat sektörü 180 kişi ile Diyarbakır için, toptan ve perakende ticaret sektörü ise 28.339 kişi ile Türkiye için yer almaktadır.

Beklenen artış miktarının sıfır olduğu üç sektör ise elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörüdür. İşyeri büyüklüklerine göre bakıldığında, en fazla istihdam artışının beklendiği işyerleri 10-49 aralığında çalışana sahip işyerleri grubudur.

31 Aralık itibariyle meslekler bazında beklenen artışa bakıldığında Diyarbakır için ilk üç sırada diğer demirciler alet yapımcıları ve mekanik tezgah operatörleri, diğer marangozlar ve doğramacılar ve kalıp bağlama ve ayar işçisi yer almaktadır. Türkiye sıralaması ise temizlik görevlisi, beden işçisi (genel) ve güvenlik görevlisi şeklindedir.

Tablo 36. İstihdam Artışı Beklenen İlk 5 Meslekler- 31 Aralık 2012

Türkiye	Diyarbakır
Temizlik Görevlisi	Diğer demirciler alet yapımcıları ve mekanik tezgah operatörleri
Beden İşçisi (Genel)	Diğer marangozlar ve doğramacılar
Güvenlik Görevlisi	Kalıp bağlama ve ayar işçisi
Beden İşçisi (İnşaat)	Elektrikçi (diğer)
Makineci (Dikiş)	Fayans,seramik ve karo döşemecisi

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

30 Haziran 2013 itibariyle Diyarbakır 'daki işyerlerinin beklediği istihdam artışı 2.056 kişi iken Türkiye genelinde bu rakam 280.500'dür. Bu toplam istihdam artışının Diyarbakır için %11'i 50 ve üstü çalışana sahip işyerlerinde, %72,3'i 10-49 çalışana sahip işyerlerinde, olması beklenmekte, Türkiye için ise bu değerler %55,3 ile 50 üstü, %35,2 ile 10-49 ve %9,5 ile 1-9 arası çalışana sahip olan işletmelerden elde edilmiştir.

Toplam istihdam artışı beklentisinde ilk sırayı 31 Aralıktan farklı olarak 432 kişi imalat sektöründe beklenmekte, Türkiye'de ise (69.579) ile Diyarbakır 'da olduğu gibi imalat sektörü alırken ikinci sırada Diyarbakır için toptan ve perakende ticaret (316), Türkiye için ise idari destek ve hizmet sektörü gelmektedir. Üçüncü sırada Diyarbakır için madencilik ve taşocaklığı (297), Türkiye için ise toptan ve perakende ticaret (32.581) yer almaktadır.

Bu dönem için Diyarbakır 'da beklenen artış miktarının sıfır olduğu sektör bilgi iletişim sektörüdür.

Yukarıdaki bilgiler ışığında 31 Aralık 2012 itibariyle 50 ve üstü çalışana sahip işyerlerinde ciddi bir azalış (%69,8) olmasına karşın, 30 Haziran 2013 itibariyle aynı sektörde (%11) artış beklentisi dikkat çekmektedir. Bu durumun kamu kurumlarında ihale üzeri iş alan firmaların yıl sonu itibariyle sözleşmelerinin bitecek olması nedeniyle işçi çıkarma beklentisi içinde olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Özellikle bu firmaların çoğunluğunun idari ve destek faaliyetleri sektöründe yer aldıkları düşünüldüğünde bu dalgalanmanın normal olabileceği; ayrıca idari ve destek faaliyetleri sektörü iş yeri sayısı bakımından Diyarbakır 'da üçüncü sırada yer almaktadır.

30 Haziran'da meslekler bazında değişime bakıldığında ilk sırada Diyarbakır 'da mermer işçisi Türkiye'de ise beden işçiliği (genel) bulunmaktadır. Diyarbakır 'da ikinci sırada beden işçisi(inşaat) bulunurken Türkiye'de temizlik görevlisi bulunmaktadır. Üçüncü sırada ise beden işçisi(genel) yer alırken, Beden işçiliği (inşaat) Türkiye genelinde ise üçüncü sıradadır. Türkiye geneli sıralamadan çok farklı olarak imal işçisine Diyarbakır 'da önümüzdeki yılda talep olacağı anlaşılmaktadır. Bu durum, özellikle imalat sektöründe yeni yatırımların habercisi olabilir.

Tablo 37. İstihdam Artışı Beklenen İlk 5 Meslekler- 30 Haziran 2013

Türkiye	Diyarbakır
Beden İşçisi (Genel)	Mermer İşçisi
Temizlik Görevlisi	Beden İşçisi (İnşaat)
Beden İşçisi (İnşaat)	Beden İşçisi (Genel)
Garson (Servis Elemanı)	İmal İşçisi
Güvenlik Görevlisi	Ağır Kamyon Şoförü

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

31 Aralık 2012 itibariyle beklenen toplam istihdam azalışı sırasıyla Diyarbakır ve Türkiye için 1.963 ve 119.551 kişidir. Bu toplam istihdam düşüşünün Diyarbakır 'da %61'i 50 ve üstü çalışana sahip işyerlerinde, %37,5'i 10-49 aralığında çalışana sahip işyerlerinde olması beklenmektedir. Türkiye genelinde ise % 66,8 ile 50 ve üstü, %31,2 ile 10-49 ve %2 ile 1-9 arası istihdam sağlayan işletmelerden beklenmektedir.

Diyarbakır için toplam istihdam azalışı beklentisinde ilk sırayı 91 kişi ile madencilik ve taş ocaklığı sektörü almaktadır. Bilgi ve iletişim sektörü 72 kişi ile ikinci, idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü ise 61 kişi ile üçüncü sıradadır. Hiç azalış beklenmeyen üç sektör ise elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı; gayrimenkul faaliyetleri; kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor; sektörleridir.

Türkiye genelinde 31 Aralık tarihinde beklenen istihdam azalışı sektörler göre sıralandığında ilk sırada konaklama ve yiyecek hizmeti (21.960), ikinci sırada idari destek ve hizmet faaliyetleri (21.612) ve üçüncü sırada ise inşaat (20.668) sektörü gelmektedir.

2012 yıl sonunda istihdam azalışına ilişkin meslekler değerlendirmesi yaptığımızda Türkiye genelinde beden işçisi (genel), çöpçü ve beden işçisi (inşaat) ilk üç sırada gelmektedir. Diyarbakır beden işçisi (inşaat), mermer işçisi ve parke döşeyicisidir.

Tablo 38. İstihdam Azalışı Beklenen İlk 5 Meslekler- 31 Aralık 2012

Türkiye	Diyarbakır
Beden İşçisi (Genel)	Beden İşçisi (inşaat)
Çöpçü	Mermer İşçisi
Beden İşçisi (İnşaat)	Parke Döşeyicisi
Servis Garsonu	Filit İşçisi
Garson (Servis Elemanı)	Ağır Kamyon Şoförü

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

30 Haziran 2013 itibariyle Diyarbakır 'da beklenen toplam istihdam azalışı 2.056 iken Türkiye genelinde 50.486 kişidir. Bu toplam istihdam düşüşünün Diyarbakır 'da %72,3'ü 10-49 çalışana sahip işyerlerinde beklenmektedir. Türkiye'de ise bu oranlar 1-9 aralığında %7,3, 10-49 aralığında %52,5 ve %40,2 ile 50 ve üstü çalışana olan işletmelerdedir.

Toplam istihdam azalışı beklentisinde ilk sırada hem Diyarbakır (432 kişi) hem de Türkiye'de (10.209 kişi) imalat sektörü yer almaktadır. İkinci sıraya bakıldığında ise Diyarbakır 'da toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı (316 kişi) gelirken Türkiye'de konaklama ve yiyecek hizmeti (8.746 kişi) gelmektedir.

Diyarbakır 2013 yılı haziran ayı sonu itibariyle meslekler bazında en fazla azalma beklenen meslekler Diyarbakır için kumanyacı, parke döşeyicisi, boya-bina. Türkiye için beden işçisi (genel),kasiyer ve temizlik görevlisi ilk üç sıraya girmektedir.

Tablo 39. İstihdam Azalışı Beklenen İlk 5 Meslekler- 30 Haziran 2013

Türkiye	Diyarbakır
Beden İşçisi (Genel)	Kumanyacı
Kasiyer	Parke Döşeyicisi
Temizlik Görevlisi	Boyacı-Bina
Beden İşçisi (İnşaat)	Balyalama Pres Operatörü
Güvenlik Görevlisi	Direksiyon Eğitmeni

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

Genel olarak meslekler bazında değişim incelendiğinde, özellikle Diyarbakır için güvenlik görevlisi ve beden işçiliği (genel) mesleğinde yıl sonu hem işten çıkarılmalar hem de işe alımlar olacağı anlaşılmaktadır. Mevcut veri bu iki meslekte Diyarbakır 'da ciddi bir sirkülasyon olduğunun da bir göstergesidir. Bu durumun muhtemel sebepleri, temininde güçlük çekilme nedenleri bölümünde de detaylı ele alınmış ve özellikle beden işçiliği grubuna dahil olan bireylerin ücret ve çalışma koşullarını beğenmemesi bu mesleğin temininde en önemli faktör olarak değerlendirilmiştir.

Net İstihdam Değişim Oranı (NİDO) beklentisi istihdam artış miktarı beklentisiyle istihdam azalış miktarı beklentisinin mevcut çalışan sayısına oranını ifade etmektedir. Diyarbakır İli İşgücü Piyasası Talep Araştırması sonuçlarına göre Aralık 2012 itibarıyla net istihdam artışı beklentisi % 1,1 iken, bu beklenti Haziran 2013 itibarıyla % 2,6'ya yükselmektedir. 2012 yıl sonu itibari ile en yüksek net istihdam artışı beklentisi sektörel oranlara göre %25,5 ile kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor faaliyetleri, %8,9 ile gayrimenkul faaliyetleri ve % 4,1 ile mesleki,bilimsel ve teknik faaliyetleri sektörlerindedir. Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor faaliyetlerindeki istihdam artış beklentisi 2013 yılında da artan ivmeyle devam etmektedir. 2012 yıl sonuna göre madencilik ve taş ocaklığı sektöründe daha yüksek oranda artış beklentisi bulunmaktadır. Elektrik, gaz buhar ve iklimlendirme ürünleri dağıtımı, gayrimenkul faaliyetleri ve madencilik ve taş ocaklığı sektörlerinde büyüme ya da küçülme beklenmemektedir. 6 ay sonraki net istihdam artışı beklentisi 846 iken, bu beklenti 1 yıl sonra 2.056 kişiye yükselmektedir. En yüksek istihdam beklentisi sayısal olarak ilk 6 ay içinde sırasıyla inşaat, imalat ve toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörleri olarak sıralanırken, 1 yıl sonraki beklentide ilk altı beklenti ile aynı olmakla beraber sıralama da inşaat ve imalat sektörleri yer değiştirerek ilk sıraya imalat sektörü yerleşmiştir.

Tablo 40 .Diyarbakır İli İçin Sektörlere Göre Açık İş Sayısı, Açık İş Oranları, Yıl Sonu ve Haziran 2013 İtibariyle Net İstihdam Değişim (NİD) Oranları (%)

Sektör	Açık İş Sayısı		Açık İş Oranı		Aralık 2012 NİD Oranı		Haziran 2013 NİD Oranı	
	Türkiye	Diyarbakır	Türkiye	Diyarbakır	Türkiye	Diyarbakır	Türkiye	Diyarbakır
Bilgi ve İletişim	3.578	0	2,6	0,0	2,3	-5,1	1,4	0,0
Diğer Hizmet Faaliyetleri	4.902	118	3,8	2,6	4,5	0,9	1,7	1,9
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim. Ür. ve Dağıtım	2.787	6	0,9	0,8	1,8	0,0	0,1	0,7
Eğitim	3.535	48	1,0	0,7	1,2	0,9	0,5	3,2
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	3.147	31	1,2	0,9	0,7	0,9	0,5	1,6
Gayrimenkul Faaliyetleri	5.384	5	5,7	8,2	0,2	8,9	1,2	3,6
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	12.242	24	3,7	0,9	-4,0	-0,1	7,0	0,2
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	3.292	81	2,8	42,4	3,1	25,5	2,3	72,7
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	6.972	17	4,2	2,2	1,9	-12,0	3,4	39,1
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	5.450	39	3,6	2,3	2,4	4,1	5,2	8,0
Toptan ve Perakende Ticaret	24.908	307	3,8	4,4	3,0	4,0	4,6	4,8
Ulaştırma ve Depolama	12.373	71	4,2	3,4	1,2	1,5	7,0	2,4
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	11.944	152	1,5	0,5	2,5	-0,2	4,8	0,1
İmalat	78.014	526	5,0	7,9	3,3	1,9	4,0	7,1
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	9.369	243	3,4	3,6	1,4	3,7	1,6	3,6
İnşaat	26.313	166	6,1	2,1	0,5	2,4	5,8	1,8
TOPLAM	215.337	1.833	3,3	2,2	1,8	1,1	3,6	2,6

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

Türkiye genelinde elde edilen sonuçlara göre Aralık 2012 itibarıyla net istihdam artışı beklentisi % 1,8 iken, bu beklenti Haziran 2013 itibarıyla % 3,6'ya yükselmektedir. İki zaman aralığında artış oranına bakıldığında Türkiye'de araştırma kapsamında görüşülen işyerlerinin 2013 yılında daha fazla büyüme eğiliminde olduğu sonucuna varılmaktadır.

Türkiye 2012 yılı sonu NİDO rakamları incelendiğinde ise en fazla net istihdam artışı %4,5 ile diğer hizmet faaliyetleri sektöründe beklenirken ikinci sırada %3,2 ile imalat sektörü gelmektedir. Üçüncü sırayı da %3 ile kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor faaliyetleri almaktadır. 2013 yılı Haziran ayında net istihdam artışına dair beklentiler incelendiğinde ise sırasıyla en fazla artış % 7 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, % 6,9 ile ulaştırma ve depolama ve %5,8 ile inşaat sektöründe beklenmektedir. 2012 yıl sonunda konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe Türkiye genelinde %4'lük daralma beklenmekte iken 2013 yılında %7'lik büyüme beklenmektedir (Tablo).

Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor faaliyetleri sektörü Türkiye genelinin oldukça üzerinde bir büyüme potansiyeline sahip olup bu farklılık Diyarbakır 'da bu sektöre yapılacak olası yatırımların habercisi olabilir.

4. SONUÇ

Diyarbakır İşgücü Piyasası Analizi raporunun, 10 Eylül-31 Ekim 2012 tarihleri arasında Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen Talep Araştırması çerçevesinde öne çıkan amaçlarından bir tanesi en genel anlamıyla aktif işgücü politikalarının tümüne veri sağlamaktır. Diğer amaç ise işgücü piyasasında özellikle talep açısından ihtiyaç duyulan işgücünün eğitim ve becerilerini tespit etmek, işgücü arzı ve talebi arasındaki dengesizliğin giderilmesine yönelik politika ve önerilerin geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Dolayısıyla bu raporun bulguları raporun veri sağlama kapasitesi ve ihtiyaçların tespitine yönelik katkı ve öneriler açısından değerlendirilebilir.

Talep Araştırması, Diyarbakır ilinde istihdam ve işsizlik sorunlarının çözümüne yönelik işgücü yapısı ve sektörler bazında personel, eğitim, nitelik gibi ihtiyaçların belirlenmesine yönelik veri ve bilgi derlenmesini kolaylaştırıcı bir çalışma olmuştur. Özellikle il bazında işgücü piyasasına ilişkin verilerin az olması, Talep Araştırması'nın katkılarını daha kıymetli hale getirmektedir. Ancak bu rapor çerçevesinde veri derleme ve değerlendirme anlamında yaşanan bazı sıkıntılar vardır. Bu sıkıntıların büyük çoğunluğu, özellikle işgücü piyasasına arz yönünden bakarken kullanılabilecek verilerin il özelinde değil, TRC2 bölgesi genelinde mevcut olmasıdır. Veri anlamında ikinci bir kısıtlılık ise işgücü talebi araştırmasının sadece 10 ve fazla çalışanı olan işyerlerine odaklanmasıdır. Bu anlamda iki tespit yapılabilir. Birincisi 1-9 kişi büyüklüğüne düşmüş işyerlerinin azımsanamayacak kadar çok olmasıdır. Dolayısıyla Talep Araştırması sonucunda yapılan analiz ve veri gruplamaları, 1-9 kişi çalıştıran sadece bazı işyerlerini kapsamıştır. İkinci tespit ise araştırmaya çerçevesinde görüşülen işyerlerinin toplam istihdam anlamında Diyarbakır özelinde beyan edilen sadece 80.165 çalışanı kapsıyor olmasıdır. 2011 yılı itibarıyla Diyarbakır ilinde çalışma yaşı nüfusun (15-64 yaş) yaklaşık 940.000 olduğu, bu nüfusun da 2010 yılı itibarıyla %31,8'sinin işgücüne katıldığı düşünüldüğünde araştırmanın kapsamı hayli daralmış olmaktadır. Buna tarım sektörü, kayıtdışı sektör ve kamu sektörünün payları da eklendiğinde elde edilen verilerin sadece kısıtlı sayıda işyeri ve çalışan açısından geçerli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Yine de bu raporun sonuçlarına bu kısıtlılıklar göz önünde tutularak bakıldığında mevcut veriler ışığında bir takım değerlendirmeler ve öneriler yapmak mümkündür.

Bu raporda sunulan veri ve analizin değerlendirmesi sorun alanlarının, ihtiyaçların ve işgücü gelişimi açısından hedef kitlenin tespiti olarak üç grupta ele alınabilir. Aşağıda yapılan değerlendirme bu üç grubu birbiriyle ilişkili bir şekilde sunmaktadır.

TRC2 bölgesinde iktisadi faaliyet ve istihdam %53,3 hizmetler sektöründe yoğunlaşmakta, buna paralel olarak en fazla Gayri Safi Katma Değer yine hizmetler sektöründe üretilmektedir. TRC2 bölgesinde

kişi başı Gayri Safi Katma Değer, istihdam ve işgücüne katılım Türkiye’den daha düşüktür. Bu durum toplam nüfusa oranla özellikle 0-14 yaş aralığı nüfusun çok yüksek olması ve çalışabilir nüfusun niteliksiz olması etkilidir.

Diyarbakır ’da çalışma yaşı kapsamındaki nüfus Türkiye genelinden daha düşük eğitilmiştir. Buna ek olarak Diyarbakır ilinde çalışma yaşı kapsamındaki kadın nüfus, erkek nüfustan daha az eğitilmiştir. TRC2 bölgesinde özellikle kadınlar işgücü piyasası dışındadır %71, bu oran erkekler için %29’dur. Ayrıca işsizlik oranlarına bakıldığında, TRC2 bölgesinde işsizliğin %8,4 oranıyla Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. işsizliğin en yüksek olduğu yaş grubunun hem kadınlar hem erkekler için 20-24 yaş grubu olduğu, bunu 25-34 yaş grubunun izlediği gözlenmektedir. TRC2 bölgesinde eğitim yükseldikçe işgücüne katılım da yükselmektedir. Bu veriler kadınların ve gençlerin işgücüne katılım oranının ve istihdam olanaklarının artması, işsizlik oranlarının ise azalması için kadınlara ve gençlere önem verilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla düzenlenecek olan işgücü yetiştirme faaliyetlerinin öncelikli hedef kitlesi kadınlar ve gençler başta olmak üzere işsizler, diğer bir hedef kitlesi ise işgücü dışında kalan nüfus olmalıdır.

İşgücü arzının eğitim durumu açısından bir diğer önemli tespit, son yıllar için bakıldığında ilköğretimden mezun olan öğrenci sayısı ile izleyen dönemde genel ortaöğretim ile mesleki ve teknik ortaöğretime kayıt olan öğrenci sayısı arasında 894 öğrencilik bir fark olduğudur. İlköğretim mezunlarının %2,7’sine tekabül eden bu kesimin kısmi oranlarda örgün öğretime devam etmediği, açık öğretim kapsamına geçtiği ya da göç yoluyla ilden ayrıldığı düşünülebilir. Bu durumda ilköğretimden sonra öğrenim hayatına son veren kesimin de işgücüne katılabilmesi ve istihdam olanaklarından yararlanabilmesi için verilecek işgücü yetiştirme eğitimlerinden faydalanması gerekmektedir. İşgücünün eğitim durumu anlamında bir diğer nokta ise Diyarbakır ilinde yeni öğrenci kayıtlarının meslek ve teknik ortaöğretim lehine artışta olduğudur. Bu durum talep açısından daha fazla nitelikli işgücü yetişmesi anlamına gelmektedir.

Arz ve talep eşleştirmeleri düşünüldüğünde, 2012 yılı itibarıyla Diyarbakır ili özel sektöre ait alınan 2.019 açık işe başvuru yapan sayısı 5.230 kişidir. Yapılan başvurulardan işe yerleştirilmiş olanların sayısı ise başvuranların yaklaşık beşte birine tekabül eden 1.032 kişidir. Ayrıca TRC2 bölgesi genelinde işsizliğin en yüksek olduğu yaş grubunun da 15-24 yaş grubu olduğu ve işe başvuruların çok büyük oranda ilköğretim ve ortaokul mezunları tarafından yapıldığı gözlenmektedir. Bu veriler ışığında Diyarbakır ili özelinde bu yaş grubu işgücünün eğitilmesi ihtiyacı olduğunu söylemek mümkündür. Bu anlamda düzenlenecek eğitimlerin hedef kitlelerinden ağırlıklı kısmının 15-24 yaş aralığındaki işgücü olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Yine arz ve talep eşleştirmeleri anlamında, yapılan eşleştirmeler sonucunda gönderilen kişilerin işveren tarafından kabul edilmemesi durumunda kabul edilmeme sebeplerinin neler olduğu bilinmemektedir. İleride daha iyi işe yerleştirmeler yapılabilmesini sağlamak açısından işverenlerin gönderilen kişileri kabul etmeme sebeplerinin araştırılmasında yarar vardır.

İşgücü talebi açısından bakıldığında Diyarbakır ili özelinde idari ve destek hizmetleri, imalat, toptan ve perakende ticaret ile inşaat sektörlerinin hem işyeri sayısı, hem çalışan dağılımı, hem açık iş, hem işe giriş-çıkışlar, hem de gelecekte istihdam artışı anlamında ağırlıklı bir yere sahip olduğu açıkça görülmektedir. Dolayısıyla düzenlenecek olan işgücü yetiştirme faaliyetlerinin kısa vadede bu sektörlerin ihtiyaçlarına yönelmesi olumlu sonuçlar yaratabilir.

İşgücü piyasası analizlerinde temel göstergelerden birisi olan açık iş oranı toplam açık iş sayısının yanı sıra sektörlerin istihdam büyüklüklerini de dikkate almaktadır. Açık iş oranı yüksek olan sektörlerin ağırlıklı sektörlerle ek olarak büyüme potansiyeli taşıdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu anlamda Diyarbakır ilinde bu potansiyeli yansıtan sektör kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor faaliyetleri görülmektedir. Ayrıca hem kısa ve hem orta vadede net istihdam artış oranı beklentisi en yüksek olan sektör kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor faaliyetleridir. Bunun yanı sıra orta vadede madencilik ve ta-

şocaklığı sektörün net istihdam artış oranı beklentisi yüksek olan sektörlerden biridir. Dolayısıyla düzenlenecek olan işgücü yetiştirme programlarının özellikle de orta vadede (1 yıl) bu sektörlerin ihtiyaçlarına yönelik olması işgücü arzı ve talebi eşleştirmeleri açısından olumlu sonuçlar verebilir.

Meslek olarak açık işlere bakıldığında Diyarbakır ilinde işgücü talebinin sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar 386; teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları 362, tesis ve makine operatörleri ve montajcılar 272 mesleklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Dolayısıyla düzenlenecek işgücü yetiştirme faaliyetlerinin bu mesleklere hitap etmesi gerektiği düşünülmektedir.

Son olarak ise dikkat edilmesi gereken önemli bir unsur, araştırma kapsamında Diyarbakır ili işgücü piyasasına meslek grupları açısından bakıldığında en fazla çalışan sayısının hem kadınlar, hem de erkekler için nitelik gerektirmeyen işlerde yoğunlaştığıdır. Bu kategori meslek olarak açık işlere bakıldığında da 163 kişilik açık işle altıncı sırada gelmektedir. Ayrıca temininde güçlük çekilen mesleklerde de zihinsel engelliler öğretmeni-özel eğitim, pazarlamacı, güvenlik görevlisi, mermer işçisi ve ağır kamyon şoförü meslekleri gibi zor çalışma koşullarıyla bilinen meslekler öne çıkmaktadır. Bu durumda Diyarbakır ilinde işgücü talebi açısından, aslında eğitim aranmayan mesleklerin veya işgücünün düşük düzey eğitimli olmasının işverenler için yeterli olacağı sonucuna varılabilir. Ancak bu araştırma ve analiz çerçevesinde ücret ve çalışma koşulları gibi işgücü piyasası bileşenleri değerlendirilmeye alınmadığı için, bu tespitin işgücü arz ve talebi arasında var olan dengesizlikleri gidermekte işlevsel olacağı düşünülmektedir.

İşverenlerin gelecek ile ilgili olumlu beklentileri işgücü piyasasında talep yaratacaktır. Bu işgücü talebiyle arzı eşleştirerek Diyarbakır 'da istihdamı artırmak üzere aşağıdaki öneriler değerlendirilmelidir:

- İŞKUR'un işsiz kayıtlarında sayısal olarak işgücü piyasasında mevcut talebin çok üstünde olan işsizlere yönelik, onları istihdama dahil edecek şekilde kurslar düzenlenmelidir
- İşverenlerin nitelik gerektiren mesleklerde eleman talebine karşılık, sistemde kayıtlı iş arayanlara niteliklerini geliştirmek üzere eğitimler vererek, bu kayıtlı işgücünü işverene sunmak üzere işyeri ziyaretleri fazlaletirilebilir.
- TRC2 bölgesinde belli bir ağırlığı olan tarım sektöründe meydana gelecek olası daralma tarımdan ayrılan kesimin kente göç etmesine neden olabilir. Bu nedenle, tarım sektöründen ayrılan kişiler ve özellikle kadınlar göz önüne alınarak bu bireylerin istihdamını sağlayacak eğitim faaliyetleri düzenlenmesi de gerekmektedir.
- İşgücü piyasasında kadınlar ve gençlerin istihdama katılım oranlarını yükseltmek amacıyla hedef kitlesi gençler ve kadınlar olan eğitim programları düzenlenmelidir.
- Dezavantajlı grubun işgücüne katılımını ve istihdamını artırmak için kontejanları dolduramayan işverenler ile işbirliği yapılarak uygun mesleki eğitim programları hazırlanmalıdır.
- Mesleki eğitim programları çerçevesinde, örgün öğretimden ayrılan genç nüfusu ve açık iş taleplerini birlikte değerlendirerek, işgücü piyasasına dahil edecek şekilde eğitim başlıkları belirlenmelidir.
- Kadınların istihdama katılımını artırmak amacıyla aktif işgücü piyasası politikaları kapsamında gerektiği takdirde mesleki eğitim kurslarına katılımı artıracak teşvik politikaları uygulanmalıdır.
- Özellikle imalat, madencilik ve taşocaklığı ile kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektöründe beklenen istihdam artışına yönelik bu sektörde faaliyet gösteren işyerleri ile yakın ilişki kurularak oluşması beklenen eleman ihtiyacını gidermek üzere eğitimler ve araştırmalar yapılmalıdır.
- Özellikle Diyarbakır ilimizde temininde güçlük çekilen mesleklerde temininde güçlük çekilme sebeplerinin başında bu mesleklerdeki kişilerin yeterli iş tecrübesi ve gerekli bilgi beceri yetersizliği öne çıkmaktadır. Bu paralelde hem kişisel gönderme kolaylığı hemde bu yönde pratik çözüm olması açısından "işbaşı" (staj) programlarına ağırlık verilmelidir.

Diyarbakır 'daki işgücü talebini kurum vasıtasıyla karşılayabilmek için Diyarbakır İŞKUR İl Müdürlüğü:

- İşe yerleştirme olanaklarını kamuyla paylaşmalı
- Düzenli periyodlarla işe yerleştirmelere ve eğitim faaliyetlerine ilişkin istatistikleri kamuoyuna duyurmalı
- Kurum veritabanında yüksek nitelikli iş arayanların oranını arttırmalı

KAYNAKÇA

1. TÜİK İşgücü Anketi Dinamik Veri Tabanı
2. DPT (2007) Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) İşgücü Piyasası, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
3. KARACADAĞ Kalkınma Ajansı,İstihdam ve İşgücü Piyasası Raporu (2012) TRC2 Bölgesi Dİ-YARBAKIR .
4. TÜİK (2011) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2011, Türkiye İstatistik Kurumu,
5. Türkiye İş Kurumu, 2011 İstatistik Yıllığı.
6. TÜİK Seçilmiş Göstegelerle Diyarbakır 2011, Türkiye İstatistik Kurumu yayınları,Ekim 2012, ANKARA

**Ek 1-
İl İşgücü Piyasası
Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu**

DiYarbakır İli İşgücü Piyasası Talep Araştırması
(İŞYERİ BİLGİ FORMU)
Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik işgücü yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçları belirlenmesine yönelik bilgi

Bilgi verme ve gizlilik

Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel

Kapsam

Bu araştırma, ilinizdeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden tüm İşyerlerini kapsamaktadır.

Bilgi formunun, İşyeri sahibi veya ortakları, müdür bulunan İşyerlerinde İnsan Kaynakları, Personel, İşletme veya Muhasebe Müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir.

Yukandaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

Örnek No: :

İşyerinin Yasal Ünvanı :

İşyerinin Tabela Ünvanı :

ADRES BİLGİLERİ
İL :

İLÇE :

KÖY :

MAHALLE :

CADDE/SOKAK :

DIŞ KAPI NO :

İÇ KAPI NO :

TELEFON/FAKS/e-MAİL :

Formu Cevaplayan İşyeri Yetkilisinin
Adı ve Soyadı : **Unvanı** :

Tarih : **Telefonu** :

E-posta : **İmzası/ Kase** :

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu çalışanlarıncı" doldurulacaktır.

BU BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KOORDİNATOR EL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ EL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR. ARZ EDERİM.

Ziyaretçi

Kontrolör

Veri Giriş Personeli
Adı ve Soyadı :

Tarih ve İmza :

BİLGİ İÇİN BAŞVURULABİLECEK ADRES TELEFON VE FAKS NUMARALARI

İL MÜDÜRLÜĞÜ	ADRES	TELEFON	FAKS	E-POSTA
..... Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü				

İŞKUR		Bölüm I - İŞYERİ FAALİYETİ		İŞKUR
1: İşyerinin ana iktisadi faaliyetini aşağıdaki listeden işaretleyiniz(*)				
01		Madencilik ve Taş ocakçılığı		
02		İmalat		
03		Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım		
04		Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri		
05		İnşaat		
06		Toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı		
07		Ulaştırma ve depolama		
08		Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri		
09		Bilgi ve iletişim		
10		Finans ve sigorta faaliyetleri		
11		Gayrimenkul faaliyetleri		
12		Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri		
13		İdari ve destek hizmet faaliyetleri		
14		Eğitim		
15		İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri		
16		Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor		
17		Diğer hizmet faaliyetleri		
(*) Sadece bir faaliyet kolu işaretlenecektir.				
2: İşyerinin iktisadi faaliyet kodu işyeri listesindeki ile			Aynı	
			Değişmiş	
3: İşyeri mevsimlik çalışıyor mu?				
			Evet	→ Soru 4'e geçiniz.
			Hayır	→ Soru 4'e geçiniz.

[illegible]

İŞKUR		Bölüm III -AÇIK İŞLER										İŞKUR						
S5: İşyerinizde şu an eleman ihtiyacı duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz?																		
S5.1: Eleman ihtiyacı duymuyoruz ☐		Soru 6.1'e geçiniz. ☐																
01	02	03	04										05	06				
Eleman İhtiyacı Duyulan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Lise altı 2. Genel lise 3. Meslek lisesi 4. Meslek yüksekokulu	Beceri İhtiyacı (*)										İhtiyaç duyduğunuz elemanı şu anda herhangi bir yolla arıyor musunuz? 1-EVET 2-HAYIR	Açık işlerinizi hangi yolla arıyorsunuz (*)				
			1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve Bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (analitik beceri) 4. Mesleğe ilişkin yeterli bilgi 5. Proje tabanlı çalışma											1. İŞKUR aracılığıyla 2. Gazete 3. Akraba-Eş Dost 4. İnternet Siteleri				
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		1	2	3	4	5
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐											☐					
	☐	☐																

 BÖLÜM IV. İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR 	
S6.1: 2012 yılı içerisinde işyerinizde eleman alımı yapıldıysa mesleklere göre belirtiniz?	
	
01	02
Eleman Alınan Meslekler	Alınan Eleman Sayısı
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
S7.1: İşyerinizde, 2012 yılı içerisinde eleman çıkma/çıkarılma durumunu mesleklere göre belirtiniz?	
	
01	02
Eleman Çıkan / Çıkarılan Meslekler	Çıkan / Çıkarılan Eleman Sayısı
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _
	_ _

SONRAKİ SAYFAYA GEÇİNİZ

[illegible]

[illegible]

 İŞKUR		BÖLÜM VII. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER					 İŞKUR	
S12.1: 2012 yılı içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?								
S12.2: Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ ☒ Ket Bitmiştir. TEŞEKKÜRLER.								
Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Teminininde güçlük çekilen eleman sayısı	Temininde Güçlük çektiğiniz mesleği şu an karşılıdınız mı? 1-EVET 2- HAYIR	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni (*)					
			1. Bu meslekte eleman bulunamaması 2. Gerekli Mesleki beceriye/nitelige sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortamı ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin					
01	02	03	1	2	3	4	5	
* Birden fazla güçlük nedeni işaretlenebilir.								
VIII.Bilgi Formu Hakkında Görüş ve Onerileriniz? (Bu kısım Ziyaretçi tarafından doldurulacaktır)								

Ek 2- Araştırma Yöntemi

İşgücü Piyasası Araştırmasında amaç, kapsam dahilindeki sektör bazında İl ve Türkiye tahmini verimdir. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak ve % 25 cevapsızlık oranı ilave edilerek 66 ilde tamsayım 15 ilde örnekleme şeklinde belirlenmiştir. Geri kalan 66 ilde ise 10+işyerlerinde tam sayım uygulanmıştır. **Diyarbakır** ili de tam sayım uygulanan illerden bir tanesidir.

Amaç: Talep araştırmasının amacı işsizliğin indirgenmesi ve iller bazında sektörlere göre istihdam politikalarının oluşturulması için işverenlerin talep boyutunu tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.

Coğrafi kapsam: İlçe ve köyleri de kapsayacak şekilde tüm ildir.

Birim: İldeki 10 ve daha fazla kişi çalışanı olan yerel birim işyerleridir.

Yerel birim coğrafi olarak tanımlanan bir yerdeki mal ve hizmetlere ilişkin faaliyetleri ya da bunların bir kısmını yürüten bir girişim ya da girişimin bir parçasıdır. Yerel birim girişimin; merkez, büro, mağaza, büfe, fabrika, atölye, maden ocağı, şantiye, otel, lokanta, kafe, okul, hastane, depo gibi adresi coğrafi olarak tanımlanabilen bir yerdeki yerleşik olan bölümüdür. Bu yerde ekonomik faaliyet tek bir girişim için bir ya da daha çok kişinin tam gün ya da kısmi olarak çalışmasıyla yürütülür. Girişim merkezinin bulunduğu yer de bir yerel birimdir.

Çerçeve: TÜİK'in 2011 yılı İşyeri Kayıt Sistemi işyerleri listesini oluşturmuştur. Çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için işyeri cevapsızlık formu doldurulmuştur.

Sektörel kapsam: İktisadi faaliyetlerin sınıflamasında Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetler Sınıflaması NACE Rev.2 kullanılmış ve sınıflamada yer alan 21 ana sektörden 17'si kapsama dahil edilmiştir.

B	Madencilik ve Taş ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini, Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve Perakende Ticaret, Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı
H	Ulaştırma ve Depolama
I	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri
J	Bilgi ve İletişim
K	Finans ve Sigorta Faaliyetleri
L	Gayrimenkul Faaliyetleri
M	Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler
N	İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri
P	Eğitim
Q	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
R	Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor
S	Diğer Hizmet Faaliyetleri

Kapsanmayan sektörler

A	Tarım, Ormancılık, Balıkçılık
O	Kamu Yönetimi ve Savunma, Zorunlu Sosyal Güvenlik
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri
U	Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

Meslek sınıflaması: Mesleklerin tespitinde kullanılan sınıflama ISCO 2008'in Türkiye uyarlaması olan Türk Meslekler Sözlüğüdür.

Veri derleme yöntemi: İşgücü Piyasası Talep Araştırması (İPTA) alan uygulaması yüz yüze görüşme yöntemi ile 10 Eylül- 31 Ekim 2012 tarihleri arasında uygulanmıştır.

Cevapsızlık düzeltmesi: Alan uygulaması sırasında alanda kapanan, faaliyeti kapsam dışına çıkan, mükerrer olan ve referans yılında faaliyette bulunmayan birimler kapsam dışında değerlendirilmiş, birimin cevap vermeyi reddetmesi, alanda bulunamaması, el değiştirmesi gibi cevapsızlık durumunun oluşması halinde cevapsızlık düzeltmesi yapılmıştır. Bu yolla değişkenler bazında elde edilen sonuçların cevapsızlık nedeniyle ortaya çıkacak yanlışlık etkileri giderilmiştir. Cevapsızlık düzeltmesi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

R° = cevapsızlık düzeltmesi

R° =seçilmiş uygun birim sayısı (kapsam dışı birimler hariç) / cevaplı birim sayısıdır.

Tamsayım Yapılan İllerin Adı	10+ İşyeri Sayısı	Örnekleme Yapılan İllerin Adı	10+ Örneklem İşyeri Sayısı
Balıkesir	1.585	Adana	1.677
Manisa	1.582	Ankara	1.982
Tekirdağ	1.545	Antalya	1.745
Hatay	1.416	Bursa	1.838
Aydın	1.370	Denizli	1.507
Şanlıurfa	1.342	Diyarbakır	1.422
Kahramanmaraş	1.327	Gaziantep	1.472
Eskişehir	1.282	İstanbul	2.132
Sakarya	1.250	İzmir	1.881
Malatya	1.070	Kayseri	1.440
Afyonkarahisar	995	Kocaeli	1.737
Elazığ	974	Konya	1.658
Ordu	962	Mersin	1.572
Kütahya	890	Muğla	1.478
Erzurum	856	Trabzon	1.393
Van	850	Örneklem Toplam	24.934
Zonguldak	832		
Sivas	804	Tokat (Pilot İl)	704
Çorum	802	Samsun (Pilot İl)	1387
Çanakkale	753		
Düzce	736		
Uşak	691	Araştırmada Seçilen Toplam işyeri	65.723
Giresun	687		
Mardin	677		
Osmaniye	671		
Adıyaman	644		
Batman	641		
Rize	607		
Aksaray	602		
Nevşehir	559		
Edirne	517		
Isparta	505		
Kırklareli	485		
Kastamonu	481		
Yozgat	475		
Amasya	445		
Niğde	423		
Bolu	406		
Karaman	393		
Yalova	386		
Burdur	364		
Şırnak	345		
Bartın	303		
Karabük	299		
Bilecik	291		
Bingöl	281		
Sinop	280		
Erzincan	278		
Kırşehir	260		
Artvin	244		
Kırıkkale	240		
Siirt	233		
Bitlis	216		
Ağrı	213		
Çankırı	212		
Muş	192		
Kars	177		
Iğdır	162		
Gümüşhane	127		
Kilis	119		
Hakkari	117		
Tunceli	93		
Bayburt	77		
Ardahan	57		
Tamsayım Toplamı	38.698		

Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları iş-gücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

İşgücü Piyasası Analizi: Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır.

İşgücü Talep Araştırması: İŞKUR tarafından 10-Eylül-31 Ekim tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında “İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu” uygulamasıdır.

İşgücü Talep Araştırması Çerçevesi: Maliye Bakanlığı kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan “Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi” üzerinden en güncel veri olan 2011 yılı kayıtlarıdır. Talep araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşilemeyen işyerleri için “işyeri cevapsızlık formu” doldurulmuştur.

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır. Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar. Yukarıda belirtilenler şu şekilde özetlenebilir;

Çalışma çağındaki nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

İşgücü: İstihdam edilenler+ İşsizler

Kurumsal olmayan nüfus: Okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastahane, hapisane, kışla ya da orduvinde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Genç nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$İKO = \frac{İşgücü arzı (İstihdam + İşsiz)}{Kurumsal olmayan Sivil Nüfus} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

Eğitim seviyelerine göre işgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

İstihdam edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İş başında olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş başında olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat

(aynı ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve staj-yer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özellikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

$$\text{İstihdam Oranı} = \frac{\text{Toplam İstihdam}}{\text{Kurumsal olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşteki durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

İktisadi faaliyetlere göre istihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlerle geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, ormancılık ve balıkçılık
B	Madencilik ve Taş ocaklığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, Buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motordikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
O	Kamu yönetimi ve savunma
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal ve Hizmet Üretim Faaliyetleri
U	Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

Mesleklere göre istihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) İSCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. İSCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapımcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Kayıt dışı istihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt dışı istihdam oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

$$\text{Kayıt Dışı İstihdam Oranı} = \frac{\text{Kayıtdışı İstihdam}}{\text{Toplam İstihdam}} \times 100$$

Eksik istihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek “zamana bağlı eksik istihdam” ve “yetersiz istihdam” kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Yetersiz istihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

$$\text{İşsizlik Oranı} = \frac{\text{İşsiz}}{\text{İşgücü arzı (istihdam+işsiz)}} \times 100$$

Genç işsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç işsizlik oranı : Genç işsizliğini ayrıntılı olarak tanımlayabilmek için dört ölçüt önemlidir.

- 15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.
- içinde genç işsizlerin oranını gösteren genç işsizlik oranı
- Yetişkin işsizlik oranı içinde genç işsizlik oranının yüzdesi
- Genç işsizlik indeksi olarak tanımlan toplam işsizlik içinde gençlerin oranı
- Genç nüfus içinde genç işsizlerin oranı

Uzun süreli işsizlik: Kısa süreli işsizlik; işsizlik ödenekleri, daha önce yapılan tasarruflar veya aile üyelerinin desteği ile yönetilebilir. İşsizliği süresi uzadıkça ekonomik yıkıma yol açar. Bir yıldan fazla süreli işsizlik olarak tanımlanan uzun süreli işsizliğin değerlendirilmesinde iki ölçüt önemlidir.

- Toplam işgücü içinde uzun süreli işsizlerin oranı
- Uzun dönemli işsizlik indeksi olarak tanımlanan bir yıldan fazla süredir işsiz olanların toplam işsizlik içindeki oranı

İşgücüne dahil olmayan (İnaktif) nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.

İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.
 - 1.1. İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.
 - 1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.
2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.
3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.
4. Eğitim/Öğretime devam ediyor: Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.
5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.
6. Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.
7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

$$\text{İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı} = \frac{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus} - (\text{İstihdam} + \text{İşsiz})}{\text{Kurumsal olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Eğitim durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana grupla aşağıdadır

1. Okuma yazma bilmeyen
2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen
3. İlkokul
4. İlköğretim
5. Ortaokul veya mesleki ortaokul
6. Genel Lise
7. Mesleki veya teknik lise
8. Yüksek öğretim

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır (İŞKUR)

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı işgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Aktif kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 2 yıl süre ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıttır.

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EU-ROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Talep araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

İşe Yerleştirme: İş arayanların kurumca işe yerleştirilmesidir.

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. Beceri, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyumsuzluğudur.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Temininde güçlük çekilen meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksikliği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş bağımlılık oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranının yüzde olarak ifadesidir.

$$\text{Yaş Bağımlılık Oranı} = \frac{(0-14 \text{ yaş nüfus} + 65 \text{ yaş nüfus})}{15 - 64 \text{ yaş nüfus}} \times 100$$

Bölgesel Gayri Safi Katma Değer (GSKD): Bir bölgede yerleşik ekonomik birimlerin belli bir dönemde bu bölgedeki ekonomik faaliyetleri sonucunda ürettikleri mal ve hizmetlerin (çıktı) değerinden, bu üretimde bulunabilmek için kullandıkları mal ve hizmetler (ara tüketim) değerinin çıkarılması sonucu elde edilen değerdir.

Kişi Başı Bölgesel Gayri Safi Katma Değer: Cari fiyatlarla bölgesel gayri safi katma değer yıl ortası bölge nüfus tahminine bölünmesi ile TL cinsinden kişi başı bölgesel gayri safi katma değer elde edilir. Hesaplanan bu değer in ithalat ağırlıklı ortalama dolar kuruna bölünmesi ile, dolar değeriyle kişi başı bölgesel gayri safi katma değere ulaşılmaktadır.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Yerel birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin işsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Ek 4- Ek Tablolar
Tablo 41. Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Başvurular, Türkiye ve Diyarbakır ili, 2011-2012

Eğitim durumu ve Cinsiyete göre Başvurular							
		Kişi			Yüzde (%)		
		Türkiye 2011	Diyarbakır 2011	Diyarbakır 2012	Türkiye 2011	Diyarbakır 2011	Diyarbakır 2012
Okuma-Yazma Bilmeyenler	Erkek	121.838	398	647	8,7	2,3	2,0
	Kadın	89.370	373	508	6,4	3,4	3,1
Okur-Yazar	Erkek	45.789	892	2.559	3,3	5,1	7,7
	Kadın	20.081	795	1.700	1,4	7,2	10,5
İlköğretim	Erkek	401.353	8.379	18.026	28,7	47,9	54,4
	Kadın	208.684	4.222	6.713	14,9	38,2	41,3
Ortaöğretim	Erkek	203.848	5.521	8.754	14,6	31,6	26,4
	Kadın	138.938	4.102	5.313	9,9	37,1	32,7
Önlisans	Erkek	39.907	1.242	1.786	2,9	7,1	5,4
	Kadın	41.224	909	1.211	2,9	8,2	7,5
Lisans	Erkek	45.590	1.016	1.355	3,3	5,8	4,1
	Kadın	37.742	601	774	2,7	5,4	4,8
Yüksek Lisans	Erkek	1.775	36	37	0,1	0,2	0,1
	Kadın	2.039	46	22	0,1	0,4	0,1
Doktora	Erkek	106	1	1	0,0	0,0	0,0
	Kadın	71	0	2	0,0	0,0	0,0
Toplam	Erkek	860.206	17.485	33.165	61,5	61,3	67,1
	Kadın	538.149	11.048	16.242	38,5	38,7	32,9
	Toplam	1.398.355	2.617	49.407	100,0	100,0	100,0

Kaynak: İŞKUR İstatistik Yıllığı-2011 ve Diyarbakır İl Müdürlüğü

Tablo 42. 2012 Yılında Sektör Bazında Göre Çıkarılan ve Alınan Eleman Sayısı.

Sektörler	Çıkarılan Eleman Sayısı		Alınan Eleman Sayısı		Değişim miktarı			
	Türkiye	D.BAKIR	Türkiye	D.BAKIR	Artış (sayı)		Oran (%)	
					Türkiye	D.BAKIR	Türkiye	D.BAKIR
Bilgi ve İletişim	19.036	72	25.467	202	6.431	130	1,8	4,9
Diğer Hizmet Faaliyetleri	26.387	39	31.727	36	5.340	-3	1,5	-0,1
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	14.234	62	16.389	210	2.155	148	0,6	5,5
Eğitim	48.302	229	54.085	249	5.783	20	1,6	0,7
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	23.593	34	36.827	70	13.235	36	3,7	1,3
Gayrimenkul Faaliyetleri	17.488	-	18.453	20	965	20	0,3	0,7
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	114.794	158	158.954	247	44.160	89	12,4	3,3
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	27.376	2	40.229	94	12.853	92	3,6	3,4
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	33.053	19	37.536	35	4.483	16	1,3	0,6
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	32.840	59	34.865	51	2.026	-8	0,6	-0,3
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleri	42.383		62.078		19.695	-	5,5	-
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	139.523	1.199	166.570	1.503	27.047	304	7,6	11,4
Ulaştırma ve Depolama	63.808	166	75.830	320	12.022	154	3,4	5,8
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	315.950	364	399.980	759	84.029	395	23,5	14,8
İmalat	299.501	1.395	370.873	2.077	71.372	682	20	25,5
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	50.733	250	64.709	276	13.977	26	3,9	1
İnşaat	140.277	1.029	171.827	1.604	31.551	575	8,8	21,5
TOPLAM	1.409.278	5.077	1.766.399	7.752	357.121	2.675	100	100

Kaynak: Diyarbakır ve Türkiye İPA 2012

Tablo 43.En Fazla Talep Edilen Meslekler Sıralaması-Türkiye

Meslek	Sayı
Beden İşçisi (Genel)	16.945
Makineci (Dikiş)	13.377
Güvenlik Görevlisi	10.519
Garson (Servis Elemanı)	7.794
Aşçı	4.910
Bilgisayar Yazılım Teknisyeni	4.776
Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	4.533
Hemşire	4.250
Satış Elemanı (Tanıtım)	4.118
Temizlik Görevlisi	3.755
Komi (Garson Yardımcısı)	3.195
Şoför-Yük Taşıma	3.140
Gaz Altı Kaynakçısı	2.810
Bulaşıkçı (Stevard)	2.695
Beden İşçisi (İnşaat)	2.631
Profesyonel Sporcu	2.566
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	2.371
Kompleci-Dokumacı (Dokuma Makineleri Operatörü)	2.369
Tur Operatörü	2.337
Mermer İşçisi	2.291

Kaynak: Türkiye İPA 2012

Tablo 44 .En Fazla Talep Edilen Meslekler ve Yer Aldığı Sektörler-Türkiye

Sektör	1-9 çalışan	10-49 çalışan	50+ çalışan	Genel Toplam
Bilgi ve İletişim	365	1.267	1.135	2.767
Diğer Hizmet Faaliyetleri	1.665	3.557	2.624	7.846
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	59	232	902	1.193
Eğitim	735	3.841	1.049	5.624
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	5.436	1.044	198	6.677
Gayrimenkul Faaliyetleri	465	4.037	285	4.787
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	2.037	9.325	16.016	27.378
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	532	494	3.747	4.773
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	383	2.842	3.068	6.293
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	3.139	4.041	1.069	8.249
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	55	222	1.150	1.427
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	4.647	23.252	8.688	36.587
Ulaştırma ve Depolama	735	6.064	7.930	14.729
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	630	3.983	12.209	16.822
İmalat	4.641	40.415	47.550	92.606
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	383	7.162	5.188	12.732
İnşaat	3.497	12.368	4.229	20.093
TOPLAM	29.403	124.145	117.035	270.583

Kaynak: Türkiye İPA 2012

Tablo 45. Nüfus ve Konut Araştırması Kapsamında İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri*

İl	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücünde olmayan nüfus	İşgücüne katılım oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
Toplam	55 639	26 420	24 320	2 100	29 219	47,5	43,7	7,9
Adana	1 536	671	595	77	864	43,7	38,7	11,4
Adıyaman	408	211	187	23	197	51,7	46,0	11,1
Afyonkarahisar	530	250	237	13	281	47,1	44,7	5,1
Ağrı	333	163	151	12	170	49,0	45,5	7,2
Amasya	255	124	116	7	131	48,5	45,6	6,0
Ankara	3 794	1 691	1 570	121	2 103	44,6	41,4	7,1
Antalya	1 559	835	790	45	723	53,6	50,7	5,4
Artvin	134	78	73	5	56	58,3	54,7	6,0
Aydın	794	391	359	33	403	49,2	45,1	8,3
Balıkesir	942	459	426	33	483	48,7	45,2	7,2
Bilecik	163	76	72	4	87	46,7	44,2	5,3
Bingöl	182	86	78	8	95	47,5	43,1	9,3
Bitlis	208	103	91	11	106	49,2	43,7	11,1
Bolu	223	105	99	6	118	47,1	44,4	5,7
Burdur	201	103	97	6	98	51,3	48,2	5,9
Bursa	2 045	985	916	69	1060	48,2	44,8	7,0
Çanakkale	408	204	195	8	204	49,9	47,8	4,2
Çankırı	140	69	65	3	71	49,0	46,6	5,0
Çorum	415	193	183	10	221	46,6	44,1	5,3
Denizli	733	384	360	23	350	52,3	49,1	6,1
Diyarbakır	995	402	347	55	592	40,4	34,9	13,8
Edirne	335	188	177	11	147	56,2	52,9	5,9
Elazığ	418	178	159	19	241	42,5	38,0	10,6
Erzincan	167	79	74	5	88	47,4	44,4	6,4
Erzurum	549	259	242	17	290	47,2	44,1	6,6
Eskişehir	634	265	247	18	369	41,8	39,0	6,6
Gaziantep	1 134	497	460	38	637	43,9	40,5	7,6
Giresun	336	166	153	14	169	49,6	45,4	8,3
Gümüşhane	100	45	41	4	55	45,0	41,2	8,5
Hakkari	174	72	62	9	102	41,2	35,8	13,0
Hatay	1 035	474	423	51	560	45,8	40,9	10,8
Isparta	327	163	152	12	164	50,0	46,4	7,1
Mersin	1 241	570	517	54	671	46,0	41,6	9,4
İstanbul	10 368	4 983	4 565	418	5 384	48,1	44,0	8,4
İzmir	3 173	1 477	1 330	147	1 696	46,6	41,9	9,9
Kars	211	108	102	6	102	51,4	48,3	6,0
Kastamonu	292	161	156	6	131	55,2	53,3	3,5
Kayseri	917	396	368	28	522	43,1	40,1	7,0
Kırklareli	284	153	140	13	131	54,0	49,4	8,4

İl	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücünde olmayan nüfus	İşgücüne katılım oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
Kırşehir	173	80	75	6	93	46,5	43,1	7,3
Kocaeli	1 208	555	502	53	653	45,9	41,5	9,5
Konya	1 493	683	649	33	811	45,7	43,5	4,9
Kütahya	453	207	195	12	246	45,6	43,0	5,9
Malatya	556	251	230	21	305	45,2	41,4	8,4
Manisa	1 048	546	520	26	502	52,1	49,6	4,8
Kahramanmaraş	726	335	307	28	391	46,1	42,2	8,4
Mardin	471	198	177	20	274	41,9	37,6	10,3
Muğla	669	365	343	22	303	54,6	51,3	6,1
Muş	248	125	115	10	123	50,3	46,3	8,1
Nevşehir	215	115	110	5	100	53,4	51,1	4,3
Niğde	244	129	122	7	115	52,9	49,8	5,8
Ordu	551	299	282	16	252	54,2	51,3	5,4
Rize	253	120	108	13	132	47,6	42,6	10,5
Sakarya	678	309	281	27	370	45,5	41,5	8,8
Samsun	960	472	434	38	488	49,2	45,2	8,0
Siirt	185	79	73	7	106	42,9	39,2	8,6
Sinop	164	81	77	4	83	49,6	47,1	4,9
Sivas	474	209	194	15	265	44,1	40,9	7,4
Tekirdağ	647	341	317	24	306	52,7	49,0	6,9
Tokat	453	218	207	11	235	48,1	45,6	5,2
Trabzon	592	305	281	24	288	51,4	47,4	7,8
Tunceli	72	40	35	5	32	55,1	48,2	12,5
Şanlıurfa	988	447	400	46	542	45,2	40,5	10,4
Uşak	269	144	132	12	125	53,6	49,1	8,4
Van	638	276	249	27	362	43,2	39,0	9,8
Yozgat	347	171	159	12	176	49,4	45,9	7,0
Zonguldak	488	238	220	17	251	48,7	45,1	7,3
Aksaray	273	147	139	8	126	53,8	51,0	5,3
Bayburt	58	33	32	2	25	57,4	54,5	4,9
Karaman	176	88	81	6	88	49,9	46,4	7,1
Kırıkkale	216	84	75	9	132	38,8	34,8	10,3
Batman	314	128	112	16	186	40,8	35,7	12,6
Şırnak	260	109	93	17	150	42,1	35,7	15,3
Bartın	150	74	69	5	77	49,0	45,7	6,9
Ardahan	80	50	47	3	31	61,7	58,2	5,7
Iğdır	125	71	66	5	54	56,8	52,6	7,3
Yalova	163	76	69	8	87	46,8	42,0	10,2
Karabük	178	73	67	6	105	40,9	37,4	8,6
Kilis	85	43	41	2	42	50,7	47,9	5,5
Osmaniye	343	148	132	16	194	43,3	38,6	10,9
Düzce	262	141	130	11	121	53,6	49,4	7,8

İLLERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI (SEGE-2011)

<i>İL KODU</i>	<i>İLLER</i>	<i>SEGE 2011 Sırası</i>	<i>İL KODU</i>	<i>İLLER</i>	<i>SEGE 2011 Sırası</i>
TR100	İstanbul	1	TRB11	Malatya	42
TR510	Ankara	2	TR332	Afyon	43
TR310	İzmir	3	TR905	Artvin	44
TR421	Kocaeli	4	TRA12	Erzincan	45
TR611	Antalya	5	TR631	Hatay	46
TR411	Bursa	6	TR821	Kastamonu	47
TR412	Eskişehir	7	TR813	Bartın	48
TR323	Muğla	8	TR722	Sivas	49
TR211	Tekirdağ	9	TR833	Çorum	50
TR322	Denizli	10	TR823	Sinop	51
TR424	Bolu	11	TR903	Giresun	52
TR212	Edirne	12	TR633	Osmaniye	53
TR425	Yalova	13	TR822	Çankırı	54
TR222	Çanakkale	14	TR712	Aksaray	55
TR213	Kırklareli	15	TR713	Niğde	56
TR621	Adana	16	TR832	Tokat	57
TR721	Kayseri	17	TRB14	Tunceli	58
TR422	Sakarya	18	TRA11	Erzurum	59
TR321	Aydın	19	TR632	Kahramanmaraş	60
TR521	Konya	20	TR902	Ordu	61
TR612	Isparta	21	TR906	Gümüşhane	62
TR221	Balıkesir	22	TRC13	Kilis	63
TR331	Manisa	23	TRA13	Bayburt	64
TR622	Mersin	24	TR723	Yozgat	65
TR334	Uşak	25	TRC12	Adıyaman	66
TR613	Burdur	26	TRC22	Diyarbakır	67
TR413	Bilecik	27	TRA22	Kars	68
TR812	Karabük	28	TRA23	Iğdır	69
TR811	Zonguldak	29	TRC32	Batman	70
TRC11	Gaziantep	30	TRA24	Ardahan	71
TR901	Trabzon	31	TRB13	Bingöl	72
TR522	Karaman	32	TRC21	Şanlıurfa	73
TR831	Samsun	33	TRC31	Mardin	74
TR904	Rize	34	TRB21	Van	75
TR423	Düzce	35	TRB23	Bitlis	76
TR714	Nevşehir	36	TRC34	Siirt	77
TR834	Amasya	37	TRC33	Şırnak	78
TR333	Kütahya	38	TRA21	Ağrı	79
TRB12	Elazığ	39	TRB24	Hakkari	80
TR715	Kırşehir	40	TRB22	Muş	81
TR711	Kırkkale	41			